

ISSN 1300-7319

3
2014

PLANLAMA

TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI YAYINI

PLANLAMA

Editör (Editor)

Tayfun KAHRAMAN

MSGSÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü / TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Yayın Kurulu (Editorial Board)

Süleyman BALYEMEZ

İstanbul Aydın Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü / TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Tuba İNAL ÇEKİÇ

YTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü / TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Ahmet Kıvanç KUTLUCA

Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü / TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Ece Özden PAK

TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Danışma Kurulu (Advisory Board)

Gürkan AKGÜN

Beylikdüzü Belediyesi / TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Akif Burak ATLAR

TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Duygu CİHANGER

ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü / TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi

Çare Olgun ÇALIŞKAN

MSGSÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü / TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Kumru ÇILGIN

MSGSÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü / TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Aysun KOCA

TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Ümit ÖZCAN

Serbest Şehir Plancısı / TMMOB Şehir Plancıları Odası

Emre SEVİM

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı / TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi

Özlem ŞENYOL

Bornova Belediyesi / TMMOB Şehir Plancıları Odası

Hakem Kurulu - Reviewers

Mehmet Rifat AKBULUT
Müslüm AKINCI
Murat BALAMİR
Tayfun ÇINAR
Erol DEMİR
İclal DİNÇER
Bülent DURU
Zeynep ENLİL
Gülden ERKUT
Melih ERSOY

Yiğit EVREN
Haluk EYİDOĞAN
Haluk GERÇEK
Ferhan GEZİCİ KORTEN
Cengiz GİRİTLİOLU
Sezai GÖKSU
A. Emel GÖKSU
Zekai GÖRGÜLÜ
Aydın GÜLAN
Nuran Zeren GÜLERSOY

Behzat GÜRKAN
Tolga İSLAM
Ruşen KELEŞ
Hüseyin Çağatay KESKİNOK
Biray KOLLUĞLU
Seda KUNDAK
Ayşe Nur ÖKTEN
Gülşen ÖZAYDIN
Semahat ÖZDEMİR
Pelin Pınar ÖZDEN

Cenk ŞAHİN
Betül ŞENGEZER
Nilgün Görer TAMER
Sırma TURGUT
Ali TÜREL
Handan TÜRKÖĞLU
Asuman TÜRKÜN
Tolga ÜNLÜ
Murat Cemal YALÇINTAN
Ahmet Cengiz YILDIZCI

ISSN 1300-7319

TMMOB Şehir Plancıları Odası'nın Yayın Organıdır

Oda birimlerine ve üyelere ücretsiz gönderilir

Yılda Üç Defa Yayınlanır (Mart, Temmuz, Kasım)

PLANLAMA Ulrich's ve Avery Index veri tabanlarında dizinlenmektedir.

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: TMMOB Şehir Plancıları Odası adına Orhan SARIALTUN

TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

İletişim: planlama@planlamadergisi.org

Adres: Cihannüma Mah. Akdoğan Sok. Başar Apt. No:30 D:6-7 Beşiktaş/İSTANBUL

Tel: 0212 275 43 67

Faks: 0212 272 91 19

E-posta: planlama@planlamadergisi.org

İnternet adresi:

www.planlamadergisi.org

www.journalofplanning.org

www.jplanning.org

Yayına hazırlama: KARE YAYINCILIK

www.kareyayincilik.com

Tel: 0216 550 61 11

Faks: 0216 550 61 12

E-posta: kareyayincilik@gmail.com

Basım tarihi: Nisan 2015

Yayın türü: Süreli yayın

Baskı adedi: 4000

Sayfa tasarımı: Edibe ÇOMAKTEKİN

Matbaa: Aydan Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş

Alinteri Bulvarı, 3364 Sokak No: 4, Ostim, Ankara

PLANLAMA

Yazarlara Bilgi

Planlama Dergisi TMMOB Şehir Plancıları Odası'nın yayın organıdır. Planlama Dergisi, planlama, tasarım, kent sosyolojisi ve kentsel ve bölgesel çalışma alanından orijinal makaleleri, araştırma özetlerini, kitap incelemelerini ve meslek alanına ilişkin güncel tartışma ve görüşleri yayınlayan hakemli bir dergidir. Oda üyelerine ücretsiz dağıtılan dergi; şehir ve bölge planlama alanındaki uygulama örneklerinin yanı sıra politika uygulamalarını, uygulama araçlarını ve sosyolojik çalışmaları meslektaşlarına ve okurlara ulaştırma çabasında olup, yılda üç kez yayınlanmaktadır (Mart, Temmuz, Kasım). Planlama Dergisi'nin, TÜBİTAK tarafından ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı listelerinde "Ulusal Hakemli Dergi" statüsüne alınması öngörülmektedir.

Dergide Türkçe ve İngilizce yazılmış makalelere yer verilmektedir. Araştırma makaleleri için yazı uzunluğu dipnotlar ve kaynakça dahil 9000, görüş ve araştırma özetleri için 2500 kelimedir. Tüm yazılar önce editör ve yardımcıları tarafından ön değerlendirmeye alınır ve incelenmeleri için danışma kurulu üyelerine gönderilir. Tüm yazılarda yazar adları gizlenerek anonim değerlendirme ve düzeltmeye başvurulur, gereken koşullarda yazarlardan yazıları hakkındaki soruları yanıtlaması ve eksikleri tamamlaması istenebilir. Dergide yayınlanmasına karar verilen yazılar yayına hazırlık sürecine alınır, bu aşamada tüm bilgilerin doğruluğu için ayrıntılı kontrol ve denetimden geçirilir, yayın öncesi şekline getirilerek yazarların kontrolüne ve onayına sunulur.

Dergiye yazı teslimi; çalışmanın daha önce yayımlanmadığı ve Planlama Dergisi'nde yayımlanmasının editör ekibi tarafından uygun bulunduğu anlamına gelmektedir. Yazar(lar), çalışmanın yayımlanmasının kabulünden başlayarak, yazıya ait her hakkı TMMOB Şehir Plancıları Odası'na devretmektedir(ler). Yazar(lar), izin almaksızın çalışmayı başka bir dilde ya da yerde yayımlamayacaklarını kabul eder(ler). Gönderilen yazı daha önce herhangi bir toplantıda sunulmuş ise, toplantı adı, tarihi ve düzenlendiği şehir belirtilmelidir. Lisansüstü tez çalışmalarından üretilmiş yazılarda tezin ismi ve hazırlandığı kurum yazının başında dipnot ile belirtilmelidir.

KATEGORİLER

Araştırma Makaleleri: Makale kategorileri kısmında belirtilen alanlarda yeterli bilimsel inceleme, gözlem ve araştırmalara dayanarak bir sonuca ulaşan orijinal ve özgün çalışmalardır. Türkçe yazılmış makaleler Türkçe başlık, Türkçe özet ve anahtar sözcükler, yabancı dilde başlık, yabancı dilde özet ve anahtar sözcükler, giriş, materyal ve metod, bulgular, tartışma ve sonuç ile kaynaklar bölümlerinden oluşmalı ve metin, tablo, şekil vs. dahil 10 sayfayı aşmamalıdır. Yabancı dilde yazılmış makaleler yabancı dilde başlık, yabancı dilde özet ve anahtar sözcükler, Türkçe başlık, Türkçe özet ve anahtar sözcükler ile birlikte Türkçe makale yazım kurallarında belirtilen diğer bölümlerden oluşur. Türkçe ve yabancı dilde özetlerin her biri yaklaşık en az 200- en fazla 400 sözcükten oluşmalıdır.

Derleme Yazılar: Makale kategorileri kısmında belirtilen alanlarda güncel ve önemli bir konuyu, yazının kendi görüş ve araştırmalarından elde ettiği sonuçların da değerlendirildiği özgün yazılardır. Bu yazıların başlık ve özet bölümleri orijinal araştırma makalesi formatında yazılmalı, bundan sonraki bölümleri giriş, metin ve kaynaklardan oluşmalı ve 10 sayfayı geçmemelidir.

Ayrıca Planlama Dergisi kapsamında Görüş Yazısı, Kitap İnceleme kategorilerinin yanı sıra Çeviri, Yarışma Sunumları, Araştırma Özetleri, Oda Görüşü ve Değerlendirmeler alt başlıklarındaki yazılar, yayın kurulu ve editör süzgecinden geçerek yayınlanabilir.

MAKALE BAŞVURUSU

Planlama Dergisi'ne makale başvuruları çevrimiçi olarak kabul edilmektedir. Planlama Dergisi'nin web sayfasında (www.planlamadergisi.org / www.journalofplanning.org / www.jplanning.org) "çevrim içi makale gönder" ya da "journal agent" sekmesini kullanarak makale başvurusu yapılabilir.

MAKALE HAZIRLAMA DETAYLARI

Yazıların hazırlanması: Yazılar (A4) kağıda, 11 punto büyüklükte "Arial" yazı karakterinde iki satır aralıklı olarak hazırlanmalıdır. Sayfanın her bir yüzünde üçer cm boşluk bırakılmalı ve tüm sayfalar numaralandırılmalıdır. Sayfalara göre sıralama, başvuru mektubu (1. sayfa); başlık sayfası (2. sayfa); Türkçe özet (3. sayfa); yazının İngilizce başlığı ve özeti (4. sayfa) şeklinde yapılmalıdır. Sonraki sayfalarda ise yazının bölümleri ile varsa teşekkür ve kaynaklar yer almalıdır.

Başvuru mektubunda yazının tüm yazarlar tarafından okunduğu, onaylandığı ve orijinal bir çalışma ürünü olduğu ifade edilmeli ve yazar isimlerinin yanında imzaları bulunmalıdır. Başlık sayfasında yazının başlığı, yazarların adı, soyadı ve unvanları, çalışmanın yapıldığı kurumun adı ve şehri, eğer varsa çalışmayı destekleyen fon ve kuruluşların açık adları yer almalıdır. Bu sayfaya ayrıca "yazımadan sorumlu" yazarın isim, açık adres, telefon, faks, mobil telefon ve e-posta bilgileri eklenmelidir. Özetler 250 kelimeyi geçmeyecek şekilde hazırlanmalıdır.

Tablo, şekil, grafik ve resimler: Tüm tablo, şekil ve grafikler metnin sonunda, her biri ayrı bir kâğıda basılmış olarak ve her birinin altına numaraları ve açıklayıcı bilgiler yazılmış olarak gönderilmelidir. Şekillerin ana metin içerisindeki yerleri metin içinde, ayrı bir paragraf açılarak yazı ile (örneğin "Şekil 1 burada yer alacaktır" ifadesi kullanılarak) belirtilmelidir. Yazarlara ait olmayan, başka kaynaklarca daha önce yayınlanmış tüm resim, şekil ve tablolar için yayın hakkına sahip kişilerden izin alınmalı ve izin belgesi yazıyla birlikte gönderilmelidir.

Gönderilen yazılarda kaynakça gösteriminde uluslararası geçerliliği olan "APA 6.0 Yazım Kuralları ve Kaynak Gösterim Biçimi" kullanılacaktır.

Tek yazarlı kitap

Abisel, N. (2006). Sessiz Sinema. Ankara: Deki.

Zizek, S. (2009). Matrix: Ya da Sapkınlığın İki Yüzü. Bahadır Turan (Çev.).

İstanbul: Encore.

Çok yazarlı kitap:

Abisel, N., Arslan, U.T., Behçetoğlu, P., Karadoğan, A., Öztürk, S.R. & Ulusay, N. (2005). Çok Tuhaf Çok Tanıdık. İstanbul: Metis.

Editörlü kitap:

Özbek, M. (Ed.) (2005). Kamusal Alan. İstanbul: Hil.

Editörlü kitapta bölüm

Kejanlioğlu, B. (2005). Medya Çalışmalarında Kamusal Alan Kavramı. Meral Özbek (Ed.), Kamusal Alan içinde (s. 689-713). İstanbul: Hil.

Birden çok baskısı olan kitap

Strunk, W. Jr. & White, E. B. (2000). The Elements of Style (4. Baskı). New York: Longman.

Sadece elektronik basılı kitap

O'Keefe, E. (n.d.). Egoism & the cnsts in Western values. erişim <http://www.onlineoriginals.com/showitem.asp?item%20135>

Kitabın elektronik versiyonu

Freud, S. (1953). The method of interpreting dreams: An analysis of a specimen dream.

J. Strachey (Ed. & Trans.), The standart edition of the complete psychological works of Sigmund Freud (Vol. 4, pp. 96-121).
<http://books.google.com/books> (Özgün eser 1900 tarihli)

Shotton, M. A (1989). Computer addiction? A study of computer dependency [DX Reader version]. Retrieved from
<http://www.ebookstore.tandf.co.uk/html/index.asp>

Schiraldi, G. R. (2001). The post-traumatic stress disorder sourcebook: A guide to healing, recovery, and growth [Adobe Digital Editions version]. doi: 10.1036/00713937

Elektronik adresten yararlanılan kaynakta, kaynağın erişilebileceği URL verilir:

<http://www.bianet.org/bianet/toplum/119375-avator-in-sozde-solculugu-uzerine>

Elektronik makaleler: varsa dijital object identifier (DOI) numarası belirtilmelidir.

Von Ledebur, S. C. (2007). Optimizing knowledge transfer by new employees in companies. Knowledge Management Research & Practice. Advance online publication. doi: 10.1057/palgrave.kmrp.8500141

Elektronik gazete makaleleri:

Çetin, Ö. (2010, 21 Ocak). Televizyon alışkanlıklarımız IPTV ile değişecek. www.hurriyet.com.tr

Çok ciltli çalışmalar:

Pflanze, O. (1963-1990). Bismarck and the Development of Germany (Cilt 1-3). Princeton, NJ: Princeton University Press.
Metin İçinde: (Pflanze, 1963-1990)

Çok ciltli çalışmalarda tek cilt kullanımı:

Pflanze, O. (1990). The Period of Fortification, 1880-1898: Cilt 3. Bismarck and The Development of Germany. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Daha önceki bir baskının yeni basımı:

Smith, A. (1976). An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations. E. Cannan (Ed.). Chicago: University of Chicago Press. (İlk baskı 1776). Metin İçinde: (Smith, 1776/1976)

Kitaptan çevrilmiş bölüm:

Weber, M. (1958). The Protestant Ethic and The Spirit of Capitalism. T. Parsons (Çev.). New York: Charles Scribner's Son. (İlk baskı. 1904-1905).
Metin İçinde: (Weber, 1904-1905/1958)

Rapor ve teknik makaleler:

Gencil Bek, M. (1998). Mediscap Turkey 2000 (Report No. 2). Ankara: BA-YAUM.

Dergiden tek yazarlı makale:

Aktay, Y. (1999). Aklın Sosyolojik Soykütüğü: Soy Akıldan Tarihsel ve Toplumsal Akla Doğru. Toplum ve Bilim, 82, 114-140.

Dergiden çok yazarlı makale:

Binark, F. M., Çelikan, P. (1998). Mahremin Müzakereye Çağırılması ve Yıldı Örneği. Kültür ve İletişim, 1 (2), 197-214.

Elektronik dergiden makale:

Conway, P. (2003). Truth and reconciliation: The road not taken in Nambia. Online Journal of Peace and Conflict Resolution, 5 (1) (varsa doi numarası, yoksa URL verilir. URL örneği:
http://www.trinstitute.org/ojpcr/5_1conway.htm

Kaynağa ait sayfanın adresi (URL) ya da varsa sadece doi numarası yeterlidir.

Yazarı belli olmayan editör yazısı:

Editorial: "What is a disaster" and why does this question matter? [Editorial•]. (2006). Journal of Contingencies and Crisis Management, 14, 1-2.

Yazarı belli olmayan gazete ve dergi yazıları için:

The United States and the Americas: One History in Two Halves. (2003, 13 Aralık). Economist, 36.

Strong afterchocks continue in California. (2003, 26 Aralık). New York Times [Ulusal Baskı]. s.23.

Metin İçinde: (United States and the Americas, 2003) (Strong aftershock, 2003)

Yazarı belli olan gazete ve dergi yazıları için:

Bruni, F. (2003, 26 Aralık). Pope pleads for end to terrorism and war. New York Times, s.21.

Tanıtım yazıları:

Orr, H. A. (2003, 14 Ağustos). What's not in your genes. [Review of the book Nature via nurture: Genes, experience, and what makes us human]. New York Review of Books, 50, 38-40.

Basılmamış tezler, posterler, bildiriler:

YÖK'den indirilmiş ise URL adresi de künye bilgileri sonuna verilir.

Sarı, E. (2008). Kültür Kimlik ve Politika: Mardin'de Kültürlerarasılık. (Yayımlanmış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ansiklopediler:

Balkans: History. (1987). Encyclopaedia Britannica içinde (15. Baskı. Cilt. 14, s. 570- 588). Chicago: Encyclopaedia Britannica.
Metin İçinde: (Balkans: History, 1987)

Sözlükler:

Gerrymander. (2003). Merriam-Webster's collegiate dictionary (11. Baskı). Springfield, MA: Merriam-Webster's.
Metin İçinde: (Gerrymander, 2003)

Görüşme:

Arroyo, Gloria Macapagal. (2003). A time for Prayer. Michael Schuman ile söyleşi. Time. 28 Temmuz 2003. Erişim Tarihi 13 Ocak 2004,

Televizyon programı:

Long, T. (Yazar), ve Moore, S. D. (Yönetmen). (2002). Bart vs. Lisa vs. 3. Sınıf [Televizyon Dizisi]. B. Oakley ve J. Weinstein (Yapımcı), Simpsonlar içinde. Bölüm: 1403 F55079. Fox.
Metin İçinde: (Simpsonlar, 2002)

Film:

Huston, J. (Yönetmen/Senaryo Yazarı). (1941). Malta Şahini [Film]. U.S.: Warner.
Metin İçinde: (Malta Şahini, 1941)

Fotoğraf:

Adams, Ansel. (1927). Monolith, the face of Half Dome, Yosemite National Park [Fotoğraf]. Art Institute, Chicago. If in text: (Adams, 1927)

Değerlendirme ve Basım Süreci:

Ön Değerlendirme: Dergi ön değerlendirmeyi tüm makale kategorileri için uygulamaktadır. Tüm makaleler dergi editör ekibi tarafından incelenir ve uygun bulunan makaleler ön değerlendirme amacıyla yayın kuruluna iletilir. Tüm makaleler editörlerce dergi yazım kuralları ve bilimsel içerik açısından değerlendirilir. Gerekli görüldüğünde yazıda istenen değişiklikler yazara editörlerce yazılı olarak bildirilir.

"Araştırma Makaleleri", ön değerlendirme sonucunda uygun bulunursa, yayın kurulu tarafından ilgili hakemlere gönderilerek "değerlendirme" süreci başlar.

Yazının Sorumluluğu: Yazarlar basılmış halde olan makalelerinde bulunan bilgilerin tüm sorumluluğunu üstlenirler. Dergi bu makalelerin sorumluluğunu üstlenmez.

Basım Hakkı: Dergide Basılmış bir Makalenin tamamı veya bir kısmı, makaleye ait resimler veya tablolar Planlama Dergisi editörü ve Planlama Dergisi yayın Kurulu, bilgisi ve yazılı izni olmadan başka bir dergide basılamaz.

Gerekli Bilgiler: Dergi editörü ya da yayın kurulu ön değerlendirme sürecinde gerek duyduklarında makalenin dayandırıldığı verileri incelemek için yazardan isteyebilirler. Bu nedenle yazara kolay ulaşımı sağlayacak adres ve diğer iletişim araçlarının başlık sayfasında yer alması önemlidir.

Information for the Authors

The Journal of Planning is an official publication of UCTEA, Chamber of Urban Planners. It is an anonymously peer-reviewed journal including original articles, research briefs, book reviews and viewpoints on planning, design, urban sociology and urban and regional studies. The journal has been published three times annually (March, July, November) distributed free to the members attempting to reach colleagues and readers through implementation case studies and tools in urban and regional planning field as well as politics and sociology. Planning is expected soon to be indexed in EBSCO Host Art & Architecture Complete and to be recognised as national refereed journal in the Social Science Data Base of ULAKBİM by TUBİTAK.

Manuscripts could be submitted in English or in Turkish. Preferred length for manuscripts is 9000 words for articles, or 2000-25000 words for viewpoints and research briefs including Notes and References. All submissions are initially reviewed by the editors, and then are sent to reviewers. All manuscripts are subject to editing and, if necessary, authors are asked for responses to outstanding questions or for addition of any missing information. For accuracy and clarity, a detailed manuscript editing is undertaken for all manuscripts accepted to be published. Final galley proofs are sent to the authors for approval.

Submission of a manuscript implies: that the work has not been published before and that its publication in The Journal of Planning is approved by all editors. The author(s) transfer(s) the copyright to UCTEA, Chamber of Urban Planners after the acceptance. The author(s) guarantee(s) that the manuscript will not be published elsewhere in any other language without the consent of the Chamber. If the manuscript has been presented at a meeting, this should be stated together with the name, date, and the place of the meeting.

CATEGORIES

Research Articles: These are the articles that have an original and genuine conclusion based on a sufficient scientific study, observation and research. Articles in Turkish must have title, summary and keywords in Turkish in addition to introduction, material and method, findings, disputes, conclusion and references. There is a 10 page limit for the research articles including the text, tables and figures. Articles in other languages must have title, summary and keywords in the original language and both in Turkish also has been written according to the manuscript preparation guide for the Turkish articles. The limit for the summaries (ABSTRACTS?) in all languages is between 200 to 400 words.

Collation Articles: These are the articles written about the topics listed above that also reflect and evaluate the opinion and research results of the author over an important contemporary issue. The article's title and summary parts shall be in the same format as Research Articles and shall continue with introduction, main text and references. The article must not be more than 10 pages.

In addition, viewpoint articles, book reviews, translations, presentation of competitions, research reviews are accepted to be published in The Journal of Planning after they are approved.

Application: Applications are only accepted online. Please see the link: www.planlamadergisi.org or www.journalofplanning.org or www.jplanning.org and proceed application through "Journal Agent" tab.

Article preparation: Articles should have double-line spacing, leaving sufficient margin on both sides. The font size (11 points) and style (Arial) of the main text should be uniformly taken into account. All pages of the main text should be numbered consecutively. Cover letter, article title, author names and institutions and correspondence address, abstract in Turkish (for Turkish authors only), and

abstract in English should be provided before the main text.

The cover letter must contain a brief statement that the article has been read and approved by all authors, that it has not been submitted to, or is not under consideration for publication in another journal. It should contain the names and signatures of all authors. Abstracts should not exceed 400 words.

Figures, illustrations and tables: All figures and tables should be numbered in the order of appearance in the text. The desired position of figures and tables should be indicated in the text. Legends should be included in the relevant part of the main text. Authors themselves are responsible for obtaining permission to reproduce copyright material from other sources.

The articles' reference must be written according to the international APA 6.0 Formatting and Style Guide:

Single Author Book

Zizek, S. (2009). *Matrix: Ya da Sapkınlığın İki Yüzü*. Bahadır Turan (Çev.). İstanbul: Encore.

Multi-Author Book

Abisel, N., Arslan, U.T., Behçetoğulları, P., Karadoğan, A., Öztürk, S.R. & Ulusay, N. (2005). *Çok Tuhaf Çok Tanıdık*. İstanbul: Metis.

Edited Book

Özbek, M. (Ed.) (2005). *Kamusal Alan*. İstanbul: Hil.

Edited Book Chapter

Kejanlioğlu, B. (2005). *Medya Çalışmalarında Kamusal Alan Kavramı*. Meral Özbek (Ed.), *Kamusal Alan içinde* (s. 689-713). İstanbul: Hil.

Edition other than the First

Strunk, W. Jr. & White, E. B. (2000). *The Elements of Style* (4. Baskı). New York: Longman.

Only Electronically Printed Book / e-Book as Main Reference

O'Keefe, E. (n.d.). *Egoism & the cnsts in Western values*. date <http://www.onlineoriginals.com/showitem.asp?item=135>

Electronic Version of the Book / e-Book Version of Main Reference

Freud, S. (1953). *The method of interpreting dreams: An analysis of a specimen dream*.

J. Strachey (Ed. & Trans.), *The standart edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (Vol. 4, pp. 96-121). <http://books.google.com/books> (Original edition is dated 1900)

Shotton, M. A. (1989). *Computer addiction? A study of computer dependency [DX Reader version]*. Retrieved from <http://www.ebookstore.tandf.co.uk/html/index.asp>

Schiraldi, G. R. (2001). *The post-traumatic stress disorder sourcebook: A guide to healing, recovery, and growth [Adobe Digital Editions version]*. doi: 10.1036/00713937

Web Links as Online References

<http://www.bianet.org/bianet/toplum/119375-avator-in-sozde-solculugu-uzerine>

Article From an Online Periodical with DOI Assigned

Von Ledebur, S. C. (2007). Optimizing knowledge transfer by new employees in companies. Knowledge Management Research & Practice. Advance online publication. doi: 10.1057/palgrave.kmrp.8500141

e-Newspaper Articles/Columns

Çetin, Ö. (2010, 21 Ocak). Televizyon alışkanlıklarımız IPTV ile değişecek. www.hurriyet.com.tr

Multivolume Work

Pflanze, O. (1963-1990). Bismarck and the Development of Germany (Cilt 1-3). Princeton, NJ: Princeton University Press.
Metin İçinde: (Pflanze, 1963-1990)

Singlevolume in a Multivolume Work

Pflanze, O. (1990). The Period of Fortification, 1880-1898: Cilt 3. Bismarck and The Development of Germany. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Earlier Version of Former Edition

Smith, A. (1976). An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations. E. Cannan (Ed.). Chicago: University of Chicago Press. (İlk baskı 1776). Metin İçinde: (Smith, 1776/1976)

Translation

Weber, M. (1958). The Protestant Ethic and The Spirit of Capitalism. T. Parsons (Çev.). New York: Charles Scribner's Son. (İlk baskı. 1904-1905).
If in text: (Weber, 1904-1905/1958)

Reports and Technical Articles

Gencil Bek, M. (1998). Medscape Turkey 2000 (Report No. 2). Ankara: BA-YAUM.

Single Author Article from a Journal

Aktay, Y. (1999). Akıl Sososyolojik Soykütüğü: Soy Akıldan Tarihsel ve Toplumsal Akla Doğru. Toplum ve Bilim, 82, 114-140.

Multi Author Article from a Journal

Binark, F. M., Çelikcan, P. (1998). Mahremin Müzakereye Çağırılması ve Yıldı Örneği. Kültür ve İletişim, 1 (2), 197-214.

e-Journal Articles

Conway, P. (2003). Truth and reconciliation: The road not taken in Namibia. Online Journal of Peace and Conflict Resolution, 5 (1) (If it has doi its number if it doesn't have a doi than URL shall be given. URL sample: http://www.trinstitute.org/ojpcr/5_1conway.htm)

Article of an Unknown Editor

Editorial: "What is a disaster" and why does this question matter? [Editorial•]. (2006). Journal of Contingencies and Crisis Management, 14, 1-2.

Unknown Editor Articles of Newspaper and/or Journal

The United States and the Americas: One History in Two Halves. (2003, 13 Aralık). Economist, 36.
Strong afterchocks continue in California. (2003, 26 December). New York Times [National Edition.]. s.23.
If in text: (United States and the Americas, 2003) (Strong aftershock, 2003)

Newspaper and/or Journal Articles

Bruni, F. (2003, 26 Aralık). Pope pleads for end to terrorism and war. New York Times, s.21.

White Papers

Orr, H. A. (2003, 14 Ağustos). What's not in your genes. [Review of the book Nature via nurture: Genes, experience, and what makes us human]. New York Review of Books, 50, 38-40.

Unpublished thesis, posters and articles

If it's downloaded from YÖK page, URL address and information shall be given at the end.

Sarı, E. (2008). Kültür Kimlik ve Politika: Mardin'de Kültürlerarasılık. (Yayımlanmış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

An Encyclopedia Entry

Balkans: History. (1987). Encyclopaedia Britannica (15. Baskı. Cilt. 14, s. 570-588). Chicago: Encyclopaedia Britannica.
If in text: (Balkans: History, 1987)

Dictionary

Gerrymander. (2003). Merriam-Webster's collegiate dictionary (11. Edition). Springfield, MA: Merriam-Webster's.
If in text: (Gerrymander, 2003)

Interviews

Arroyo, Gloria Macapagal. (2003). A time for Prayer. Michael Schuman ile söyleşi. Time. 28 Temmuz 2003. [Accessed: 13 Ocak 2004]

TV Programmes

Long, T. (Yazar), ve Moore, S. D. (Yönetmen). (2002). Bart vs. Lisa vs. 3. Sınıf [Televizyon Dizisi]. B. Oakley ve J. Weinstein (Yapımcı), Simpsonlar içinde. Bölüm: 1403 F55079. Fox.
If in text: (Simpsonlar, 2002)

Film

Huston, J. (Yönetmen/Senaryo Yazarı). (1941). Malta Şahini [Film]. U.S.: Warner.
If in text: (Malta Şahini, 1941)

Photograph:

Adams, Ansel. (1927). Monolith, the face of Half Dome, Yosemite National Park [Fotoğraf]. Art Institute, Chicago. If in text: (Adams, 1927)

Evaluation and Printing Process

Pre-evaluation: Pre-evaluation is mandatory for all manuscripts. All manuscripts are reviewed by the editor and appropriate manuscripts are sent to the editorial board and reviewed in terms of scientific concept. . All manuscripts are subject to editing and, if necessary, authors are asked for responses to outstanding questions or for addition of any missing information.

"Research Articles" that are found appropriate are sent to the referees for reviewing by the editorial board.

Liability of the Article: The author has the complete liability of the content of the printed manuscript. The Journal of Planning has no responsibility over the information given within the text.

Right to Publish: Without the written permission of the editor and the editorial board of The Journal of Planning, manuscripts can not be fully or partly published in any other journal.

Further Information: The editors or the editorial board have the right to ask to make further research on the fact that the manuscript is based on. Therefore, communication information (address and other) of the author must be given in the title page.

Editörden	x
-----------------	---

DERLEME / REVIEW

Kamusal Alanlarda İmaj Çatışması: Doğal ve Yapay İmaj Olgusu <i>Image Conflict in Public Spaces: Natural and Artificial Image Phenomena</i> Kürkçüoğlu E.....	125
---	-----

ARAŞTIRMA / ARTICLES

Electronic Government, Its Environmental and Social Effects: Case of Iran <i>Elektronik Devletin Çevresel ve Sosyal Etkileri: İran Örneği</i> Borna T, Seifloo A.....	131
---	-----

The Role of Media Practices in Urban Politics: The Case of Sinpaş Altınoran Housing/Residence Project <i>Medya Pratiklerinin Kentsel Politikadaki Rolü: Sinpaş Altınoran Konut/Rezidans Projesi Örneği</i> Kimyon D.....	139
--	-----

Bir Kentleşme Stratejisi Olarak Yasanın Kentsel Mekanı Dönüştürmedeki Etkisi: Ankara Örneği <i>The Effect of Law in the Transformation of the Urban Space as an Urbanization Strategy: The Case of Ankara</i> Bektaş Y.....	157
---	-----

Bursa Tarihi Ticaret Merkezinde 16. Yüzyıldan Günümüze Ticari Fonksiyonların Değişimi <i>Commercial Functions Changes of Bursa Historical City Centre in the 16th Century and Today</i> Keleş Eriçok A.....	173
---	-----

İstanbul'da Suça Sürüklenen Çocukların Yaşadığı Mahallelerde Arazi Değerleri <i>Price Value of Urban Land in Delinquents' Neighbourhood in Istanbul</i> Altunbaş U.....	182
---	-----

PLANLAMA Dergisi 2014 Yılı 24. Cilt Konu ve Yazar Dizini <i>PLANLAMA Index of Volume 24</i>	189
--	-----

Teşekkür	190
----------------	-----

Planlama Dergisi hakemli bir dergi olarak planlama meslek alanına ait güncel tartışmalar ve araştırmaların yön verdiği yazılarla Listing in Ulrich's yanısıra planlama ve mimarlık temel alanında Üniversiteler Arası Kurul tarafından kabul edilen alan indekslerinden biri olan "Avery" dizininde de taranmaya başlamıştır. Öte yandan; dergimizin yeni kapağı için yarışma ilanı çıkmış olup; Haziran ayında sonuçlanacak yarışma sonrasında 2015'in ilk sayısını dergimizin yeni yüzüyle sizlere sunmayı umuyoruz.

Planlama alanında her geçen gün daha çok okuyucuya ve yazara ulaşmayı başaran Planlama Dergisi'nin 2014 yılı üçüncü sayısı da derlemeler ve hakem sürecinden geçen araştırma makaleleriyle sizlere sunulurken; özgün makalelerle meslek alanımızdaki yeni tartışmalara yer verilmeye özen gösterildi. Bu doğrultuda; Bursa Tarihi Ticaret Merkezi'nde ticari fonksiyonların 16. yüzyıldan günümüze değişimlerinin izlendiği araştırmanın yanı sıra medya pratiklerinin kentsel politikalar üzerindeki etkisinin Ankara-Sinpaş Altınoran üzerinde tartışıldığı bir değerlendirmeye yer verildi. Ardından yasaların kentleşme stratejisi olarak kentsel değişime etkilerini Ankara ili üzerinden ele alan başka bir değerlendirme sizlere sunuldu. Bunlarla birlikte; İstanbul'da suça sürüklenen çocukların yaşadıkları mahallelerdeki arazi değerlerinin incelendiği ve elektronik devletin çevresel ve sosyal etkilerinin İran örneği üzerinden tartışıldığı araştırmalar bu sayımızda yer aldı. Son olarak kamusal alanlardaki doğal ve yapay imajların değerlendirildiği derleme yazısına yer verildi.

Bu sayıda katkısı bulunan tüm yazarlara ve yazıları değerlendirerek emek veren hakemlerimize teşekkür ederiz. Her sayımızın önsözünde hatırlattığımız gibi; kentsel ve bölgesel çalışma alanlarından orijinal makalelerinizi, araştırma özetlerinizi, kitap incelemeleri ile meslek alanına ilişkin güncel tartışma ve görüşlerinizi meslektaşlarımızın yanı sıra tüm okurlarımıza ulaştırmak üzere yayın kurulumuza iletmenizi bekliyoruz.

Yayın Kurulu

DERLEME / REVIEW

Kamusal Alanlarda İmaj Çatışması: Doğal ve Yapay İmaj Olgusu

Image Conflict in Public Spaces: Natural and Artificial Image Phenomena

Eren Kürkcüoğlu

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, İstanbul

ÖZ

Ürün ve bilgi alışverişlerinin yapıldığı, bilgi paylaşımlarının gerçekleştiği sosyalleşme mekânları olarak nitelendirilen kamusal alanlar; bulundukları kentsel çevre içinde önemli odak noktaları ve temas/iletişim yüzeyleri oluştururlar. Tarihsel süreç içinde kamusal alanlar; mülkiyet deseni ve kentsel mekân organizasyonuna bağlı olarak merkezi, eşsiz, tanımlı ve kendiliğinden gelişen mekânsal oluşumlar olarak süregelmiştir. Çeşitli işlevlerin kamusal alanların çevresinde kendiliğinden veya bilinçli bir örgütlenme ile yer seçmesi ile insanların doğal/gündelik ihtiyaçlarına bağlı kullanımlara olanak sağlanmıştır. Bu sayede kamusal alanların imajı da kendiliğinden oluşmuş, kültürel ve fiziksel dönüşümlere bağlı olarak zaman içinde değişkenlik göstermiştir. Kamusal alanlardaki işlevlerin herhangi bir ateşleyici/çekici unsura gerek duymadan kullanılması ve kamusal alan imajının bu bağlamda şekillenmesi, zaman içinde farklı işlev ve kullanımların kasıtlı olarak kamusal alanlara iliştilmesi ile dönüşüme uğramıştır. Kimlik ve marka oluşturma adına öncelikle sayıları artırılarak tekillik ve odak oluşturma etkileri azaltılmakta, ayrıca farklı çekici unsurlar kullanılarak birbirleriyle yarıştırmaktadır. Yarıştırılan kamusal alanlar birbirlerinden daha cazip hale getirilmek için zorunlu imajlara bürünmek zorunda kalmaktadır. Bu zorunlu imaj biçme kaygısından ötürü kamusal alanlar özgün kimliklerini yitirmekte, bir sosyal paylaşım merkezi olma özelliğini epistemolojik olarak korumaya devam etse de “vitrin” görünümüyle insan çekmeye yönelik birer mıknatıs olarak kullanılmaktadır. Kamusal alanları çevreleyen binaların işlevselliği ve estetiği, yerini prestij ve güç gösterisine bırakmıştır. Güç gösterisinin bir diğer işlevi de, geçmişten günümüze otoriter yönetimlerin kamusal alanlara “iz bırakma” arzusuyla gerçekleştirdiği uygulamalardır. İz bırakmak adına kamusal alanlara eklenen simge yapılar da, kimi zaman yeni eğilimler ile iç içe olmak üzere kamusal alanların imajını değiştirmektedir. Bu araştırma/derleme çalışması kapsamında, kamusal alanların zorunlu imajlar ile geçmiş olduğu evrim süreci paradigmatik olarak irdelenmiştir. Araştırma, kamusal alanların geçmişten süregelen felsefesinin nasıl bir kırılma süreci içinde olduğunu vurgulamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda kamusal alan kavramı, tarihsel süreçten günümüze kamusal alanların evrim süreci ve kamusal alanların sahip olduğu imajlar üç örnek üzerinde incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: İmaj; kamusal alan; kimlik; mekânsal dönüşüm.

ABSTRACT

Public spaces, which can be identified as socialization places where products and informations are exchanged and shared, are also important focal points and contact surfaces in the urban environment. Depending on the land ownership pattern and organization of urban space, public spaces subsisted as central, unique, defined and spontaneous spatial configurations in the historical process. Random or conscious emplacement of various functions around public spaces has allowed different uses for everyday life of individuals. Therefore, the image public spaces occurred spontaneously and changed in time with cultural and spatial transformations. The utilizations and the image of public spaces without the need of any attractive elements have been transformed over time by the attachment of different functions deliberately. Kinds of actions are carried out to create new identities and brands for public spaces, such as “multiplication” of space which reduces the focus effect and also “competition” with each other by using various attractive features. In this context, public spaces are forced to take artificial images to become more attractive than the other. Due to this compulsory image concern, public spaces lose their unique identities and used as a magnet for attracting people with their showcases although they protect the position of being centre of social networking epistemologically. The functionality and aesthetic of the buildings surrounding public spaces were replaced by prestige and power. Another mechanism for this power show is the applications of authoritarian regimes on public spaces with the desire of persistence. The symbolic buildings which added to public spaces to leave a trace are also change the image of space in association with recent trends and movements. In the scope of this research and review study, the evolutionary image process of public spaces is investigated paradigmatically. The study aims to emphasize the fracture process of the philosophy of public spaces that shaped from past to present. In this respect; the concept of public space, their evolution process and the natural / artificial images of public spaces were examined throughout three examples.

Key words: Image; public space, identity; spatial transformation.

Bu çalışma ilk olarak 2011 yılında İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Doktora Programı'nda Prof. Dr. Semra Aydın ve Doç. Dr. İpek Akpınar tarafından yürütülen “Mimarlık Üzerine Paradigmalar” dersi kapsamında hazırlanmış, daha sonra revize edilerek makale formatına getirilmiştir.

Geliş tarihi: 14.02.2015 Kabul tarihi: 23.02.2015

İletişim: Eren Kürkcüoğlu.

e-posta: ekurkcuglu@itu.edu.tr

TMMOB
Şehir Plancıları Odası

KAMUSAL ALAN KAVRAMI, İMAJ VE ANLAM DÖNÜŞÜMÜ

Kamusal alanlar genel olarak insanlar tarafından gerçekleştirilmiş, insan yapısı nesnelerden oluşan ve insanlar tarafından ortak olarak paylaşılan “dünya” olarak tanımlanır. Tıpkı çevresinde oturulan bir masa gibi, kamusal alanlar insanları bir-biriyle ilişkilendirir, aynı zamanda her bir bireyin özel alanını bir diğerinden ayırır (Arendt, 1998). Bu bağlamda kamusal alanlar; farklı sosyo-kültürel yapıya sahip bireylerin bir arada bulunduğu, etkileşim ve iletişim halinde olduğu, bilgi ve ürün paylaşımlarının yapıldığı, aynı zamanda her bireyin kendi özel alanının sınırlarını oluşturabildiği ortak kullanım yüzeyleri olarak nitelendirilebilir. Kamusal alanların çeşitliliği, birlikte kullanıma imkân tanınması, her bireye açık ve erişilebilir olması da kamusal alanın sürekliliği ve kentsellik (urbanité) kavramları ile doğrudan ilişkilidir (Lefebvre, 1968, 1972).

Kamusal alanlar semantik olarak “moda” kavramı ile benzerlikler göstermektedir. Modanın vazgeçilmez niteliklerinden “başkaları tarafından duyulmak, görülmek, fark edilmek” ve “başkalarını duymak, görmek, fark etmek” olguları (Simmel, 2003), kamusal alanlar ve kamusal alanları kullanan bireyler için de geçerlidir. Bir kamusal alanda bulunan birey, o kamusal alanda bulunmanın getirdiği misyon ile geçici bir kimliğe bürünebilir ve bu kimlik doğrultusunda kamusal alanda bulunan diğer bireyler ile etkileşime geçer. Kamusal alanda gerçekleştirilen eylemler ve diğer bireylerin eylemlerini takip etmek de bu kimliğin uzantıları olarak ortaya çıkar. Böylelikle, farklı kimliklere sahip bireyler kamusal alanlarda bir arada bulunsun dahi etkileşim içine giren bireyler, benzer kimlik yapılarına sahip bireyler olmaktadır.

Kitle toplumlarında özel alanların kamusal alanları işgal etmesi nedeniyle kamusal alanlar hızlı bir değişim sürecine girmiştir. Kitle iletişim araçlarının özel alanlara girmesi, günümüzde her mekânın “kamusal” anlam yüklenmesine neden olabilmektedir. Farklı toplumlar, topluluğa ait olmayan bireylerin giremediği kendi özel alanlarını oluşturmakta ve bu bağlamda birbirinden kopuk özel alanlar kümelenmesi ortaya çıkmaktadır (Arendt, 1998; Boyer, 1996). Habermas (1962) bu değişim sürecini “özel alan ile kamusal alanın yer değiştirmesi” olarak tanımlar. Belli bir topluluğun oluşturduğu, kamusal anlam yüklenmiş özel alanları ise “Burjuva Kamusal Alanı” olarak nitelendirir.

Kuşkusuz kamusal alanların yaşadığı anlam değişiminin bir diğer ateşleyicisi ise “sibermekân”dır. İletişim ve paylaşım gibi eylemlerin fizik mekândan sanal mekânlara taşınması sonucu mevcut kamusal alanlar da değişmektedir. Yüz yüze ilişkilerin giderek azalması, bilgi paylaşımlarının ve sosyalleşmenin sanal ortamlarda gerçekleşmesi, yeni sanal kimlikler ve sanal mekânların üretilmesi (Zizék, 2002) ile kamusal alan kavramının tarihten günümüze gelen anlamı hızlı bir değişim sürecine girmiştir. Antik Yunan ve Roma dönemlerinin “agora” ve “forum”ları, insanların bir araya geldiği, bilgi ve ürün paylaşımlarının yüz yüze gerçekleştiği mekânlar iken; teknolojinin gelişmesi sayesinde bilgi-ürün alışverişleri ve sosyalleşme akti-

viteleri sanal ortamlara taşınmış, oluşturulan sanal platformlar ve sanal kimlikler ile fizik mekânın bu kendine has anlamı eski önemini yitirmiştir.

Kamusal alanların çözülmesi ürünü olan anlamsal değişim, yeni dünya düzeni içinde uluslar arası sermayenin etkin rolü ile de doğrudan ilişkilidir. Birçok kentin vazgeçilmez idesi olan küresel kent olgusu; farklı ölçeklere sahip, farklı hedef kitlelerini kapsayan birçok kentsel projeyi beraberinde getirmektedir. Konut, ulaşım altyapıları, iş-finance merkezleri, sanayi alanlarının kent merkezlerinden çeperlere taşınması ve merkezdeki eski sanayi yapılarının dönüşümü gibi alt başlıkları hedef alan projeler; küresel kent olma adına önemli adımları hayata geçirirken bir yandan da kentsel yayılma, mekânsal parçalanma ve toplumsal ayrışma gibi olguları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda kent; birbirinden kopuk kentsel alanların kümeleniği, kimlik ve imaj çatışmalarının yaşandığı bir oluşum haline dönüşmektedir.^[1] Çok katmanlı kentsel doku içinde kamusal alanlar birer kolektif bellek ürünü iken; spekülasyon amaçlı yatırımlar, özelleştirmeler, turizm odağı oluşturmak adına kentsel doku katmanlarından referans almadan biçilen kimlikler sayesinde kamusal alanlar, sahip oldukları imajı yitirebilmekte ve bu bağlamda kolektif bellek yok olabilmektedir. Buna bağlı olarak kentsel tasarım meslek alanı ağırlıklı olarak yatırım çekme amaçlı rekabetçi kentsel yenileme projeleri, mimarlık meslek alanı ise kentsel mekânı dışlayan, simge unsuru yaratma amaçlı ikonik binalar üretmektedir. Bu durum, her zaman negatif sonuçlar doğurmamakla birlikte yeni bir imaj oluşturabilmekte, kolektif belleğe başka bir yön verebilmektedir.

Geçmişten günümüze kamusal alanların yaşadığı imaj değişiminde her zaman bir “güç” etkili olmuştur. Bu güç kavramı ile kamusal alanlar belli kırılma noktalarında evrim geçirmiş ya da yok olma süreci ile karşı karşıya gelmiştir. Farklı sebep ve etkisi olan güç unsurları temel olarak şu şekilde sıralanabilir: (I) Doğal afetler, felaketler, (II) Savaşlar, fetihler, göçler, (III) Siyasi rejimler, (IV) Yaptırımlar, eylemler, ayaklanmalar, (V) Ekonomik değişimler, (VI) Sosyo-kültürel değişimler, (VII) Nüfus artışları, ihtiyaç ve gereksinimlerin değişmesi, (VIII) Küreselleşme, rekabet, sermaye, (IX) Moda ve (X) Turizm ve kültür politikaları. Her bir güç unsuru, kamusal alanın içinde bulunduğu kentsel çevre ve toplumsal yapıya bağlı olarak farklı etkiler yaratabilmektedir. Özellikle siyasi rejim değişimleri, kültür politikaları, küreselleşme vb. etkenler sadece kamusal alan ölçeğinde değil, toplumsal yapıyı ve fiziksel çevreyi de bütüncül olarak etkileyen/değiştiren önemli güç unsurlarıdır.

SİYASİ İKTİDARIN KAMUSAL ALAN İMAJINA ETKİSİ: TRABLUSGARP KALE MEYDANI

Kamusal alanlar tarihsel süreç boyunca, siyasi rejimlerin değişimi ile iktidarda olan rejimin “güç ve prestij platformu olma” zorunluluğundan ötürü öncelikli hedef noktası olmuş ve bu bağlamda değişime uğramıştır. Tarihsel süreçte birçok kırılma noktasına tanıklık etmiş kamusal alanlardan biri olan Trablusgarp Kale Meydanı, özellikle siyasi iktidar ve rejim-

Şekil 2. Kale Meydanı/Yeşil Meydan'da 1937 ve 2011 yıllarında gerçekleşmiş siyasi tören ve gösteriler (Von Henneberg, 2007.^[2])

tirmiştir. Hala günümüzde önemli siyasal olaylara ev sahipliği yapmaktadır. 2011'de gerçekleşen Libya Ayaklanması kapsamında, karşıt görüşlü grupların eylem ve gösterilerinin gerçekleştiği kritik bir nokta haline gelmiştir (Şekil 2).

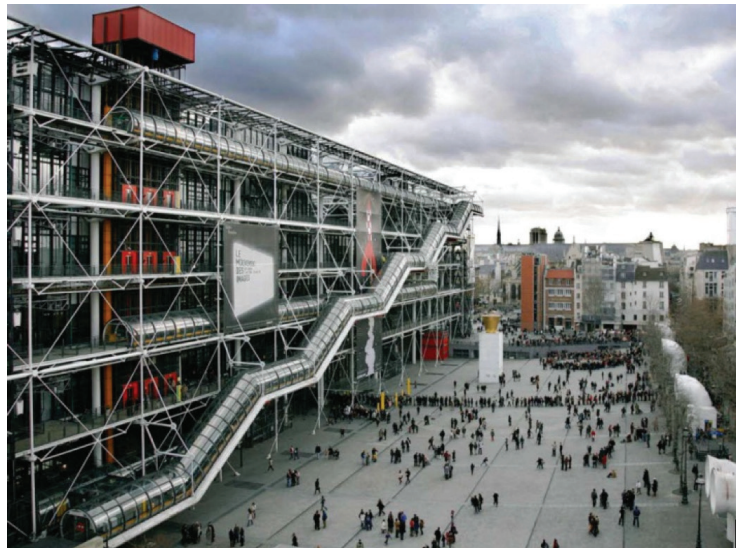
SİMGE YAPI VE KÜLTÜREL İMAJ İLİŞKİSİ: BEAUBOURG–POMPIDOU MERKEZİ

Kamusal alan ve kültürel imaj etkileşimi bağlamında simge yapılar, konumlandıkları yerin fiziksel ve sosyo-kültürel dönüşümü adına önemli role sahiptir. En çarpıcı örneklerden biri olan Pompidou Merkezi, Fransa'nın Beaubourg bölgesinde 1971 yılında bir yarışma aracılığıyla İtalyan mimar Renzo Piano tarafından tasarlanmış ve 1977 yılında kullanıma açılmıştır. Baudrillard'a göre (1982) kültürel bölünme ve politik açıdan caydırmayı hedefleyen merkez, bulunduğu çevre içinde gerek boyut, gerek mimari strüktür ve malzeme detayları açısından farklılık yaratmış ve önemli bir odak noktası haline gelmiştir (Şekil 3). Strüktürel açıdan görünürlük, şeffaflık ve çok değerlilik ilkeleri ile "Modernite'nin Anıtı" olarak nitelendirilen merkez, bulunduğu bölge içinde önemli bir prestij ve çekim

noktası haline gelmiş, beraberinde arsa fiyatlarını etkilemiş ve bölgenin soylulaştırılmasında önemli rol oynamıştır.

Simge unsuru olan bir yapının mekândaki varlığı, birçok tartışmayı beraberinde getirmiştir. Dış kabuğun ileri teknoloji ürünü modern görüntüsü ile iç mekânın sirkülasyon açısından sınırlı olması ve farklılık yaratmaması, iç ve dış mekân arasında çelişki ve tutarsızlık olduğu görüşünü ortaya çıkarmıştır. Ayrıca iç mekânın zayıf niteliğinin dışarıdan görülmesinin kültürel imaj açısından olumsuz bir etki yarattığı düşünülmüştür. İç mekânda yer alacak işlevler kesinleşmeden dış kabuğun kültürel imaja ve mekânsal kimliğe bu derece etki etmesi, yani "simgeleyen" in "simgelenen" den önce gelmesi, imaj kavramı açısından bir boşluk yaratmıştır. Baudrillard (1982), bu durumu "Manipulatory play of signs without meaning" olarak nitelendirmiştir. Sadece mimari form/kabuk ile bir imaj oluşturmak, imajın anlam ile bütünleşmemesi, mimari formun sadece anıtsal işlev görmesi ile birlikte oluşturulan anlamsal boşluk, kültürel imaj açısından olumsuz bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

Simgeleyen simgelenenden önce gelmesine rağmen, sıra dışı bir kültürel öge olduğu için Pompidou Merkezi yoğun bir talep

Şekil 3. Beaubourg–Pompidou Merkezi, mimari strüktürü ve kentsel doku içindeki yeri.^[3,4]

ile karşılaşmıştır. Bireyler için merak etme, parçası olma, ilk olma, deneyimleme, daha önce olmayana sahip olma gibi dürtüler gün yüzüne çıkmış ve merkez kitlesel ziyaretlere maruz kalmıştır. Binanın tek içeriği yoğun kitle akışı, giriş çıkışlar ve mimari formun cezbeden çekiciliği olmuş, merkez bir “kültürel hipermarket”e dönüşmüştür. Oluşan sosyal patlama saydamlık ilkesi ile bütünleşmiş, içeriden görünen kalabalık yeni kitleleri çekmek için cazibe aracı olarak kullanılmıştır. Yoğun talep ve izdihamdan ötürü bina strüktürü tehlike altına girmiştir, ancak üretilen yeni sloganlar ile kitle ziyaretleri devam etmiştir.

Simge unsuru olan bir yapının noktasal olarak kültürel imajı zedeler derecede bir çekim noktası yaratması, belli bir süre sonra, mekânın yapıya alışması ve işlevlerin belirlenmesinden sonra olumlu sonuçlar doğurmuştur. Günümüzde müzik merkezi, kütüphane ve müze gibi işlevleri barındıran yapı, sahip olduğu simge değeri de korumaktadır. Bütün bunlarla birlikte, bir simge yapının kültürel imajı radikal bir biçimde nasıl değiş-tirebildiğinin en önemli göstergelerinden biri haline gelmiştir (Şekil 3).

MODA VE MARKA ETKİSİNİN KAMUSAL ALAN İMAJINDAKİ ZORUNLULUĞU: LOUVRE&GUGGENHEIM MÜZELERİ-ABU DHABİ SAADİYAT ADASI

Günümüzde değişen moda akımları, markalar ve eğilimler; kamusal alan kavramında da ortaya çıkmaktadır. Küresellik yarışına giren her kent, ön plana çıkmak için kamusal alanları rekabet unsuru olarak kullanabilmektedir. Yerel kimliğin geri plana atılıp popüler kültür ürünlerinin kamusal alanlara entegre edildiği bu rekabet süresince; bir diğerinden farklı/aykırı/çekici olmak ve uluslar arası sermaye ve yatırımları çekmek adına marka olmuş kamusal alan/yapıların bir şubesi kentsel mekânlara eklenmektedir. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri Abu Dhabi Saadiyat Adası ve yapılması hedeflenen, dünyaca ünlü mimarların ürünleri olan müzelerin şubeleridir (Şekil 4).

Nora Şeni, 2007 yılında Radikal gazetesinde yazmış olduğu yazıda bu konuyla ilgili hassas bir noktanın altını çizmektedir:^[5]

Şekil 4. Abu Dhabi Saadiyat Adası'nda yapılması hedeflenen Louvre ve Guggenheim müzelerinin şubeleri.^[6]

“Türkiye basının da sıkça sözünü ettiği Louvre Müzesi’nin Abu Dabi Saadiyat adasında bir “şube” kurması, aynı adada Louvre dışında yeni bir Guggenheim’in açılması, artı iki kültür kompleksi kurulması, projede, müzecilik mimarisinde dünyaca en ünlü dört mimarın etkin olması (Tadao Ando, Franck Gehry, Jean Nouvel, Zaha Hadid) yeni bir kültür/kent paradigmasının varlığını, bu paradigmanın küreselliğini sergiliyor. Bu paradigmayı şöyle tanımlamak mümkün: Gelişmek, görünürlük elde etmek isteyen bir şehir, yeni merkezler yaratmak isteyen, mekânsal odaklar oluşturmak, yeni kamusal alanlar kurmak isteyen bir kent, bu yolda oluşturduğu mimari/kentsel dönüşüm projesinin başarısı için o projenin merkezine ünlü bir müzeyi yerleştirmek ya da bir sanat eserleri sergi alanı oluşturmak durumunda.”

Şeni, yazısının devamında 80’li yıllarda oluşturulan yeni mahalle ve uydu kentlerin kamusal alanlarında mutlaka birer ticaret merkezi/mall inşa edildiğini, ticaret birimlerinin çekiciliği ile kamusal alanların ön plana çıktığı ve bu sayede kamusal alanın, aslında ticaret merkezinin bir oyuncuğu olduğunu vurgulamış, günümüzdeki trendleri de Andy Warhol’un meşhur bir sözü ile özetlemiştir: “Bir gün bütün süpermarketler müze, bütün müzeler süpermarket olacak.” Şeni’nin yazısında da vurguladığı üzere; kendine has kimlik ve imajı olan kamusal alanlar, çeşitli yaptırım ve kararlar ile tartışmaya açık bir ikilem içine girmektedir: Kamusal alan mı kullanımları belirlemektedir, yoksa kullanımlar mı kamusal alanı biçimlendirmektedir? Söz konusu ikilem imaj kavramında da önemli bir zıtlığın altını çizmektedir: Kamusal alanın temel felsefesi olan kendiliğinden oluşması ve gelişmesinden referans alan “doğal imajı” ve önceden belirlenen kullanımların şekillendirmesi ile oluşan “yapay imajı”. Bu bağlamda, Abu Dhabi Saadiyat Adası örneğinde, çalışmanın başında da belirtilen “güç” etkeninin “yapay imajı”ı moda, marka, küreselleşme etiketleri ile biçimlendirdiği açıkça gözlemlenmektedir. Ünlü mimarların dünya çapında kendileri gibi ün sahibi olan eserlerinin yerel değerlerden referans alan imaj unsurları yerine tercih edilmesi, günümüzde küresel rekabetin ne derece ileri bir seviyede olduğunu açıkça vurgulamaktadır (Şekil 4).

DEĞERLENDİRMELER

Kamusal alanlar, tarihsel süreç boyunca çeşitli kırılma noktaları ile imaj değişikliği yaşayan kentsel mekânlardır. İmajın değişmesinde etkili olan kırılma noktalarının arka planında doğal, siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel, vb. bir güç kavramı olduğundan bahsetmek mümkündür. Tarihsel süreçte siyasi iktidar, prestij ve ideolojilere bağlı “güç” unsurları kamusal alan imajının değişmesinde daha etkili iken; günümüzde değişen teknolojiler, sermaye ve küresel rekabete bağlı marka olma ihtiyacı, kamusal alanların imajının belirlenmesinde daha ön plandadır. Bu bağlamda kültür ve bağıntılı olduğu diğer işlevler; küreselleşme ve markalaşma adına politikaların geliştirilmesi ve kamusal alanların bu politikalar ile şekillenmesi doğrultusunda önemli bir araç olmaktadır.

Kamusal alan imajı oluşmasında “simgesel değere sahip ikonik

bir yapı bulundurmak”, bu doğrultuda önemli bir paradigma haline gelmiştir. Geçmişten günümüze otoriter yönetimlerin kentsel mekâna kendi izlerini bırakmak adına gösterişli bir “simge yapı” inşa etme arzuları (anıtsal yapı sendromu - edifice complex^[7]) bu mekânların farklı dönemlerde farklı kimliklere bürünmesine yol açmaktadır. 2013 yılından günümüze Taksim Meydanı da buna benzer bir süreç içinden geçmektedir. Yanı sıra, küreselleşmek, yeni yatırımları çekmek ve marka olmak adına da yapılan simge yapılar; bulundukları kentsel çevre ve sosyo-ekonomik yapıya bağlı olarak bazen kent ile bütünleşebilmekte, bazen çevreden kopuk anıtsal bir öge olarak kentsel çevre içinde yer alabilmektedir. Zamanla bu bağımsız etki kentsel çevre ile bütünleşebilmekte, kamusal alan imajını olumlu yönde etkileyebilmektedir. Bütün bunlarla birlikte kamusal alan imajının oluşmasında kullanılan araç ve yöntemlerin yerel kimlik ve kamu yararı ile ilişkisi de tartışmaya açıktır. Kamusal alan imajının yerel kimlik ile uyum veya zıtlık göstermesi; küresellik, kültür, tarihi doku katmanları gibi kentin iç ve dış dinamikleri ile doğrudan ilişkidir.

KAYNAKLAR

1. Arendt, H. (1998). The Human Condition, Chicago : University of Chicago Press.
2. Baudrillard, J. (1982). “The Beaubourg Effect: Implosion and Deterrence” The MIT Press, October Vol. 20, pp.3-13 (çev. R. Krauss, A. Michelson)
3. Lefebvre, H. (1968, 1972). Le Droit à La Ville, Paris: Anthropos.
4. Monclús, J. ve Guàrdia, M. (2006). Culture, Urbanism and Planning, Aldershot, England ; Burlington.
5. Moyer, M.C. (1996). The City of Collective Memory, Its Historical Imagery and Architectural Entertainments, The MIT Press, Cambridge-Massachusetts, Londra.
6. Öncü, A., ve Weyland, P. (1997). Space, Culture and Power : New Identities in Globalizing Cities, Zed Books: London.
7. Simmel, G. (2003). Modern Kültürde Çatışma.(çev. Tanıl Bora, Nazile Kalaycı, Elçin Gen), İletişim Yayınları, İstanbul.
8. Von Henneberg, K. (2007). “Trablusgarp Kale Meydanı ve Faşist Sömürge Başkentinin Oluşumu” Şehirler ve Sokaklar sf. 191-214 (ed. Z.Çelik, D.Favro, R. Ingersoll), Kitap Yayınevi, İstanbul.
9. Zizék, S. (2002). Kırılğan Temas, Metis Yayıncılık, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

- [1] <http://kendineaitbiroda.wordpress.com/2009/08/01/yeni-dunya-duzeninde-cozulen-kentler-ve-kamusal-alan-istanbulda-merkez-kac-kentsel-dinamikler-ve-kamusal-mekan-uzerine-gozlemler-yazar-cana-bilsel> [erişim: 29.08.2013]
- [2] <http://www.sfgate.com/world/article/Libya-Year-after-uprising-militants-in-control-3340661.php> [erişim: 29.08.2013]
- [3] http://server.uia-architectes.org/texte/england/GMP_UIA/Piano/2P1A.html [erişim: 29.08.2013]
- [4] http://world-visits.blogspot.com/2013/06/centre-pompidou-high-tech-architecture.html#_UhfKn-jOBb [erişim: 29.08.2013]
- [5] http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=6938 [erişim: 29.08.2013]
- [6] <http://www.tdic.ae/en/project/projects/master-developments/saadiyat-island.html> [erişim: 29.08.2013]
- [7] <http://www.jargondatabase.com/Category/Political/General-Politics-Jargon/Edifice-Complex> [erişim: 29.08.2013]

ARTICLE / ARAŞTIRMA

Electronic Government, Its Environmental and Social Effects: Case of Iran

Elektronik Devletin Çevresel ve Sosyal Etkileri: İran Örneği

Torkan Borna,¹ Ali Seifloo²

¹Istanbul Technical University Architecture Faculty, City and Regional Planning, İstanbul

²Beykent University, Department Of Architecture, İstanbul

ABSTRACT

Information and Communication Technology (ICT) has changed and continues to change the managing systems of societies. In this new Golden Age of technology, cyberspace, especially the Internet, has changed governments' management systems in large scales. E-government has become a path toward a solution for the government to meet people's needs, which are independent of their gender, their living place and social situation. In this article, the aim is to assess electronic government and its effect on management and planning organizations or other institutions to evaluate the range of development and Sociocultural changes in a country with a critical political situation. This article prepares a view over the concepts related to the e-government phenomenon and reviews the e-government being used in Iran.

Key words: Electronic government; Iran; urban management strategies; sociocultural changes.

INTRODUCTION

As a common technology, ICT has affected almost every aspect of our lives such as education, management, business, transportation, urban planning and so many others. Nowadays, a country's influence can be evaluated with the use of new information technologies. Opposing this power may lead a country to inappropriate positions among others. Lack of new technologies may change the living conditions of people of a country. ICT allows people to be active in a community regardless of to their living place, their social situation or their gender.

In fact, the power of information and communication technologies in promoting economic, social and cultural aspects of people's lives is undeniable.

ÖZET

Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT), toplumların yönetim sistemlerini değiştirmeye devam etmektedir. Teknolojinin bu yeni altın çağında; siber alem (özellikle internet) hükümetlerin yönetim sistemlerini büyük ölçekte değiştirmiştir. Elektronik devlet (e-devlet), insanların yaşam yeri, sosyal durumu ve cinsiyetlerinden bağımsız olarak onların ihtiyacını karşılamak üzere bir çözüm haline gelmiştir. Bu makale, İran'daki e-devletin kullanım sürecini ele alarak e-devlet kavramı üzerinde bir değerlendirme sunmaktadır. Amaç, siyasi olarak ülkeler arasında kritik pozisyonu olan ve aynı zamanda gelişmekte olan bir ülkede, Elektronik devletin ve bilgi ve iletişim teknolojileri kavramının kentsel, çevresel ve sosyo-kültürel etkilerini değerlendirmektir.

Anahtar sözcükler: Elektronik devlet; İran; bilgi ve iletişim teknolojileri; kentsel yönetim stratejileri; çevresel değişimler.

An electronic city has the potential of increasing the citizens' freedom by means of information, improving communication between organizations, increasing clarity in governmental affairs, reducing government costs, creating a better sense of social participation, also improving the efficiency of economic systems, and most importantly, being considered as a time-saving factor.

Adapting a country to an electronic government system and using the information and communication technology in a long period can lead to economic growth and reduction in social inequalities. Overcoming the problems of societies and providing solutions can become possible through governmental organizations.

Received: July 03, 2014 Accepted: April 03, 2015

Correspondence: Torkan Borna.

e-mail: torkan.borna@gmail.com

TMMOB
Şehir Plancıları Odası

Thus, governments, especially in developing countries, have concluded that there is a critical need for modernization in order to strengthen their position in the global competition.

The development of e-government is technically and politically a complex fact and the quality of an e-government depend on two main factors: politics and government information Policy, and users (Tohidi, 2011).

In Iran, the prevalence of IT use throughout the country has made people use their private computers in almost every aspect of their life. Despite the fact that there are limitations in accessing the Internet and certain websites, this tendency in people towards using technology, especially via mobile phones and the Internet, can be considered as an opportunity for the development and improvement of e-government in this country.

Therefore, by applying new electronic and communication technologies, improving the government's performance and providing a plan to reduce the existing gaps with developed countries may become realistic goals.

It is believed that Information and Communications Technology (ICT) is one of the main factors in the economic, social and cultural improvement that has provided national strategy and has a positive impact on the overall socio-economic development. Then the aim of this paper is to assess e-government and its effect on management and planning organizations or other institutions and to evaluate range of development and social-cultural changes in a country with a critical political situation.

The first part of this paper develops a theoretical approach by reviewing literatures, which help to identify the concept of e-government and to demonstrate the interrelations between the commonly used parameters in e-government.

In the second section, some background information of the progress of e-government in Iran's history, the outlook, and the government's goal in the process will be discussed.

In the third part, in order to clarify some details on the implementation of ICT, the present status of the country and its effect on the management system will be reviewed.

The fourth part focuses on the positive effects of ICT and, as a result, e-government on urban and rural development strategies. In this part, the role of public physical and electronic spaces, and demand-oriented design of ICT interfaces show the necessity of e-government and ICT in the country.

Finally, in the last part this question will be evaluated "How it can be possible to lower limitations while integrating ICT into urban planning practices and strategies?"

E-GOVERNMENT

There are several definitions of e-government, which are summarized below;

"E-Government" is a technology that is used by government agencies to change their connection with citizens, businesses, and other bodies of the government. This system can provide different possibilities: offering government services to citizens fast and easily, improving interactions with business and industry, giving some authority to citizens through access to information. By the use of information and communication technologies, the services would be more accessible for the clients. Such centers may include a "no-employee booth" in a government agency, a service kiosk located close to the client, or the use of a personal computer in his/her home or office (World Bank, <http://go.worldbank.org>).

E-government is a utility for a government to provide fast access to government information and services for the individual to improve their quality of life. It provides a wide range of opportunities for participation in democratic processes. Governing a society electronically, distributes data and information and services in the easiest, quickest, and most efficient way with minimum cost.

Thus, an electronic government is an interface between the government, companies, electronic communications, and citizens.

Various economic, social, and political limitations and pressures have led most of the countries to begin the implementation of e-government structure in sectors where it seems more necessary, and they try to make investment in these particular fields. That is why various countries get different ranks in the development of e-government. It is obvious that there is a difference between developed countries and developing countries in this regard.

In developed countries, better services are provided by private sectors for the society and flow into governmental areas. As these sectors work under the cluster of their governments and due to the fact that citizens expect their deliveries in the fastest and the most suitable way, private sectors must meet the society's needs; otherwise, they will change soon (Layne, K. and J.W. Lee, 2001).

Some of the commonly used parameters in e-government can be summarized in three parts:

Government to Citizen, or G to C: One of the most common connections, which can be provided as, processes that exchange information and services between users and government. This can be done by gathering information from citizens and their quick access to services. In this context, paying taxes and obtaining data and licenses will form the content of this kind of interaction.

Government to Business, or G to B: In this kind of interaction, organizations can easily access the information that they require so that they can respond to the citizens' needs quickly.

Government to Employees, or G to E: Gathering government staff's information and the exchange of this data among government agencies and government employees are included in this framework.

These three types of application shape the basis of e-Government.

HISTORY, VISION FOR FUTURE AND GOALS OF E-GOVERNMENT IN IRAN

TAKFA (Iran Development of Information and Communication Technology Plan) is one of the first executive systems, which was established in the year 2000 by the governmental sectors of the country for developing information technology and implementing e-government (Moghaddasi, A. and K. Feyzi, 2005).

This system which was codified with the aim of coordinating executive activities in Iran and belongs to the field of development and use of information and communication technology, was approved by the Council of Ministers on 25 July 2000 and was referred to related organizations including the High Council of Informatics for implementation (Secretary of High Council of Informatics, 2002).

With the suggestion of the Planning and Management Organization, the High Council of Administration confirmed the E-government Establishment Plan in 2 July 2000. The aim was to access information in economic, social, and cultural sectors. The goals pursued by this plan were the automation of activities, increasing jobs opportunities, improving the quality of service delivery to people with maximum offer, increasing decision-making quality in various levels, delivering in-person services, reduction of costs, increasing efficiency and effectiveness in various sectors, rapid and accurate establishment and extension of information among executive organizations, etc (Moghaddasi, A. and K. Feyzi, 2005).

According to this e-government, the establishment plan includes nine fields of activity:

- Virtual Private Network (VPN),
- Automation of planning and budgeting System,
- Automation of income system (treasury),
- Traffic and driving and execution affairs,
- Creating web portals for governmental organizations and delivering databases of government services to people
- Providing draft of laws and plans related to management entities in a digital space at national level
- Creating suitable infrastructures and information highways required for creating national governmental portals of a country
- Master plan of information and communication technology (Moghaddasi, A. and K. Feyzi, 2005).

Iran's vision of e-government according to the current admin-

istration can be summarized in this sentence: "Becoming the first country in the Middle East to improve information and service delivery to citizens and businesses by applying ICT in government processes".

The government believes that by the implementation of the following, Iran will be a successful country in the field of e-government;

- Providing an Easy and fast Access to Government Information and Services for all Citizens
- Providing Integrated Public Services
- Downsizing the Government and Increasing Its Flexibility
- Promoting Social Welfare, Awareness and Knowledge in the Society
- Declining Bureaucracy throughout Government Processes
- Encouraging People's Participation in Government
- Increasing Government Efficiency and Effectiveness (Sadr, S and Gudarzi Farahani, Y, 2012).

The vision of e-government of Iran for the future can give us a view for a better understanding of the country's administration. Doing a comparison study of the e-government vision of other countries is also important to understand the position of Iran in this index.

IRAN'S STATUS IN TERMS OF ICT, E-GOVERNMENT

In most of the countries, research institutions do the Internet publicity (Boalch Bazaar, 1997). The first steps of the development of the Internet in Iran, was started by the in 1992. At first, it only had academic usage until 1997, when it started to be used in most of the government organizations, industries and the private sectors. Based on the statistics issued by the Statistical Center of Iran, in general, the number of Internet users has risen 3.6%: from 7,955,928 users in 2001 to 11,002,248 in 2010 (10,159,504 urban users and 842,744 rural users). As Iran's population was 74,837,792 in the year 2010, statistics shows that 11% of the citizens use the Internet). Additionally, based on the statistics of 2010, there were 37,289,600 mobile phone users in Iran (49%, eight of the population had mobile phones) (Statistical Center of Iran, 2010).

TAKFA is a National Information and Communication Technology Agenda and is one of the national programs that the government has implemented in recent years (TAKFA, www.takfa.ir). This agenda and the Iran Civil Society Organizations (CSOs) as e-government initiatives of training and research have been established to develop the infrastructure of the Internet in the country.

Most of the public places, academic organizations, and some companies that work independently from the government provide asymmetric digital subscriber line (ADSL) service for many usages, especially for academic purposes. In urban areas, most of the personal computers are connected to the

Internet via ADSL systems; a limited number of the users connect via dial-up connection systems. Although the ADSL internet speed is much better compared to dial-up connection systems, the speed of the Internet in Iran is generally slower than many other neighboring countries so that you cannot upload or download videos easily at home. There are Internet cafes that provide easier access to the Internet in cities and villages for those who do not have access to this service or for those who want to require faster services.

According to an article published by the Islamic Propagation Organization, now the number of ATMs has reached 22 thousand, which shows 20 percent growth compared to December of the last year, and this represents 2/1 ATM per branch. The Islamic Propagation Organization also believes that this growth demonstrates that people are more willing to use e-banking services as a payment system, and banking sectors have paid the same attention as they attempt to expand their services in this regard.

These statistics are acceptable, and the growth of electronic banking in Iran is inevitable. However, this country has recently confronted so many problems in connecting to the world banking systems due to some political issues. For instance, Iranians cannot use any kind of credit cards for their payments or electronic shopping unless they ask some of their friends or relatives who live abroad.

Coming back to the issue of ICT in Iran, slow or fast, the ICT is developing in Iran and parallel to this development, Iran is experiencing quick growth in every aspect, the government tries to provide facilities for young people to adopt ICTs and include them in their everyday lives (Kousha & Abdoli 2004).

Years ago, citizens had to go to the municipalities or many other organizations in person in order to do their paperwork such as duty payments, getting traffic plan license, etc. Now there are electronic municipal agencies, which are active in different parts of Tehran and many other small and large cities.

The government and municipalities believe that the establishment of these offices as a civil service will solve citizens' problems, and creating websites on the Internet can be a beginning for the creation of an electronic city (Hamshahri online News, 2014, <http://hamshahrionline.ir/>).

However, according to the fact that giving services to all citizens is impossible, some services are given in person and virtually at the same time. Asghar Ghaemi, CEO in the IT Organization of Tehran Municipality has said in an interview by Hamshahri News, "We have to give some part of the services by personal attendance. This has two reasons; first, we have elderly people who are not familiar with the virtual world or do not have some services, which require one-time authentication. For example while selling a house, although we may reach to the point where we sell our property in a virtual space, it is not acceptable to buy or sell your property with-

out seeing each other. Therefore, we delivered most of the services to the offices that we have named "Electronic Spots."

Some parts of the city management have been delivered to the city municipalities and some other parts have been distributed among other organizations. As currently the cities do not have an integrated management system, electronic cities will shape when all of the agencies, including municipalities, transfer their services to the cyberspace. It is worth mentioning that although people can do most of their tasks virtually without referring organizations in person, unfortunately there are still many basic tasks, which the citizens have to do in person such as paying gas, water, or electric bills.

Iran's national fiber optic network has developed recently. The government believes that after 10 years, this technology will have reached its final goal. As all communications systems such as mobile and IT sectors, necessarily pass through this network, any retardation in its development will slow down all of the communication systems of the country. The national fiber optic network (with an intelligent management system and quality control and network traffic system) was only 56 thousand kilometers in 2005; now has reached 120 thousand kilometers (Vista Reference of news headlines, 2014).

The network system covers all the borders of the country, and according to the geographic situation of Iran, has become the centerpiece of regional communication and could easily get connected to the network system of the neighboring countries.

Now Iran's networking system is connected to the networks of Azerbaijan, Armenia, United Arab Emirates, Turkmenistan, and Iraq. Additionally, Iran's national optical fiber network has connected all of the Central Asian countries networking systems to the global network by means of TAE lines that pass through the Silk Road. Although there are still some defects, this can be considered as a great step in ICT improvement.

The Research Center of Islamic Council, according to the 2013 World Economic Forum, has announced that Iran ranks 15th among 19 neighboring countries in terms of the network readiness index.

Furthermore, according to some published data by Iran's Information Technology Organization, based on assessments conducted by e-government indicators, by the end of 2012, among 190 United Nations state members, Iran with 4876 basis points, according to EGDI (United Nations e-government development index), was ranked 100th in the world and the 10th in the Middle East. The country of South Korea is ranked first with a score of 9483. Singapore also ranked tenth among Asian countries and this indicates that these countries have accessed a full measure of digitization. Here in Table 1, the level of e-government development among top ranked countries is compared, and in the Table 2, you can find Iran's status among the same ranked countries.

Table 1. E-government development comparison among first-ranking countries

Country	E-government 2012	Rank 2012	Rank 2010	Rank change
Republic of Korea	0.9283	1	1	
Netherlands	0.9125	2	5	+3
United kingdom of great Britain and Northern Ireland	0.8960	3	4	+1
Denmark	0.8889	4	7	+3
United State of America	0.8687	5	2	-3
France	0.8635	6	10	+4
Sweden	0.8593	7	12	+5
Norway	0.8593	8	6	-2
Finland	0.8505	9	19	+10
Singapore	0.8474	10	11	+1

Source: UN Department of Economic and Social Affairs (UNDESA. www.un.org/desa/).

Table 2. Comparison of e-government development in Iran and some neighboring countries

Country	E-government 2012	Rank 2012	Rank 2010	Rank change
Turkey	0.5281	80	69	-11
Thailand	0.5093	92	76	-16
Mauritius	0.5066	93	77	-16
Armenia	0.4997	94	110	+16
Maldives	0.4994	95	92	-3
Azerbaijan	0.4984	96	83	-13
Indonesia	0.4949	97	109	+12
Jordan	0.4884	98	51	-47
Kyrgyzstan	0.4879	99	91	-8
Iran	0.4876	100	102	+2

Source: UN Department of Economic and Social Affairs (UNDESA. www.un.org/desa/).

The United Nations Department of Economic and Social Affairs mainly focuses on services related to the environment for ranking the countries based on their e-government development rate. This organization has prepared a questionnaire with the information related to the environment along with the quality and quantity of the services provided for the citizen.

Data sets of a survey conducted in 2012 are firmly built upon the pervious data from the United Nations surveys related to the importance of e-government.

Some critical factors that affect the ranking states:

- Importance of technological advancements and the role of the government and sustainable development, which highlights the importance of e-government and ICT as integral to sustainable development.
- The level of conceptual expansion of e-governance which

points to the need to place it at the center of development thinking for a coherent, coordinated, and synergistic approach to public sector solutions.

- The level of attention drawn towards cutting-edge e-government approaches that are being deployed in vanguard countries as case studies for a whole-of-government framework and inclusion of the disadvantaged in the circle of development. (UNDESA, 2012, www.un.org/desa/).

These surveys, which are updated every year, present the progress made in e-government development around the world while cautioning against the digital division stems from the current worldwide.

It is better to add that although the government of Iran is aware of the technological benefits of ICT, despite some small policy wavers, there has always been an agreement among the political leaders to block obscene websites. The

Supreme Council of the Cultural Revolution, which has been the highest responsible organization for social and cultural affairs since the 1979 Revolution, issued a network accessing legislation and announced all services that provide access to computer-based information (ASP) must be equipped with blocking systems to cut users' access to such websites (Secretariat of Supreme Council of Cultural Revolution 2001).

This fact has affected the speed of internet also for those who want to use technology in a way forward and has meanwhile slowed down the development speed of ICT for sure.

ICT AND SOME SAMPLES OF URBAN DEVELOPMENT STRATEGIES IN IRAN

ICT not only supports and accelerates the process of globalization, making cities major players in the global economy, but also redefines "the way we conceive, use, plan, and control physical space in cities" (Firmino et al., 2008: 77).

The rapid evolution of information and communication technologies (ICT) in Iran has allowed the dispersal and specialization of production and bolstered the hyper-mobility of capital. Now in Iran, urban planners can analyze traffic issues within the cities based on detailed studies and with access to updated information banks. Therefore, they can make organizations in order to decrease the traffic density of urban areas. Solving negative effects of traffic congestion, which has recently been the cause of many problems in most of the metropolitan areas, especially in city centers—problems such as Neurological disorders, dawdling, air pollution—needs specific planning strategies.

Based on studies done on traffic problems of big cities in Iran by the Environmental Protection Agency, almost 20% of trips within the cities are dispensable (Mogaddam, 2005).

However, this organization, based on the comprehensive planning studies in decreasing air pollution, has declared that these unnecessary trips can easily be eliminated by banking and e-commerce development. According to these studies, out of every 100 trips in Tehran, 32 of them are done with private cars, 25 trips by taxis, and 20 by buses. Currently, 10% of trips within the cities, almost 14 million trips are done for banking services.

In this regard, providing opportunities for the development of electronic banking systems and reducing banking applications done in person can decrease traffic density and unnecessary trips to the city center (Mogaddam, 2009, p: 180-185).

Generally, in the field of traffic and transportations within the cities, decreasing unnecessary trips to the city center and within the city, reducing air pollution, sustainable development and reliance on natural resources and human, all are short and long-term outcomes of e-banking in Iran.

In addition to the wide effects of ICT in urban areas in recent years, its positive impact on rural areas was also extensive.

Iran's rural ICT network began its development in 2000, when the remote northern village of Shahkooh opened the country's first multi-media center. In 2004, two well-equipped tele centers opened in the nearby villages of Gharnabad and East Livan, and Iran developed its National Rural ICT strategic plan.

Limited access to Information and Communication Technology, ICT, means that rural communities lack basic information that could assist them to improve their livelihoods. ICT services can support development in rural areas. A third of all Iranians (33.65 percent) live in 68,000 villages across the country. Most of these villages have yet to use ICTs as a development tool.

With the cooperation of local communities and the government, two Iranian Rural Tele centers were built in June 2004 to provide communities with access to the Internet and applications such as e-government, e-commerce, e learning, e banking, and other e-services. Another goal in establishing the tele centers was to create an enabling environment for research and teleworking to increase employment opportunities. The tele centers are public places where people can use computers, the Internet, and other media, get training, and obtain a variety of other communication-related services.

INTERNET AS AN ORGANIZATIONAL RESOURCE OF THE GREEN MOVEMENT IN IRAN

In 2009, a political movement which was then named "Green Movement" happened in Iran after the presidential elections, in which protesters demanded the elimination of Ahmadinejad from presidential position. Mousavi and Karroubi were recognized as the leaders of the movement and the green color, which was at first used as the symbol of Mir Hossein Mousavi's campaign, became the symbol of unity for those asking for honesty and clarity in the election. The protests were one of the most critical events in Iran's modern political history and observers believe that protests were the largest since the Iranian Revolution of 1978-1979.

The ICT has played a large role in this movement changing the number and level of coordination and contentious actions leading to broader discussions involving a wider range of actors and bridging their claim (McAdam et al. 2001, 331- 333). In Iran Internet, bandwidth has always been limited to the extent that watching videos on YouTube and Facebook and many other websites is usually too slow. This has led people to use the mobile Bluetooth system more for sharing videos easily and free of charge.

The users of mobile phones in Iran are more than Internet users. So, sending out videos to those who did not have ac-

cess to the Internet on those days or for those who were not able to use mobile phones it became critical. The protesters found its way to speed up incredibly by means of the Internet and the social media. All the events and news would spread all over the world within seconds. Unexpectedly, the protest movement started to grow by the Iranians living abroad. Iranians abroad were asking their host government not to accept Ahmadinejad as Iran's president.

Enrolment appeared to be effective with the acts of protest and other devices creating a social movement actor-network. Reformist leaders risked exclusion to the political wilderness if they failed this test, and most chose to become part of the actor-network; declaring their support although calling for non-violence (BBC News, 2009).

Members readily adopted the assigned role of international mouthpiece and supporter, with many staging protests of their own. ICT's assigned role was as channel for organization, recording, and dissemination of the social movement's actions.

EVALUATION

There is a real need for information as the pace of change is so fast and the challenges are getting more and more novel. There is intense interest in the nature of learning and creating the environment for it. Now in this technological world, which is improving second by second, citizens need to do their tasks as fast as possible and to get to where they want in the quickest way. In this regard, the roll of governments gets bolder in managing various programs, which requires different ministerial technologies and partnerships among numerous organizations, at all, levels of government.

To meet future needs, improvement and development of the use of IT is a critical issue. One of the most basic one is cultural and social education.

There are many issues to be considered. The government should invest in the infrastructure development by providing the population with the necessary resources and training. Despite the obstacles, the Internet is expanding in Iran. The government in its Fourth Five-year Development Plan should show its support by allocating resources to this growing sector.

In Iran, establishment of e-government is a promise that related organizations are now trying to fulfill as fast as possible. But according to the collected information, the e-government system in this country is in initial phases, although so much time and effort has been consumed by the responsible organizations and mainly by the government; some aspects of the process still is not accomplished properly. Citizens still have so many problems with the speed of the Internet access and struggle to access the facilities fast and properly. As mentioned earlier, establishing and advancing an e-government

system needs a fundamental basis, which means Iranian authorities should think of empowering their electronic infrastructures. An overview of what has been done shows the process of establishing the EG in Iran which has had some obstacles that prolong and slow down the attempts of reaching the final goal (becoming the first country in the Middle East by applying ICT in government processes to improve information and service delivery to citizens and businesses).

As a summary, all the mentioned issues help to identify the key factors and their interrelations in the process of implementing ICT-oriented urban planning strategies.

To promote public awareness, greater ease in life, upgrading city planning and urban management system, for increasing development of the country and to solve urban and rural problems the government should eliminate some limitations. There is an inevitable need for a complete and extensive e-development strategy and there is a necessity for an integrated management system.

The government has to form the basis of this system, and for proper implementation, relevant legislation should be enacted. Although e-government and ICT's effects in many aspects of urban and rural life of the country is inevitable, for sure some interventions must be done for getting better results.

REFERENCES

1. Alibaygia, A, Karamidehkordib & Esmail Karamidehkordic. (2010). Effectiveness of Rural ICT Centers: A perspective from west of Iran, Elsevier, 1184–118.
2. Abbasian, A. Sadegi, A., Mirzaeian, B. (2008). International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT), 4(3),143-154
3. Bazaar, B. Boalch, G. (1997). A Preliminary Model of Internet Diffusion within Developing Countries. The Fourteenth Australian World Wide Web Conference, April 5-9, viewed 27 January 2010. (<http://ausweb.scu.edu.au/proceedings/boalch/paper.html>)
4. Hamshahrionline, News Chanel, from Electronic offices to Electronic cities. (2014), news code 161061. <http://hamshahrionline.ir/>
5. Kousha, K & Abdoli, M. (2004). Iran's National ICT Education Plan: an Overview of the Possibilities, Problems and the Programs. 70th IFLA General Conference and Council, Buenos Aires, Argentina, 22-27.
6. Layne, K. & J.W. Lee. (2001). developing fully functional e-government: a four-stage model. Government Inform. Quarterly, 18 (2), 122-136.
7. M. Atashak and P. Mahzadeh. (2008). E-government Status in Iran (TAKFA Plan Case Study), World Applied Sciences Journal 4 (Supple 2), 12-20.
8. Moghaddasi, A. and K. Feyzi. (2005). E-government: government. Recreation in information age: Termeh Press.
9. Secretary of High Council of Informatics. (2002). General information regarding Iran Development and Use of Information and communication Technology plan (TAKFA), High Council of Informatics, first edition, Spring
10. Tohidi, H. (2011). E-government and its different dimensions: Iran. Elsevier Journal Procedia Computer Science, 3, 1101–1105.
11. Sharifia, H and Zarei, B. (2004). An adaptive approach for implementing E-government in Iran. Journal of Government Information 30, 600

- 619.
12. Whitson, T.L., L. Davis. (2001). Best Practices in Electronic Government: Comprehensive Electronic Information Dissemination for Science and Technology. *Government Information Quarterly*, 18 (2), 79-91.
 13. Layne, K., J.W. Lee. (2001). Developing fully functional e-government: a four stage model, *Government Inform. Quarterly*, 18 (2), 122-136.
 14. McAdam, D., Sidney, T., Tilly, C. (2001). *Dynamics of Contention*. Cambridge University Press, Cambridge.
 15. M. Hadi Sohrabi-Haghighat., Shohre Mansouri. (2010). 'WHERE IS MY VOTE? ICT Politics in the Aftermath of Iran's Presidential Election. *International Journal of Emerging Technologies and Society*, 8 (1), 24 – 41.
 16. Meshkini, Ab., Gholami, M., Moghaddam, M., Rastgar, M., (2010). The effect of e banking in reducing urban travels, case of Zanzan, 3(1), 18-19.
 17. Huang, W. (2012). *ICT-Oriented Urban Planning Strategies: A Case Study of Taipei City, Taiwan*, *Journal of Urban Technology*, 3(19), 41–61.
 18. Department of Economic and Social Affairs. (2012). *United Nations E-Government Survey*, Newyork.
 19. Sadr, M. Gudarzi Farahani, Y. (2012). E-Government Effect on Economic in Iran *Public Policy and Administration Research*, 2(4), 4-16.
 20. Islamic Development Organization. (2014). Security challenges in developing e banking. *Social*. <http://khabaronline.ir/detail/335800/society/urban>
 21. Istna, Information Tehcnology website, Iran's position in the world ranking of e-government. (2013). News code: 059720. <http://www.ictna.ir/id/059720/>
 22. Iran Statistic Center, The results of the survey of Internet users. (2011), 35-40.
 23. UNESCO, the Socio- Economic Impact of ICTs in Rural Iran. UNESCO, Rome, 2006.

ARTICLE / ARAŞTIRMA

The Role of Media Practices in Urban Politics: The Case of Sinpaş Altınoran Housing/Residence Project

Medya Pratiklerinin Kentsel Politikadaki Rolü: Sinpaş Altınoran Konut/Rezidans Projesi Örneği

Deniz Kimyon

Doctoral Program of City and Regional Planning, METU, Ankara

ABSTRACT

This paper examines the reason why media has recently subjected and represented “urban affairs” more intensely. Further, it argues the impact of the media practices which has expanded its urban discourses in the production of urban space and urban image throughout a political and economic perspective. To what circumstances media has succeeded in legitimization about certain urban politics (such as housing politics) is the main concern of this study. In order to (re)draw the relationship among the state, capital and civil society regarding the articulation of media in urban political context, the contemporary urban planning procedure and especially late urban space production practices are investigated. Namely, media has become a significant instrument in creating urban fantasies in housing / living environment. Alongside the aims at increasing the consumption of commodified housing and constructing hegemony; media is used to penetrate planning issues even in juridical progress related the local authority’s planning decisions. The struggle among the civil society, capitalist state actions obviously produce urban space. This assumption is unfortunately altered with media’ instrumental efforts through manufacturing the consent in the public. Hereby, the forms of state intervention in urban space has manipulated in this framework. This article illustrates the put forward premise with a housing project called “Sinpaş Altınoran” which is situated in an urban renewal project area in Ankara. Historical development of the project, jurisdiction process, media relevancies and the political actors/agents involved in this production of space is scanned within this context.

Key words: Civil society; hegemony; housing projects; jurisdiction; local authority; media; planning; production of urban space; urban discourse.

ÖZ

Bu yazı son zamanlarda medyanın neden “kentsel meseleleri” yoğun olarak konu edindiğini ve temsil ettiğini araştırmaktadır. Ayrıca, kentsel söylemlerini genişleten medya pratiklerinin kentsel mekan ve kentsel imge üretimine etkilerini ekonomi politik perspektif ile tartışmaktadır. Ne ölçüde medyanın birtakım kentsel politikaları (konut politikaları gibi) meşrulaştırmayı başardığı çalışmanın ana sorunsalıdır. Devlet, sermaye ve sivil toplum arasındaki kentsel politikalar bağlamındaki ilişkiyi medya eklemlenışı dikkate alınarak yeniden değerlendirmek için; günümüz planlama süreci ve özellikle güncel kentsel mekan üretim pratikleri incelenmektedir. Şöyle ki, medya konut/yaşam çevresi üzerine geliştirilen kentsel fantezilerin yaratımında önemli bir araç haline gelmiştir. Meta haline getirilmiş konutun tüketimini arttırma ve hegemonya inşası amaçlarının yanısıra; medya yargı sürecindeki planlama konuları dahi yerel yönetimlerin planlama kararlarını da etkilemektedir. Sivil toplum ile kapitalist devlet eylemleri arasındaki mücadele sonucu kentsel mekan üretildiği önsavı, medya araçsallıkları ile toplumsal rıza devşirilerek etkilenmektedir. Böylelikle, devletin kentsel mekana müdahale biçimleri de bu çerçevede değişmektedir. Bu makale söz konusu önermeyi Ankara’daki bir kentsel yenileme alanında yer alan “Sinpaş Altınoran” konut projesi ile örneklemektedir. Projenin tarihsel olarak gelişimi, yargı süreci, medya ilgisi ve mekan üretim sürecine dahil olan politik aktörler/kurumlar bu bağlamda irdelenmektedir.

Anahtar sözcükler: Sivil toplum; hegemonya; konut projeleri; yargı; yerel yönetim; medya; planlama; kentsel mekan üretimi; kentsel söylem.

Toward A Discussion on New Fantasy of Housing Environment

“Creative subject of the urban fantasy inhabits a scene of production that is almost fully occupied by a multiplicity of economic and political actors, of practices other than architecture, and fails to recognize another possible location for the construction of the urban fantasy scene: the space of reception” (Gandelsonas, 1998, 132).

New Turkey's agenda has mostly been characterized by the housing projects or commonly known residence projects which point to the most recent urban fantasies. In this context, the instrumental role of mass media shapes new perpetuating urban spatial forms or patterns for the sake of economic and political actors, so that media have become an instrument in this perception, conception and mediation. In other words, this study claims that media involvement in urban issues can be accounted as an emergent mean in determining the process of (re) production of space, materializing this fantasy.

At this point, the causes and consequences of cooperation between state, capital and media ambition, form a particular spatial pattern or a new urban fantasy which is of the main question. The civil society actions arouse to restrain these coalitions' actions. This is a complementary part of the study. This study is intended to represent the struggle in a prominent fashion through mass media articulation.

The Role of Media in Urban Space and Urban Politics

The theoretical framework of the study indicates a relationship between the production of urban space, state and capital, and the engagement of media practices. Primary references are made to Gramsci's conceptualization, the civil society, state and media rapports propounded. His contribution to the theory of the state is summarized as follows: “Gramsci saw the capitalist state as being made up of two overlapping spheres, a ‘political society’ (which rules through force) and, a ‘civil society’ (which rules through consent). This is a different meaning of civil society from the ‘associational’ view common today, which defines civil society as a ‘sector’ of voluntary organizations and NGOs. Gramsci saw civil society as the public sphere where trade unions and political parties gained concessions from the bourgeois state, and the sphere in which ideas and beliefs were shaped, where bourgeois ‘hegemony’ was reproduced in cultural life through the media, universities and religious institutions to ‘manufacture consent’ and legitimacy” (Heywood, 1994, 100-101). Mingione claims that for Gramsci, the concept of hegemony is very important because it avoids the use of functionalist methods. State or party policies must not be considered merely as mechanical consequences of specific class interests (1981). They should rather be seen as parts of complex hegemonic strategies or counter-strategies, as the consequences of the

need for dominant class to keep its control over society and of the attempts by other classes to break such control.

Relevancy of Media with Hegemony and Urban Hegemony

Furthermore, in Gramscian terms, hegemony is defined as the ideological domination of the bourgeois or ruling class' values and norms over dependent classes. Moreover, hegemony can be a very important concept which decodes class relations into political organizations and institutions, and vice versa. Above all, hegemony is the ideological superiority of the prevailing classes in society over the dependent classes. It has an unbalanced and conflicting nature such as capitalist production relations. A primary aim of hegemony is the manufacturing or construction of consent in public. Manufacturing consent simply fills in capitalism's parameters into the interests and necessities of classes. It reconciles classes' requirements and it is realized through different apparatus. Media is regarded as one of these apparatuses. According to Althusser (1989) who contributes state theory through inventing ideological apparatus of state, triggers some features about relationship between media and ideology. Althusser enhances the ideological apparatuses in this sense. He proposes that in order to develop state theory, due to discrimination of power and apparatus of state being sufficient, to consider the concept of ideological apparatuses rather the apparatuses of state which are based upon coercion. The ideological apparatuses of state correspond to certain factors such as religion, education, family, legal, politics, unions, cultural and communication, namely media. Moreover, he accepts that every state instruments practices by both ideology and coercion. However, the state's ideological instruments prioritize ideology entirely. In order to clarify, he asserts that each ideological instrument of the state, aims to reproduce the production forces, and production relations; in other words, reproduce the relations of capitalist exploitation. For him, emergence of ideology is always derived from instruments and the practices of instruments. This is a sort of materialist perspective of ideology (1989). In this regard, Eagleton affirms that ideology is a way of categorizing facts or conditions represented variously. For him, ideology is stenograph of the ideas/discourses scattered infinitely in time and space (1996, 270). Therefore, in addition to a materialist point of view, space, especially urban space is concerned with far-reaching elements.

“Reading Capital won't help us if we don't also know how to read the signs in the street” (Kipfer, 2008, 117).

To fix the role of media regarding space correctly, it requires a short discussion on hegemony and urban space. Thus, improving the hegemony with respect to spatial phenomena, Kipfer's critical standing is useful, because he proposes an articulation of thoughts belonging to Gramsci and Lefebvre. His Neo-Gramscioan-Lefebvrian approach is grounded on “Gramscian reading of Lefebvre” and applies “Gramscian insights in a decidedly urban direction”. According to Kipfer, “linking

Gramsci and Lefebvre may help develop an understanding of the reorganization of capitalism by extending recent middle-range analyses of “urban hegemony” from state theory and urban political economy to everyday life” (2008, 119).

Gramsci and Lefebvre, two philosophers, propose different theories; however, their distinct approaches intersect in hegemony. Kipfer perceives them as complementary. Similarities in the two theories can be observed, for example they both consider “hegemony as the contingent process through which capitalist totality is constructed.” While Gramsci creates an association “between popular culture and “relations of force” among socio-political forces”, Lefebvre establishes a relation “between everyday life, the state, capital and dominant knowledge”. From two perspectives, hegemony is granted a dependent blending of “macro- and micro dimensions of reality, a condensation of base and superstructure”. Moreover, they both regard hegemony as “cultural phenomena - common sense (Gramsci) and everyday life (Lefebvre) they are both preoccupied with contradictory lived experience”, and they mutually accept that “power as a social relationship has multiple, soft and hard, diffuse and centralized, tacit and coercive dimensions.” Besides, just like hegemony they assume counter-hegemony; and for them counter-hegemony is “a non-teleological practice with multiple time space horizons.” Gramsci and Lefebvre claim that urban hegemony associate “micro and macro-dimensions of reality” and “multiple dimensions of power”, which reproduce capitalism (Kipfer, 2008, 126-127).

Lefebvre deals with hegemony in his critique of everyday life. He portrays “everyday life as contradictory” and explains the reasons why he conceptualizes it as such and how he makes correlations with hegemony. Lefebvre assumes that everyday life is crucial to the reproduction of social relations of production, which originates the understanding of survival of capitalism. For him, daily life and reproduction of capitalism take a pivotal role in constructing hegemony. Since hegemony penetrates daily life practices (such as work, leisure, politics, language and so on) “routinized, repetitive, familiar”. Correlatively, he considers everyday life practices as “the best guarantee of non-revolution” (Kipfer, 2008, 131).

In order to clarify relevancy of hegemony with urban space, Lefebvre provides theoretical ground for us. He conceptualizes “urban as form and mediation”. Urban, a socio-spatial form, resolves everyday life with the social order, links past, present, and future and articulates multiple scales. Kipfer summarizes Lefebvre’s claim such that “As a mediation and form, urban space includes material practices of reproduction (spatial practices, perceived space), state-bound interventions of policy, planning and dominant knowledge (spaces of representation, conceived space), and subtle dimensions of symbolism, affect and experience (representational space, lived space)” (2008, 138).

Briefly, Gramsci and Lefebvre assert that since urban space,

more precisely production of space, is a medium and ground for survival of capitalism, an urbanized conception of hegemony should be taken into consideration. Therefore, hegemony over the housing environment or urban hegemony in housing is significant in this respect.

In conjunction, Keskinok (1997, 2) claims that “urban space is produced, reproduced, structured, restructured and transformed, neither merely by the global economic processes, nor simply by the private sector’s investment decisions and public sector’s decisions about the allocation of resources within the urban space”. For him, it is impossible to remark that all spatial forms or patterns are produced for the capital accumulation process. He asserts that all spatial decisions or developments are produced either consciously or unconsciously by actions of public sector, private sector and other agents (i.e. state, firms, companies, agents, actors, etc.). The mediation and struggle among them consequently shape the state intervention into urban space (1997).

Hence, engagement of media, as a smooth longstanding legitimization mean for state intervention, challenges urban hegemony construction. How media articulates or positions itself in this regard is of question. This study assumes that media take a significant role in the production of space, i.e. “... the media as a major cultural and ideological force, standing in a dominant position with respect to the way in which social relations and political problems were defined and the production and transformation of popular ideologies...” (Hall, 2005, 104). Hereby, what we attempt to indicate is that media practices enable the construction of a common sense, hegemony in terms of spatial organization in the society by producing certain images of urban space. By means of representing certain codes and discourses, the housing/living environment of urban fabric is prepositioned centrally as the object of media efforts. These can be described as the hegemonic projects engaged to the capitalist system.

Media practices subjecting urban issues have been emergent, since the mid 19th century through photography; later on in the 20th century through cinema, newspaper and television; and recently electronic and digital media are concerned with urban issues. All means of communication more or less deals with the urban phenomena. As Macek (1965, 84) denotes “the representation of social life” (through film, television, political discourse, cartography and the media) and social life as “lived” are dialectically interwoven and they are spatially related. In the present decade, spatial representation has taken to the forefront. There is immense and intense focus on namely housing projects and urban renewal issues. This situation is far away from being coincidental. Moreover it has political and economic backing since becoming commonly accepted; mass media is subject to the dominant ideology of the ruling class. However, there are difficult problems aroused both from attempting to understand how the media played an ideological role in society and from conceptualizing their complex relationship to power, their ‘relative autonomy’ (set-

ting aside the simpler notions of the media as the 'voice of a ruling class', which were clearly inadequate) (Hall, 2005, 106).

Ideology in media awakes people creating instinctive fear and strong emotions of desire through the use of imagery and mini narratives. It works successfully in this way. As Mcquire says modern media are not simply forms of "representations", in the sense of providing images that either reflect or distort a social reality already established elsewhere. Rather, he suggests that new media platforms have consistently contributed to the formation of new modes of perception and knowledge, as well as the production of new forms and sites of social action (2008, 72). In addition with respect to media, as a visual, aural and symbolic representation, Althusser's definition of ideology is one of use, i.e. "ideology as 'a "representation" of the imaginary relationships of individuals to their real conditions of existence'. The 'imaginary' character of this relation references the distorting character of ideology" (Hall, 2005, 110). It is rather complex and becomes an integral of social dynamics and urban environment. Thus, it reproduces the production relations, productive forces in the daily life in the sense of the ideological framework. As ideology is "site of popular struggle" and "commonsense constructions in these struggles." identified by Gramsci and Laclau, Eagleton denotes that ideology corresponds a process of masking, rationalization, naturalizing, universalizing and legitimizing certain kinds of benefits on behalf of political power (1996). Through materializing the ideology, by means of semiotics, media has a key role. Moreover, Sönmez (2013) declares that media, which are institution counterparts somehow similar to instruments such as education and cultural institutions, serve to the ideological reproduction of the system. It shows forth that neoliberal policies on urban affairs are observed in the media scapes imposing ideological features. There is a quite concentrated overlapping of daily life signs and megacities signs since the 1980s.

Fermentation of Urban Discourses via Media

It is necessary to expose how media operates and has become crucial for urban space conceptualization of society. Perception and conception of urban space is one of the main inquiries of urban studies. Media relevancies with urban space, embracing increasing numbers of urban discourses, are seen as a mean of constituting urban hegemony. In this sense, urban discourses are crucial. Sönmez et al. propose that there are several resources, systems and relations constituting the urban/spatial discourse. Urban discourses are nourished not only from the texts produced by the constructors of the urban space, but also from the representations of the print media of popular culture and their fermentation in the memory of the society (2009, 57).

In order to understand this assumption clearly, this part requires one to question the relationship with discourse and ideology, whether discourses are fermented or not; even if they are fermented, what determines their success?

First of all, Valoshinov who enhances the field of semiotics propounds that there would not be ideology without indicators/representations/semiotics. For him, ideological communication is the logic of semiotic interaction of society. There would be nothing for consciousness in deprive of ideological contents (Eagleton, 1996, 272). For Eagleton, ideology would not be reduced to a reflection of economic substructure; rather it meets a baseline of materialist manner through materiality of representations and context of discourses. In fact, to him, ideology is a concern of never ending interpretation, process and fixation of the individual among the semiotics subjectively assimilated with (1996).

Means of media sources, commonly discourses, are merely ideological entities. Hall also says that "Discursive 'knowledge' is the product not of the transparent representation of the 'real' in language but of the articulation of language on real relations and conditions. Thus there is no intelligible discourse without the operation of a code" (2005, 117). For him, all signs or codes "appear to be open to articulation with wider ideological discourses and meanings". Obviously, discourses are used to draw maps of meaning. Signs involved in discourses are peculiar. It differentiates according to maps of social reality; Hall describes them as a "range of social meanings, practices, and usages, power and interest." While assuming the distinctiveness of perception and conception of codes or signs, Hall explains using the terms "coding" and "decoding" in production -distribution- reproduction process of communication. Within communicative exchange, there are variances, derived by different degrees of 'understanding' and 'misunderstanding'. Hall categorizes this understanding into three typical 'conditions of perception'. These are dominant-hegemonic position, negotiated position and misunderstanding position. The first one is based upon perfectly transparent communication which encodes message with all hegemonic matters; the second one is grounded on "a mixture of adaptive and oppositional elements", and endorses "the legitimacy of the hegemonic definitions to make the grand significations"; the third one refers to imparity or mismatch of coding, which is obtained from contradictory content of hegemonic message (2005).

Articulation of these perception-types and media enthusiasm in urban phenomena is one of the major tasks of this study. Hall's conceptualization, dominant-hegemonic position and negotiated position are of interest here, since it is acclaimed that media has produced certain codes which have concrete relevancy with urban issues and constituting the urban image of the public mind/society. Urban codes, survive through the texts produced by their own living environments. For instance, physical environment, media and maps are the sources of these codes. Understanding and using the language attribute social actions, through carrying responses and judges. This reproduces beliefs, relations, values and spaces. The dialectical relationship between the discourse and space is highly conflicting and antagonistic (Sönmez et al., 2009, 57). In societal production of space, class conflicts determine the form

of production of space. Within this space, architecture, urban politics, environmental problems, land speculations, cultural production, ideology are comprised matters. They have actual dialectic and dynamic intensity. Discourse is tackled with utilization of language in cultural and societal context. Discourse does not sequester the producer of the text or the structure generating the text, context or social condition. As ideology is product of power relations, discourse which is formed through power relations, is effective in the formation of social identity, societal relationships, information and belief arrangements (Sönmez et al., 2009, 57).

Ideologically manufactured discourses definitely construct certain kinds of representations of urban image; texts (newspaper or municipality bulletins), advertisements, urban textual maps or posters subjecting urban phenomena are illustrations of this idea. These can be used as instruments for describing or emphasizing the urban politics which maintain the urban reality or the desired urban developments, through masking deficits, rationalizing or legitimizing the urban projects to which are approved.

The analysis of the relationship between the urban discourse and popular culture is still difficult to formulate. There is not sufficient evidence or advanced study in this regard. However, Sönmez et al., denotes that texts involving commentaries, compliments and criticisms of the current urban projects, popular bulletins and journals which have a notable mass of readers, are effective media measures generating the urban discourse (2009, 58). Urban discourses do not only originate through data produced by the designer of the spatiality and the text producing urban space structurally, but also through the representations laid out in the popular media, as well. Lately, themes of the discourses could be sorted as globalization, metropolitan and nostalgia in the neoliberal age. According to Barthes studies, Hall denotes that “myths are connotations which have become dominant hegemonic” (2005, 114). Thus, typical keywords as mentioned above can be admitted as the myth of discourses.

Rethinking ‘False (Urban) Consciousness’

Commodification, reification, decentralization, placeless, histories, alienation, concentration, discrimination, sense of not belonging, urban disruption, over-consumption, ghettoization, displacement, dispossession, speed and mobility concepts, make it difficult for people to understand the city comprehensively. What stands behind these mottos as new dynamics is the changing aspect of urban sense. Lefebvre touches on these issues in the well known work *Critique of Everyday Life*. He tries to understand changing aspects of this everyday life process of capitalism and he assumes that this process provides a strategic terrain upon which hegemonic power of capitalist classes succeeds. Creating consent in a society operates with distinct features, for instance with designing the conceived, perceived and lived spaces promoting capitalism and power. The ideological facts are imposed in

the designation of everyday life, consumption and production forms. Hegemonic discourses in this context are embedded centrally in mass media discourses. The urban consciousness dramatically draws on these, through the use of media imaged circumstances. This consciousness is deliberately under the influence of economic and political relations, thus resulting in false or distorted urban consciousness in the society. Distorted formation is reasoned by ideology, representations and tiny narrations in the popular media. Because they cause people to react with instinctive fear, feeling and desire level is to somehow irrelevant tough.

Since it seems difficult to state all discourses prepositioned in media sources, an outright false consciousness is created. Poulantzas asserts that “...ideology is involved in the functioning of this social-imaginary relation, and is therefore necessarily false; its social function is not to give agents a true knowledge of the social structure but simply to insert them as it were into their practical activities supporting the structure” (Hall, 2005, 110). However, Hall proposes that “Ideology is indeed a system of representations, but in the majority of cases these representations have nothing to do with consciousnesses” (2005, 111). Reducing all discourses to create such consciousness would not be fair or correct. However, it is obvious that the media distort the social realities and mediate pursuing the ideology of dominant class. Embedded ideological manners in discourses can be composed of an “over-determined” real and imaginary relation of individual with its environment or world (Hall, 2005). The consciousness (re) developed by semiotic and semantic features points out the significance political aspects of media practices.

For instance, in each semiotic map of language, there are some authentic connotations. Recently, (today's) advertisements and media industries use the contemporary discourses produced in the junction of global scale economies; in this way they exceed their cultural edges and become fluid (Sönmez et al., 2009, 60). It can be accepted that hegemony is materialized throughout these, the big scaled urban projects and the housing projects, which are indeed to be posed in the public mind more or less as the welfare projects, investment or development. Media would be accounted a significant instrument in this lexicon.

Arguably, the acts of media create the public mind and common conscious with regard to housing/residence and living environment in a comprehensive manner. It leads to a “false or distorted urban consciousness” in public awareness. Even though it is a critical aspect of this study, searching the kind of consciousness does not immediately generate a primary ambition of this article, as it would require an in-depth analysis. Instead, this study attempts to show this in a general way.

This study accepts that unfortunately there are many different media groups. Superficially, media can be distinguished into two categories, assuming all media effort is ideological. On the one side, there is media with limited capital aiming to

represent reality and publicize it. On the other side, media, as usually called mass media, are corresponding to a promoter of capitalist purposes. It is obvious that this study criticize the second one, mass media practices.

Interest of Media in Housing Environments or Projects

Contradictions between land and labor, labor and capital and capital and land, span in capitalism. Harvey's claim is that the rationalization of urban space depended on the mobilization of finance capital –on a new prominence for money, credit and speculation– which installed both “spaces as commodities” and “commodities in space”.

This part of the study explores the media's strong interest in housing environment and housing industry. The Marxist geographer Harvey indeed understands the capital accumulation and he interprets it within spatial context. This theoretical conceptualization enables us to foresee the reason why media have attained certain urban discourses. Pursuant to Harvey, it is to be noted that the basic dynamics of the capitalist urbanization are formed within the framework of the capital accumulation concept and the role of production of built environment in this process. For the continuity or sake of capital accumulation defeating the crises that is inherent to capitalism, the built environment has key importance. Harvey analyzes production of spaces and the relations between the capital accumulation processes. His conceptualization on how accumulation crisis occurred resolves in three circuits of capital.

For Harvey, surplus value raised in the first circuit of capital accumulation, triggers the shift on second circuit. This critical shift tends towards to urban space. In the second circuit of capital, the investment of fix capital comprises the production of urban built environment. The capital transformed to second circuit allows the physical spatial base for production and consumption. Components of urban space are reproduced constantly. In the third circuit, the state intervention comes to the forefront. Attempts of state are intended for private rent seekers. State provides for the reproduction facilities of labor and capital directly. Harvey's functionalist explanations unfortunately establish the economic context of the built environment; however, it should be evaluated through a wider perspective of political processes, and social and political dynamics. Reproduction of urban space would be realized peculiar to each different geographical and socio-spatial variable. Capitalist urbanization practices are implemented through differentiated political, social and cultural factors. In accordance to them, the built environment is of major of interest reproduced by distinct regulations and forms of socio-political relations (Gottdiener, 1994).

Furthermore, Molotch describes cities as the “growth machines”. He states that cities have become the large scale agglomerations of fixed capital that lubricate circulating capital and enhance the accumulation of capital (1979). Merri-

field (2002, 161) concludes by stating “cities are compelled to compete each other for relative advantage, trying to lure high-income earners or spenders, command and control functions, cutting-edge corporations and high-tech firms, exploring them all to settle (or stay) in their city, promising goodies in return. In fact, city governments have done almost anything to put their city on the map, anything that makes the city appear tougher and more entrepreneurial.” It explains more or less why local authorities cooperate with the media in advertising the goodies and pulling away the investment. Through housing projects, they generate an urban coalition. Public amenities, which local authorities have a responsibility to serve, are provided privately in project developments. It can be described as an extension of neoliberal urban hegemony, privatization of each public service one by one, commoditization of public assets and so on.

Afterwards the theoretical groundwork dealt with economic, political and social aspect of the urban spatial development in association of mass media, a case study presents the practical aside of the discussion. To affirm above assumptions, the following part investigates Sinpaş Altınoran Housing Project in Ankara. With respect to drawn framework, the process of urban spatial (re) development, attempts of state, capitalist and civil society are considered. The particularity of this area, is the display of a discrete kind of media-engagement to urban space production process.

Analysis of Urban Discourses Used in Media in Turkey

In recent times, media and urban phenomena strongly intersect in “new” Turkey's agenda. Urban jargons have become common discourses used in media sources for the past two or three years. This part of the paper intends to gather and critique this phenomenon. It can be stated that since the head of Housing Development Administration of Turkey hailed 2011 as the country's “year of urban transformation”, and following law numbered 6306 progressed this, the urban renewal projects have been triggering media. From another point of view, we should note that the economic crises are converging, and this urban construction assists the accumulation of capital.

One of the most successful recent studies called “Depossession Web” (Mülksüzleştirme Ağı) enables the understanding of the political and economic web of mass media in a holistic way. This web indicates the relationships/connections between the construction companies, local authorities, public authorities, big - scale urban projects, shopping malls, large infrastructure projects, housing/residence projects and urban renewal projects, with media companies. At the same time, it represents that mass media make visible the circuits of capital in some manner. Representation of these cooperations/relations impacts on public minds and dramatically enhances critical thought. It almost maintains counter-hegemony. That is to say, popular media practices, representations have power;

influence publicity, perception and sense-making. Additionally, it is required to indicate that “Depossession Web” was founded in a workshop held in Gezi Park. It is a sharp juxtaposition. Urban social movement discovers the hegemonic partnerships, and tries to comprehend the frames of urban politics. It renews a critical outlook on urban phenomena. Although Gezi movement has been a crash, it is puzzling that the established organization has not been affected. This organization is still in progress among media as the visual and audio facet of capital; local authority as the administrative facet of the capital; and capital itself as profit seeker. In this regard, dispossession web principally comprises projects and organic relations held in İstanbul, where accumulation of capital is fast and enormous. However, dispossession map quietly makes connections to Ankara projects. This paper both benefits from this work and aims to strengthen this webs’ main argument (See. www.mulksuzlestirme.org).

TWOFOLD NATURE OF URBAN DISCOURSES IN MEDIA

“Urban Development based upon Housing Projects” and “Urban Renewal” as Complementary Discourses

Media have significant role in legitimizing the necessity of new urban development areas and urban renewal implementations in certain ways and prepare the site for housing/residence projects, just as a land speculator. There are some actors in producing space, for instance state, local authorities, capital, media, civil/societal actions, all associate. Tight junction between them performs basically in two assertive ways.

One is the precipitation of depression through insufficient public amenities and infrastructure provided by local authorities. Local authorities consciously reasons urban problems in somehow. So that, the emergent urban problems sign the necessities urban renewal and residence projects as compounding matter. Hereby, capitalists (investors, constructors, real estate agents/companies and etc.) employing the designers and mass media (an organ of capitalists) take positions. They consciously scratch away red tape on urban space, regarding both possible urban renewal districts and new development of urban space, due to the fact that housing areas are the most profitable urban industry.

Figuring the reasonable ground for the renewal, the keywords commonly used in media are such that; “for the prevention of disaster”, “risky areas”, “increasing economic welfare”, “construction companies”, “economic domino effect”, “rent”, “clearance of gecekondü area”, “depression of the city or city center”. Urban renewal is put forth as the mere solution for all these problems. Media definitely use these immensely in all mediascapes. Urban renewal is stressed as an unfolding issue while presenting the associated problems.

Second point mostly initiated via media (news, articles, tv,

advertisements and etc.) creating typical imaginary urban space, especially typical spatial configuration for housing environment. Media produces twofold and complementary discourses. One side represents “the good living environment”, and uses relevant discourses/languages, subliminal messages within, to emphasize the public utilities and space. These discourses comprise investment, better place, livability, prestige, public realm, living in city center, technology, ownership, safety, proximity to natural and environmental assets, aesthetic, art, design, social activities, modern life, civilization, family, work/life balance, cities of the future, housing environment of the future, royalty, cultural centers, and so on, favoring the new housing development by imposing a new neighborhood or lifestyle organization. These media discourses immediately create a new perception of living. In accordance to Hall’s categorization of perception condition, there are two positions, dominant-hegemonic position and negotiated position, seemingly concerned in manufacturing hegemony. Since these positions are the product of class based differentiation, discourses are determined according to their joint interest. All mediascapes should be noted as hegemonic discourses, because in reality these are not true, for example the advertised style. It has obvious economic and political relevancies. Moreover, it leads to public-private limbo, problematic conception of space as new urban consciousness of criticism. These two complementary discourses reassure one another. The case study is one of these integral areas.

Another question arises in the context of discussion. The question is whether or not the media is causing the current fashion of the local authorities neglecting to provide public space. Although serving public amenities and spaces in housing areas is main responsibility of the local authority, it is steadily transferred to private sectors. The commoditization of public amenities and space is restrained by media discourses. The common message about public space is such that “Once it is commodity, it would be very qualified.” However, in reality it is not as such. This would depend on the extended feature of privatization of local authorities’ responsibilities.

Injunction of these discourses prepositioned in media attempt to be successful in commoditizing the urban space. The local authorities’ planning practices are of particular interest, because they interconnect each other. The planning practices sustaining these urban spatial formations are critically assessed. Urban political actors and the agents’ role of producing the space also matter foremost.

The knotting point is the conflicting planning procedure of the case study area. It is examined from two contrary perspectives; one from the collaboration of the local authority with the construction company and the other from an opposite angle, the Chamber of the City Planners the Branch of Ankara (CCPBA) as a member of the civil society. CCPBA’s Chamber of city planners reacts to some planning decisions of local authority, which spirit away public benefit. This struggle has been carried on judgment. There are interesting

intersection phases once media efforts take place profoundly or intensively. This study portrays this phenomenon, the planning process as urban spatial determination process in a sequential form and it aims to indicate the relationship of state, capital, civil society actions and media in (re)producing urban space.

Urban Context of Ankara

Ahead the case investigation, brief information about the macroform of Ankara is necessarily explained with respect to housing development issues. Since 2000s, Ankara has been figuring a sprawling urban form, which is an urban political affair. Substantially, it is exactly related with housing politics. Yaşar points out that “the general indicators of urban sprawl in Ankara can be summarized as the relation between population increase and the change in and the heterogeneous and irregular distribution of density; the deformations in the macroform; the difference between housing supply and housing need; the forms and scale of planned and unplanned growth; fragmented urban pattern; decreasing accessibility and increasing car-dependency depending on the decrease in accessibility. These are all together indicating that city of Ankara is suffering from urban sprawl problem. All of the indicators to some degree are intervened politically by the related actors, such as state, municipality and metropolitan municipality (2010, 188).” The transportation, infrastructure and center policies are all interwoven consciously to sprawl the urban space. According to it, new developing housing areas, built environments are developed for the accumulation of capital. Politically the civil actions should be considered in the urban arena. The sole subject of the state intervention is on the housing environments. Contradictory forms of (re) producing space, indicate that there are various dynamics in this process. Media constitute one of these dynamics. Hereby, the case study is evaluated as one of the urban sprawl triggers, a housing project in this politic economic framework.

The Housing Project of Sinpaş Altınoran or New Southern Park Urban Transformation Project

Firstly, this work aims to represent the spatial characteristics and planning history of the site. The reason why this project area has been chosen is obvious. It is a crucial example, as being both an urban transformation project area and a big scaled housing/residence project area. Secondly, media impact on this project area is examined as mass media intervention on this urban (re)production has been distinctive in creating a common sense in the public mind, in terms of association to local authority in planning.

New Southern Park (Yenigüney Park) Urban Transformation Project within which Sinpaş Altınoran housing project is ranked is located in the southern part of the city. The Site is well known with the project name Altınoran rather than

New Southern Park Urban Transformation area. This is the primary issue that media consciously creates peoples opinion.

The project area conditions a side of Imrahor Valley, which is one of the main environmental assets of Ankara. Imrahor valley has originated in the watershed of the Lake Eymir and Mogan. At the time, it was claimed that the river which originates in Imrahor Valley feeds the basin of Mogan and Eymir.

In the master plan of Ankara, 2023 Metropolitan Urban Development Plan (1/25000 scaled, approved in 2007), this area is noted as the “afforestation” area to protect/conservate its natural values and the water system. Such valley base areas should be conserved, as declared in the plan. Notably, this site is assigned as “compulsorily to be conserved”, and special conservation approaches must be developed in this regard. It remains in “Gölbaşı Special Environment Conservation/Protection Zone”. It is also essential to prepare basin plan in particular to this site aiming to protect the natural living environment (Figure 1).

In 2023 Urban Master Plan, some part of the site is described as urban renewal project area due to the existing gecekondu settlement. However, at that time, researches specify that only a little part is suitable to be built up. Approximately 80-85% of the site is not suitable to be built up for reasons of geological inconvenience for settlement and being exposed to disaster. Therefore this site is decided as a “specific project area” in order to revive the city with these properties.

As mentioned above it is an urban transformation area since there were unauthorized houses (gecekondu settlement) present on site. There were approximately 500 gecekondu until 2010. During the 1970s there was much uncontrolled development, and the regular properly authorized urban fabric has become necessary for the qualified and approved housing, sufficient infrastructure and social amenities. Only this part of the plan area is about the urban transformation.

Another significant note is the property relations and ownership pattern. Subject planning area is 185 hectares, 74 hectares had been owned by the Metropolitan Municipality of Ankara, and 23 hectares had been owned by the Treasury. Remaining area was in private ownership. Once this project was approved, according to contract orders all the property was publicized and transferred into the ownership of Metropolitan Municipality of Ankara.

Some specific properties are summarized. Hereupon, the progress of urban planning sets and expresses the shifting and chaotic character of planning.

Planning History

Planning history is distinguished into two periods. The first part spans the period until Sinpaş company (Sinpaş Co.) involvement, the second part involves the period since then.

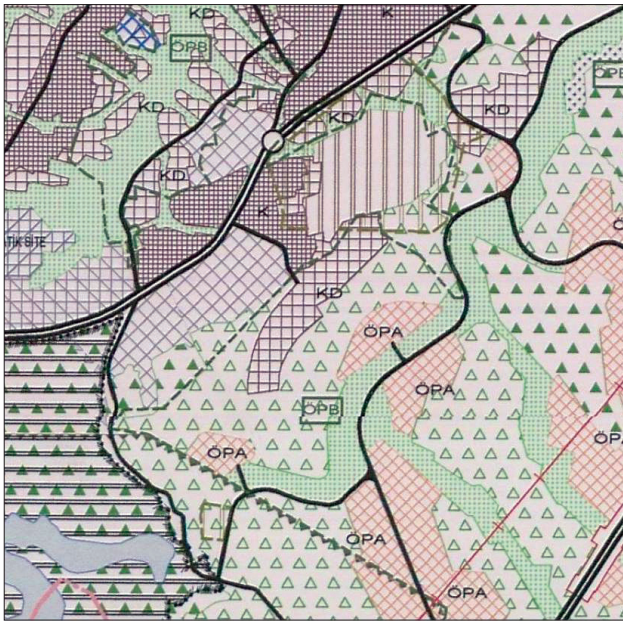

Figure 1. Project area in 2023 metropolitan urban development plan.

The first period is already out of agenda and the second part involves specifically gathering all questions in this study, as theoretically outlined above.

The first part is mentioned only to represent the historical development of the planning critically, however, the 15 plans certified in this period (1996 - 2009) consisting of different scales of plans, somehow all comprise almost the same planning decisions. All of them were cancelled in consequence (Appendix I).

Fifteen executive operations of The Metropolitan Municipality of Ankara have already been cancelled. They composed of different scaled plans, revisions of plan notes different planning boundary approvals or transformation area boundary approvals. Four of them were cancelled after the objections of the Chamber of the City Planners' Branch of Ankara.

The second part is typically of interest in this study. The period since 2010 involves the current problematic issue; there is judiciary assessment in progress. Significantly, the struggle of civil society towards/against the media, capital and local authority figures from this point onward.

Certainly, the scope of all plans in 2nd period of planning is more or less the same. The planning site is 185 hectares, yet in the latest plan approved in 24.01.2014 (See G, in Table I), the area has expanded to 210 hectares. The planning site is usually completely declared as the urban transformation area. In all plans, the project involves housing, commerce, infrastructure, landscape, social facilities and project development in the same area. In accordance to building rights, an agreement was carried out. This transformation project was contracted out Sinpaş Construction Industry and Trade Company by Metropolitan Municipality of Ankara in 2010. Since 2010, Sinpaş Company has been working and realizing the Sinpaş Altınoran Housing Project (Figure 2).

According to the Chamber of City Planners' case requests (2012), the main objections essentially comprise these aspects as follows.

None of these plans accord to the master plan decisions since they all rupture the inclusive settlement systems of density pattern and natural and open spaces. Dense housing settlement presciently destroys the spatial comprehensive and coherence of the site. On all accounts, the environmental concerns take major importance. Notwithstanding natural thresholds and geological settlement, appropriate borders are not considered. In absence of the catchment basin plan of the area, the planning decisions are against to the liabilities of Ramsar Agreement, Biological Diversity Agreement, Climate Change frame agreement, Agreement of struggle for the dissertation. Similarly, project area is of immense natural value, as it is in the wind corridor of the city (Figure 3).

Although a significant amount of site is enacted as “special

Figure 2. The layout of the project Sinpaş Altınoran (Source: Sinpaş Altınoran web site, 2014).

Table 1. Planning period 2 (2010 -2014)

Code	Approval date	Planning issue	Authority certified	Case number	Status of case
A	13.07.2010	Announcement of the New Southern Park (Yenigüney Park) Urban Transformation Project Area in official gazette (Decision of board numbered 27640)	Council of Ministers Decision (number 2010/661)	Council of State 6 th Board 2010/9732	Stay of Execution until the Expert Report
B	16.07.2010	1/5000 scaled New Southern Park Urban Transformation and Development Project Area Boundary Approval (Decision of board numbered 2196)	Metropolitan Municipality of Ankara	Council of State 6 th Board 2012/1196	Stay of Execution until the Expert Report
				Formerly 2 nd Administration Court of Ankara 2010/1936	
C	13.08.2010	New Southern Park Urban Transformation and Development Project Area 1/5000 and 1/1000 scaled Master and Implementation Plan & Revisions Approval (Decision of board numbered 2495)	Metropolitan Municipality of Ankara	Council of State 6 th Board 2011/9112	Stay of Execution until the Expert Report
				Administration 2 nd Court of Ankara 2011/461	
				Formerly 10 th Administration Court of Ankara 2010/2596	
D	14.03.2011	New Southern Park Urban Transformation and Development Project Area 1/5000 scaled Master Plan Approval (Decision of board numbered 802)	Metropolitan Municipality of Ankara	Council of State 6 th Board 2011/9113	Stay of Execution until the Expert Report
				Formerly 13 th Administration Court of Ankara 2011/1235	
E	14.03.2011	New Southern Park Urban Transformation and Development Project Area 1/1000 scaled Implementation Plan Approval	Metropolitan Municipality of Ankara	Council of State 6 th Board 2012/2974	Stay of Execution until the Expert Report
				Formerly 11 th Administration Court of Ankara 2011/2518	
F	14.12.2012	New Southern Park Urban Transformation and Development Project Area 1/5000 and 1/1000 scaled Master and Implementation Plan&Revisions Approval (Decision of board numbered 2195)	Metropolitan Municipality of Ankara	Council of State 6 th Board 2013/2072	Stay of Execution until the Expert Report
G	24.01.2014	Çankaya New Southern Park Urban Transformation and Development Project Area 1/25000 and 1/5000 scaled Master Plan Revisions Approval (Decision of board numbered 148)	Metropolitan Municipality of Ankara	Council of State 6 th Board 2014/3595	

Source: Prepared by the author, 2014.

project area” since possessing such environmental values, latterly developed planning efforts are not related for this purpose. There is no correspondence to the master plan decision (Figure 4).

Gecekondu settlement made the urban renewal reasonable or legitimate since it has definite necessities. However, in this case the concept and decision of “urban renewal” or “urban transformation” is considered definitely different. Site is as-

Figure 3. Photo from the project site (Source: the author, 2014).

signed as the urban transformation project area, whereas the gecekondü area was only specified on certain part of the site. Deciding the whole site area as urban transformation is the basic controversy. This is important because it brings very high dense settlement and construction to the site, despite its specific spatial characteristics.

The majority of the public land is developed with transferring property rights in this project. Public land owned by the treasury is transferred to the Metropolitan Municipality of Ankara. According to the agreement made with the private company, Sinpaş Company is more profitable in this project. Its gain is much more than its construction expenses. It should be underlined that there is a convincing property problem. Moreover, an issue against the public benefit, as high-density housing settlements and areas allocated to education and health institutions, are often on slopes and risky areas. However, there is a delusion about the public uses equation. Whatever the consequences are, the public land belongs to all citizens in Ankara. Unfortunately, this public land is issued for a market entity as if this area is a commodity.

The determination of the project boundary does not depend on scientific research and fastening. Similar to the other objections, there is not any planning decisions developed in time to ensure the requirements, researches indicate.

Figure 4. Photo from the project site indicating its preservation area (Source: the author, 2014).

Besides, once there is a decision approved for the urban transformation, the forms of intervention to the urban space should be determined particularly. It is an urban reproduction process and operation. There are variety of spatial intervention forms to such areas; renewal, regeneration, reappropriation, redevelopment, rehabilitation, revitalization, improvement, reconstruction and etc. However, these approaches are not of regard. Instead, a well-known, simplistic way “clearance and the dense built up” is implemented as usual form.

Tricky Stitching Planning Process Pattern

This part of the paper portrays the relationship among urban planning practices, media which is engaged to capital, capital accumulation and state authority. The main purpose is to exhibit state intervention in planning urban space. Besides, contributing to the backward of the study, research beholds another condition. Media are used as an instrument for compensating public opinion when a challenging legal decision occurs. More precisely, they manage public sense, they trick the reality. In brief, media have gained a different role even trying to cheat decisions of jurisdiction. By means of media, advertisements, news, articles, and so on, intensive influential efforts are made with the intent to cover the deficits of huge housing project developments, adjudged numbers of times. Regarding to its affinity with planning practices, such media orientations and operations result in time for the state to prepare a new plan, by-passing the legal decisions. The principles of urbanism and planning, and the essence of producing public benefit have been eradicated.

Media are not only an instrument used to increase consumption and to define consumption patterns. They are not limited to the determination of individuals’ consuming practices and the choice of living environment. Integrative properties of media are such that; sustaining the survival of capital accumulation, manufacturing public consent and tricking legal decisions, etcetera.

The purpose is to highlight how extensive conceptualization of “the media” might penetrate into urban politics more. It can be concluded that the analysis of new forms of urban hegemony is necessary.

Regarding the potential impact of different sources of me-

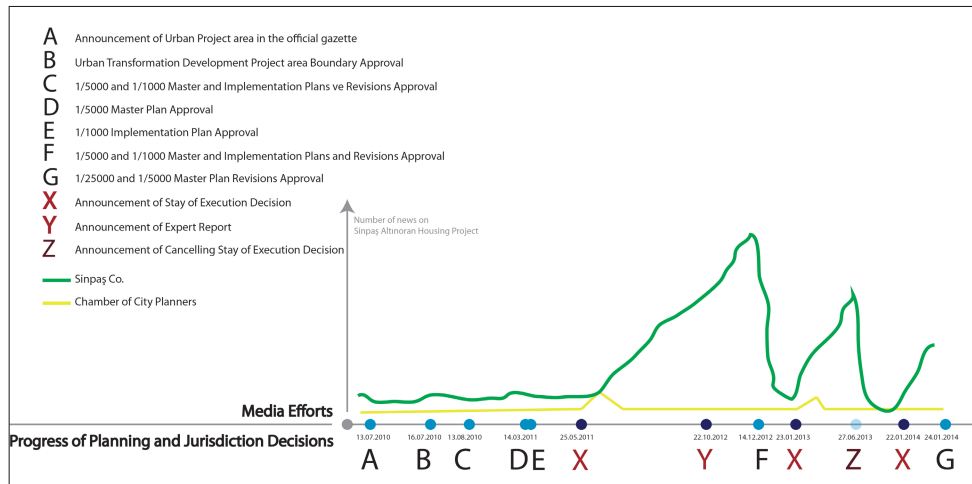

Figure 5. I intersections of planning and judiciary process with media practices (Source: Prepared by the author, 2014).

dia on public minds (fusing counter-hegemony in some), this study discriminates the sources into two components and sides. The first discrimination is based upon the types of sources; it analyzes news/articles and advertisements separately. The second one is tackled with the contrary perspectives on dispute, project development. By media pool, this analysis considers news or articles in two sides; Construction Company and Chamber of City Planners.

Hereby, there are two types of media sources, namely newspaper articles and advertisements. They are taken into consideration separately, but they piece together in the end. First, news about the housing project with respect to planning procedure is expressed. Timeline schema (Figure 5) sets the planning process and juridical decisions engaged to planning practices on the one side of the schema, and sets media efforts about Sinpaş Altınoran housing project on the other side. Here, media efforts distinguish into two lines; construction industry Sinpaş Company and the complainant civil public agent, Chamber of City Planners. Moreover, it is fundamental to detail the source of news. News belongs to Sinpaş co. are assigned to its project's official web site (www.sinpasaltinoran.com.tr). On counter view, news in which Chamber of city planners presents the defects of the housing project and the development articles about the project, belong to its annual endeavoring report.

There are some breaking points regarding the periods of publishing news and advertisements about Sinpaş Altınoran with respect to juridical decisions and planning actions. I intend to discuss these breakpoints (See X, Y and Z points in the Figure 5) as fundamental issue of this work.

Four diagnostic points lighten up. First one is after the decision of stay of execution captured in 25th May 2011 by the council of state. It can be noted that after this decision there are immense news or advertisements about the project in media. Media tend to aggregate the contrary views and trivialize the judiciary decisions. They represent certain features

manufacturing consent in the public mind as if it is an irresistible and remarkable project.

Second point is repeatedly after a decision about the “execution of stay” captured in 23th January 2013. It specifies that there is similar intense media attack in this period with similar objectives until the cancellation of the stay of execution decision captured in 27th June 2013. Afterwards, despite being the time for advertising housing fashion / trends (usually common in mid-summer), its number of news and advertisements drop down (Figure 6). It can be concluded that it was not necessary to produce any more advertisements; hence costs are avoided when the juridical decisions are on behalf of the Sinpaş Company.

Last point occurred recently after the repeated decision of stay of execution captured in 22nd January 2014. The Council of State decided the same decision for all the ongoing cases. It is notable that two days later after this decision, on the 24th January 2014 the Council of the Municipality certified a new plan comprising almost the same problematic planning decisions, even extending planning area and granting huge building rights within. In the formative evaluation, media attacks about the project have been plentiful during the following days.

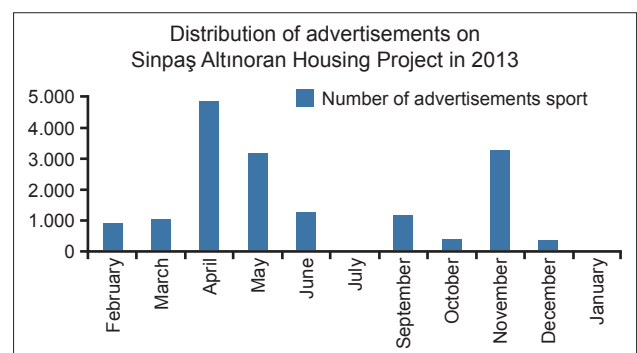

Figure 6. Advertisement spot number of the Sinpaş (Source: Interpress, 2014).

Second source of media, advertisement conditions in Figure 6, which shows the number of advertising spot of Sinpaş Company. This data is of importance. When the juridical decision about the project is negative, namely stay of execution, then the advertisements began to increase significantly. Once they manipulate the planning procedure and overcome the juridical decision (partially) then, it seems that there is no necessity for media assistance, except for trade expectations.

The ariel photography of the site since 2007 till 2013 is captured in Figure 7. Despite the jurisdiction decisions against build-up, planning practices are made up and the housing project is constantly growing.

Criticism of Planning Procedure

The stitching pattern of planning is a series of plans which constitute easy outlook to convince the public and jurisdiction. In order to continue the operation, especially construction, facilities aiming to profit and accumulate from the built environment, the planning authority and the council of the municipality take their precautions with certifying or approving a new plan involving the previous planning decisions. In case of the decision comprising cancel or stay of execution which reduce the construction or capital, they make a new plan to bypass the public and the law. State intervention in determining the urban spatial development cannot be described as democratic; rather it solely serve the construction industries engaged to capital.

For the stitching pattern of the planning process, Atalay who is lawyer of the Chamber of Architects, states that it makes it impossible to control the authority in the context of coherence to the legal system. In the state of law, it is difficult to say that “this implementation belongs to the authority” (Ince, E, 2014). If recent plan does not cancel the contradictory aspects of the original plan, which the council of the state had canceled, is still valid. This is a significant judgment that all public authorities conform to.

Hereby, the media is creating a perception throughout posing positive and shining properties of the project, despite the fact that it has contradictory settlement decisions with respect to scientific assumptions and principals. It has a role of being a shield in this phenomenon in urban political affairs. It mediates the conception of the public mind in this struggle recruiting the local authority to operate the ‘Growth Machine’.

Figure 7. Historical Development of the Site since 2007 to 2013 (Source: prepared by the author).

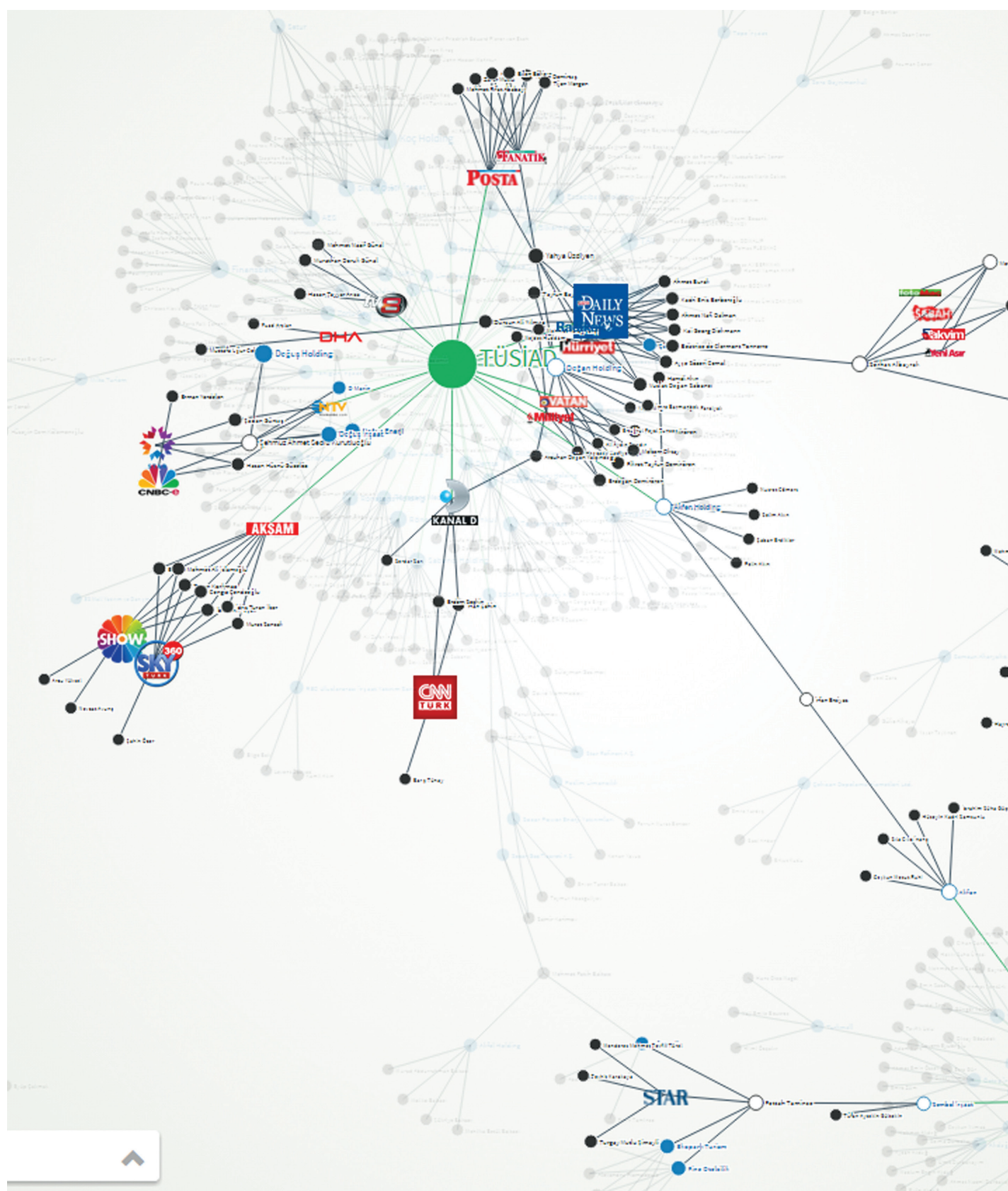
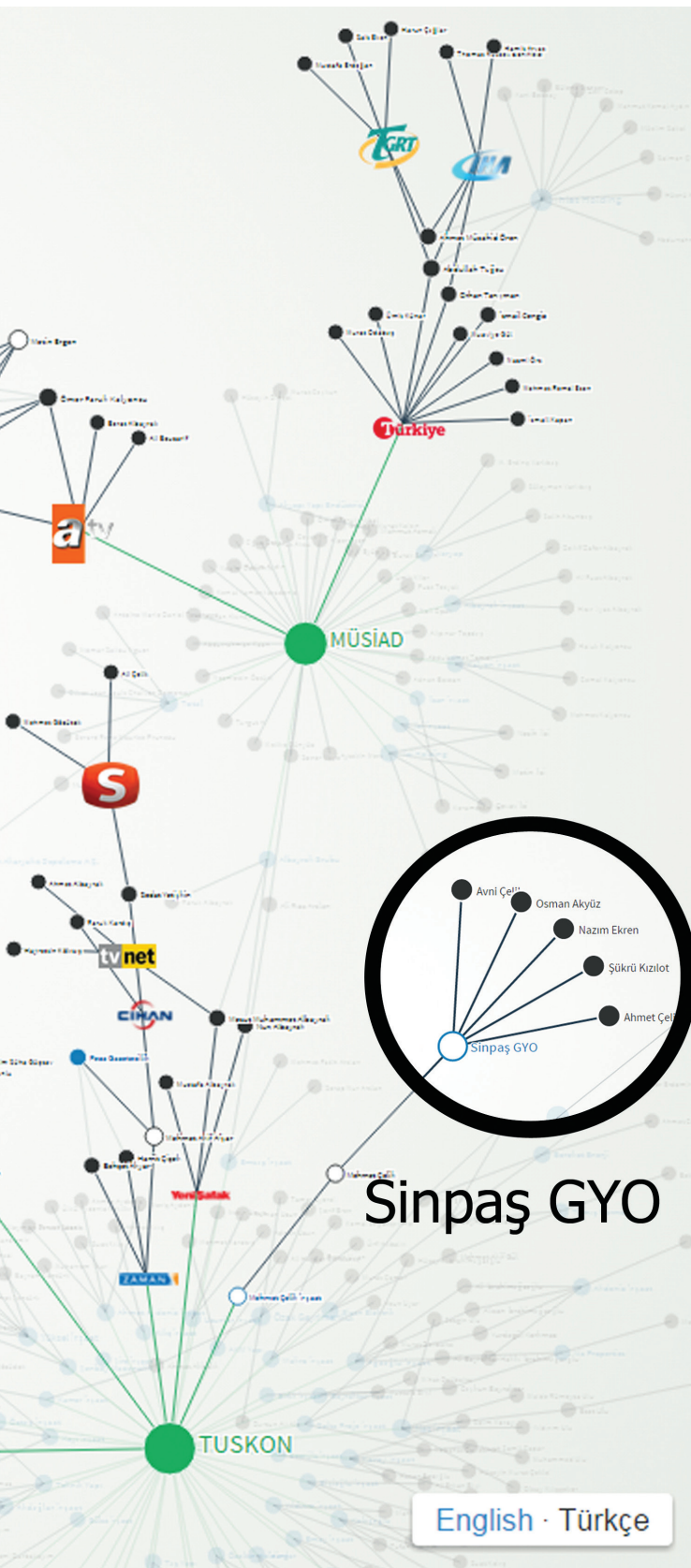

Figure 8. Map indicating the organic relationship media and Sinpaş Company (Source: author, 2014; generated from dynamic web site www.mulksuzlestirme.org).

The map, as depicted above (Figure 8) comprises a little part of the “Depossession Web”. In relation to our concerns and sensations, this map reveals the organic connection of owners of the Sinpaş company and mass media companies. Figure

8 is another document that confirms the idea asserting close relationships of capitalists and media. Implicit dependencies of these actors matters in understanding the urban policies that they involve.

Furthermore, according to the research done by Nar Company, an advertisement company bound to the Interpress, which is a well-known media company, Sinpaş Company took the presence stances. This research depends upon the advertisement of the construction industries in the period from 1st October to 15th November in 2013. In printed media, there were 3681 announcements or advertisements, Sinpaş’s advertisements are 160 in number and it is third one in the list. Also Sinpaş is again the third in the research of advertisements conditioned in television (Source: http://www.marketingturkiye.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=7548:reklam-sektoeruene-qinaatq-dopingi&catid=65:guencel-haberler&Itemid=16, accessed in 5th April 2014).

A Short Discourse Analysis

This part concludes the typical discourses used in the Sinpaş Altınoran Housing Project. It claims that all discourses and visuals used in the media related to this project are solely signifying power of the state ideology. The major themes can be classified in four subjects such as; “The biggest” is the prevalent adjective used in the media. Similarly buzzwords are used in the housing projects as well; “golden project”, “the biggest project”, “huge investment”, “2 billion investment”, “huge housing attack”, “houses run short” “intensive attention” terms used frequently. It stresses the welfare and validates the valuable investment in the public by the state. Furthermore, the “employment” created in this project is expressed aggressively in the mediascapes (Figure 9).

Communal areas are marketed and represented as outstanding aspects in a project in the media. Terms and visuals indicate “variety of social facilities”, “new center of attraction”, “location and landscape”, “public space”. Authentic outdoor living spaces and the fascinating views underline the uniqueness of the housing environment. Additionally, it underlines the “prestige”, “luxury housing” and “elegance” that give to an air of distinguished living. Complementarily, the appearance of the expression “this project redevelops Ankara” affirms the discussion above. It portrays the compounding urban problems, and stresses the development as a project of superior quality for Ankara (Figure 10).

Symbolic features are used in media contribute to state ideology. These features resemble exactly the AKP’s main urban discourses. In the project, there are towers called 1923 and 2023. 2023 is the target date, and commonly used by the prime minister. Moreover, there is rope railway in the project, a desire of the Mayor of Ankara. It is his personal adventure, defending an unfolding transportation system for Ankara. Last one are the prominent discourses on “Selcuqianinspi-

Figure 9. Project 3-dimensional view 1 (Source: Sinpaş Company web site, 2014).

Figure 10. Project 3-dimensional view 2 (Source: Sinpaş Company web site, 2014).

Figure 11. Project 3-dimensional view 3 revealing the Towers 1923 and 2023 (Source: Sinpaş Company web site, 2014).

Figure 12. Sinpaş Altınoran Housing Project (Source: the author, 2014).

ration” about the site and housing design. This is absolutely concomitant to the AKP’s discourse (Figure 11).

Specific marketing terms – fashioning terms have been produced, such as “home-office”. This is advertised as if it is a new, innovative concept. Similarly, housing project advertisements need distinctive terms reaching people, customers in different manners.

The total project area is usually used in the media such that 1850000m², 1230000m² of it is allocated construction site and the remain 620000m² is allocated for the landscape. However, this area is the absolute valley area, and it cannot be accounted as the public space, it is solely for those who live on this project site.

9800 dwelling units are involved in the project. However, in the media sources it states that 2450 units are owned by the Metropolitan Municipality of Ankara in return for the property value. 2650 units are said to be owned by the Sinpaş Company for the construction costs. It is obvious that there is some untrue information in the media, as if it seeks equity, public benefit in project area. Planning decisions put forth the reality, which point toward how much the company is enjoying the rent reaped on this public land (Figure 12).

In conclusion, this research portrays the actor and agents in (re)producing the urban space and association of the media in this context as an emergent crucial phenomenon for the urban policy studies. Keskinok states that “It is known that the urban development is seemingly a peculiar combination of private investment decisions in the built environment with public political decisions about the allocation of resources (1997, 3)”.

The first concluding remark I claim is that Chamber of City Planners is an agent, a component of civil society, which aims to solve the crises of the production of space. Their efforts with urbanism principles can be described as the preservation or conservation of the public spaces, public amenities, and commonalities in name of environmental, historical and cultural values. The Chamber of City Planners struggles with public authorities for public goods and spaces. This cannot be observed even in high capitalist countries, thus this dispute is challenging for sure. As a component of civil society, chambers are limited to the use of mass media. However,

Figure 13. The Photograph of the housing project from the İmrahor valley basin (Source: the author, 2014).

increasing use of social media, which is formerly powerful in communication, enables to sprawl this struggle. The second point is that media as a compelling agent should unquestionably be examined. It does not advertise the housing commodity; rather it has insecure influences in constructing the urban hegemony, legitimizing the phenomenon and power, managing the public perception and conception respective to space. Urban hegemony is regarded with both reproducing of production relations and securing the conditions for the reproduction. Housing environments are the latest hegemonic projects as an integral of capitalist state practitioners and survival of capital accumulation. The ultimate claim is that mass media have become a central means of hegemonic projects. Since media enables us to analyze the political and economic circumstances in certain ways, attention should be brought to the emanating factor (Figure 13).

REFERENCES

1. Althusser, L. (1989) *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, translated by: Alp, Y., Özışık, M., İletişim Yayınları, İstanbul.
2. Bridge, G. (2009) Reasons in the City? Communicative Action, Media, and Urban Politics, *International Journal of Urban and Regional Research*, Vol. 33.1, 237-40.
3. Eagleton, T. (1996) *İdeoloji*, translated by: Özcan, M., Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
4. Gandelonas, M. (1998) *The City as the object of Architecture, Architecture and the American city*, Princeton Arch. Press.
5. Hall, S., Hobson, D., Lowe, A., Willis, P. (2005) *Culture, Media, Language; Working Papers in Cultural studies 1972-79*, Center for contemporary culture studies.
6. Heywood, A., (1994) *Political Ideas and Concepts: An Introduction*, London, Macmillan.
7. Keskinok, H. Ç. (1997) *State and the (Re) production of Urban Space*, METU Faculty of Architecture Press, Ankara.
8. Kipfer, S. (2008) *Urbanization, Everyday Life and the Survival of Capitalism: Lefebvre, Gramsci and the Problematic of Hegemony*, *Capitalism Nature Socialism*, 13:2, 117-149.
9. Lefebvre, H. (1991) *The Production of Space*, translated by: Donald Nicholson-Smith, Oxford: Basil Blackwell.
10. Lefebvre, H. (2012) *Gündelik Hayatın Eleştirisi II*, translated by: Ergüden, I., Sel yayın, İstanbul.
11. Macek, S. (2008) *Urban Nightmares: the media, the right and the moral panic over city*, Minnesota Press.
12. Mcquire, S. (2008) *The Media City Media, Architecture and Urban Space*, SAGE.
13. Merrifield, A. (2002) *Dialectical Urbanism Social Struggle in the Capitalist City*, Monthly Review Press, New York.
14. Mingione, E. (1981), *Social Conflict and The City*, Blackwell, Oxford.
15. Molotch, H. (1979) *The city as a Growth machine: Toward a Political Economy of Place*, *AJS Volume 82 Number 2*, p. 309-332.
16. Sönmez, F., Yücel, A., Uluoğlu, B. (2009) *Popüler Kültürün Kentsel Söylem Oluşturmadaki Etkisi*, *İTÜ Dergisi*, Vol. 8, 57-66.
17. Yaşar, C.G. (2010) *Politics of Urban Sprawl; The Case of Ankara*, Unpublished Master's Thesis, METU, Ankara.
18. Wayne, M. (2003) *Marxism ve Medya Araştırmaları Anahtar Kavramlar, Çağdaş Eğilimler*, translated by: Cezar, B., Yordam Publishing, İstanbul.
19. Council of State 6th Department Chairmanship (2012) *Expert Report for the lawsuit numbered 2011/9113*.
20. Chamber of City Planners Branch of Ankara (2014) *7th Term Endeavouring Report*, Ankara.
21. <http://www.mulksuzlestirme.org>.
22. <http://www.sinpasaltinoran.com.tr/>.
23. http://www.marketingturkiye.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=7548:reklam-sektoerue-ne-qinaatq-dopingi&catid=65:guencel-haberler&Itemid=160.
24. Ince, E. (2014, 6th April) *İnşaata 'hülle'yle devam* www.radikal.com.tr.

APPENDIX

Appendix I. Planning Period I (1996-2009).

Date	Issue	Authority certified	Status
13/06/96	I/5000 scaled Master Plan Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
18/02/05	Decision of Urban Renewal/Transformation Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
17/05/05	Decision of extending the borderline/boundary of urban transformation site Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
20/01/06	I/5000 scaled Master Plan Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
20/01/06	I/1000 scaled Implementation Plan Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
12/05/06	I/5000 scaled Güneypark Urban Transformation Development Project Area boundary	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
15/06/06	Subdivision plan Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
18/08/06	Urban Transformation Area Boundary extension plan Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
15/12/06	I/1000 scaled Implementation Plan Revision Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
17/08/07	I/5000 and I/1000scaled Master and Implementation Plan & Revision of Urban Transformation Boundary Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
28/11/07	Plan Note Annex	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
20/04/09	I/5000 and I/1000scaled Master and Implementation Plan & Urban Transformation Boundary Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
14/09/09	I/5000 scaled Urban Transformation Area Boundary Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
14/09/09	I/5000 scaled Master Plan Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation
14/09/09	I/1000 scaled Implementation Plan Approval	Greater Municipality of Ankara	Cancellation

Source: Expert report (2012), and revised by the author.

ARAŞTIRMA / ARTICLE

Bir Kentleşme Stratejisi Olarak Yasanın Kentsel Mekanı Dönüştürmedeki Etkisi: Ankara Örneği

The Effect of Law in the Transformation of the Urban Space as an Urbanization Strategy: The Case of Ankara

Yasin Bektaş

Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Şehircilik Anabilim Dalı, İstanbul

ÖZ

Türkiye’de uygulanmakta olan kentsel dönüşüm projeleri, yeni bir kentleşme politikası olarak gündeme gelmektedir. Özellikle 2000’li yıllardan başlayarak günümüze kadar geçen süreçte, dönüşüme ilişkin birçok yasal düzenlemeler yapılmıştır. Hem yapılan yasal düzenlemelerde, hem de verilen yetkiler giderek merkezileşmekte ve dönüşümde aciliyet sorunu gündeme gelmektedir. Türkiye’nin büyük metropollerinde, özellikle kent merkezlerinde ve rantı yükselmiş alanlarda dönüşümde aynı projeler uygulanmakta, yerel özellikler ve yerel sorunlar göz ardı edilebilmektedir. Ayrıca yasaların verdiği olanaklarla birlikte dönüşümdeki yetki tek bir kurum üzerinde toplanabilmektedir. Bu çalışmada 2000’li yıllardan sonra, kentsel dönüşüm kapsamında ortaya çıkan yasalar ve bu yasaların Ankara kenti örneğinde hangi alana yönelik oldukları incelenmektedir. Araştırma’da, kentsel dönüşüm kanunlarının yasal çerçevede nasıl realize olduğu tartışmaya açılmakta, yasal boyutta ortaya çıkan sorunlar ve yetki aktarımları tespit edilmektedir. Bu yasalarda amaçlanan “fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevreleri...” gibi söylemlerin gerçekte ne kadar uyumlu olduğu tespit edilmektedir. Ankara ili’ndeki kentsel dönüşüm alanları, 2000 ve 2014 yılları arasında tamamlanmış, uygulama aşamasında, plan aşamasında veya ilan süreci durumundaki tüm kentsel dönüşüm projeleri kapsamında değerlendirilmektedir.

Anahtar sözcükler: Dönüşüm yasaları; riskli alan; kentsel dönüşüm; katılım; planlama.

ABSTRACT

Urban transformation projects in Turkey come up as a new urbanization project. Starting from the early 2000’s to the present day, several legal arrangements about urban transformation have been made. According to these regulations, delegated acting authority is increasingly centralized and urgency is becoming an integral parts of urban renewal process. As a result, same urban transformation projects are offered in Turkey’s large metropolitan areas, especially in urban centers and areas with high rent value, causing local characteristics and local issues of these areas to be ignored in the process. In addition, with the facilities afforded by the law, authority to conduct urban transformation projects can be centralized on a single institution. In this study, urban transformation laws enacted after 2000’s, and these laws are examined regarding for which areas of the city Ankara. In the study, realization of urban transformation laws within the legal framework is discussed, legal issues are examined and authority transfers are identified. In the study, whether or not intended discourse like “healthy and safe living environments renewed in accordance with norms of science and art...” are real or truthful is determined. Urban transformation areas in the province of Ankara include urban transformation projects completed between 2000 and 2014, projects in the implementation stage and projects in the announcement stage

Key words: Urban transformation laws; risky area; urban transformation; participation; planning.

GİRİŞ

Kentlerin büyüklüğü, nüfusun mekanda odaklanma kalıpları, kentte yaşayan sınıfların mekansal farklılaşması, kent içi erişilebilirlikle ilgili kalıplar vb., kentin temel parametrelerinin birinden fazla değişim meydana geliyorsa buna dönüşüm denilebilir.¹ Kentsel dönüşüm literatürde en genel tanımıyla, “kentsel sorunların çözümünü sağlayan ve değişime uğrayan bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel koşullarına kalıcı bir çözüm sağlamaya çalışan kapsamlı bir vizyon ve eylem” olarak tanımlanmaktadır.² Dolayısıyla kentsel dönüşüm çökme ve bozulma olan kentsel mekanda ekonomik, sosyal, çevresel ve fizik mekan gibi bileşenleri içeren, mekanı iyileştirmeye yönelik strateji ve eylemlerin tamamı olduğu anlaşılmaktadır.³ Bu tanımdan hareketle kentsel dönüşüm yapılaşmamış alanların planlanmasından çok, mevcut kentsel mekanların iyileştirilmesi ve planlaması ile ilgilidir.⁴ Ancak kentsel dönüşümün ekonomik, sosyal ve fizik mekan gibi bileşenlerinin tamamının ele alındığı projeler çok az sayıdadır.⁵ Dönüşümle ilgili birçok açıklama yapılabilmeyle birlikte temel olarak iki yaklaşımdan söz edilebilmektedir. Bunlardan birincisi “dönüşüm” olgusunu bağımsız bir değişken olarak kabul etmek ve her bir dönüşüm uygulamasını ayrı ayrı açıklama yaklaşımıdır. İkincisi ise, kentin farklı noktalarında gözlemlenen dönüşüm uygulamalarının, genel dönüşüm probleminin farklı görüntüleri olduğu yaklaşımıdır.⁶ Çalışmada kentsel dönüşüm olgusunu anlama ve açıklama da ikinci yaklaşım benimsenmiştir. Dönüşüm sürecinde özellikle büyük kentler devamlı değişim ve dönüşüm baskısı altında bulunmaktadır. Bu değişim ve dönüşüm süreci içerisinde, kentsel mekana ilişkin birçok yasal düzenlemeler yapılmıştır.⁷ Ancak özellikle 2000’li yıllar, yerel yönetimlerin özel sektör işbirliğiyle, ilk defa dönüşümün bir strateji olarak tanımlandığı bir dönemi oluşturmuştur.⁸ 2000’li yıllardan sonra başlayan yasal değişiklikler ve ortaya konulan yeni yasalar, kentsel dönüşümün niteliğini ve hızını büyük ölçüde değiştirmiştir. Hem yapılan yasal düzenlemelerde, hem de verilen yetkiler kent ile ilgili mekansal kararların giderek merkezileşmesine neden olmuştur. Türkiye’nin büyük metropollerinde özellikle kent merkezlerinde ve rantı yükselmiş alanlarında dönüşümde aynı projeler uygulanabilmekte, yerel özellikler ve yerel sorunlar göz ardı edilebilmektedir. Yasaların verdiği olanaklarla birlikte dönüşümde yetki tek bir kurum üzerinde toplanabilmektedir.⁹

Kentsel dönüşüm alanlarında, gayrimenkul gelişimi sonucunda yeni kentsel ekonomik büyüme için önemli bir sektör haline gelmeye başlamıştır.¹⁰ Kentsel dönüşümde kentin farklı mekansal odaklarına, farklı fonksiyonlarına müdahale edile-

bilmektedir. Bu müdahaleler özellikle kent merkezi olmakla birlikte, kimi zaman boş alanlar da kentsel dönüşüm alanı ilan edilebilmektedir. Bu durumda kentsel dönüşüm alanlarında “Deprem, yasadışı, plansız kentleşme, kentsel yaşam düzeyinin yükseltilmesi” gibi gerekçeler ortaya konmakta, ayrıca uluslararası sermayeyi çekerek inşaat sektörünün canlanacağı ve bu gelişmeyle birlikte toplumda yayılmacı bir refah artışı-na sebep olacağı ileri sürülmektedir.¹¹ Ancak bu gerekçelerin tamamı dönüşüm alanları için geçerli olamamaktadır. Ayrıca bu dönüşüm modelinde kentin üst ölçekli planlarından bağımsız ve parçacıl gelişmesi, imar kanunundaki standartların aranmaması, dönüşümün sadece bir inşaat faaliyeti olarak ele alınması, gerçek anlamda yerel halk katılımının olmaması gibi sorunları da bulunmaktadır.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, özellikle 2000’li yıllardan sonra ortaya çıkan kentsel dönüşüm mantığı üzerine odaklanmaktadır. Bu çalışma, kentsel dönüşüm olgusu tanımından hareketle, dönüşüm yasalarındaki “söylem”ler ile “uygulama” arasındaki uyumsuzluğu, mevcut yapılaşmış alanlar, boş alanlar ve enformel gelişim gösteren alanlar üzerinde ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, kentle ilgili tüm dönüşüm kanunları¹² “söylem” ve “yetkinin merkezileştirilmesi” açısından değerlendirilmektedir. İkinci bölümde ise bu yasalar kapsamında Ankara’da ilan edilen, tüm kentsel dönüşüm projeleri “söylem-uygulama” uyumsuzluğu problemi, “boş alanları rezerv olarak elde tutma” ve planlama sistematığı içerisinde “planlama kararlarını zedelemesi” kriterleri açısından incelenmektedir. Üçüncü bölümde ise 6306 sayılı yasa kapsamında ilan edilen riskli alanlarda, “risklilik” söylemleri açısından, kurumlarla yapılan derinlemesine görüşmeler aktarılmaktadır. Son olarak çalışmanın genel bir değerlendirmesi özetlenerek, gelecek bir dönüşüm yaklaşımına yönelik önceliklerin neler olabileceğine ilişkin açıklamalara yer verilmektedir.

Araştırmada Bilgi Toplama Yöntemi

Araştırmada hem niceliksel hem de niteliksel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma amacında belirtilen “söylem-uygulama” arasındaki uyumsuzluğu ortaya çıkartmak için; farklı kurumlarla görüşmeler yapılmıştır. 5104, 5393, 5366 ve 6306 sayılı yasalar kapsamında ilan edilen tüm kentsel dönüşüm projelerini değerlendirmek üzere, Ankara Büyükşehir Belediyesi,¹³ İlçe Belediyeleri,¹⁴ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nda¹⁵

¹ İlhan TEKELİ’nin “İstanbul: Siyaset, Ekonomi, Mekan; Prof. Dr. Kemali Saybaşı’na” başlıklı sempozyumda YTÜ’de 12.04.2013 tarihinde yaptığı konuşmasından derlenmiştir.

² Thomas, 2003, akt. Turok 2004, s.25

³ Akkar, 2006, s.29.

⁴ Akkar, 2006, s.29.

⁵ Özdemir, 2010

⁶ Tekeli, 2003, s.2

⁷ 775 sayılı Gecekondu Kanunu; 2981

sayılı İmar Affı Kanunu, 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun; vb.

⁸ Ataöv ve Osmay, 2007, s.59.

⁹ Bektaş, 2013, s.194.

¹⁰ Smith, 2006.

¹¹ Türkün, 2014, s.4.

¹² 5104 sayılı “Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu”, 5162 sayılı “Toplu Konut Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun”, 5366 sayılı “Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun”, 5393 sayılı “Belediye Kanunu”, 5998 sayılı “Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” ve 6306 sayılı “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürül-

mesi Hakkında Kanun”

¹³ Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, Metropolitan Nazım İmar Planlama Şube Müdürlüğü’nde görevli yaklaşık 12 kişi ile görüşülmüştür.

¹⁴ Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle Belediyeleri’nde toplam 9 kişi ile görüşülmüştür.

¹⁵ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nde toplam 2 kişi ile görüşülmüştür.

görevli toplam 23 kişi ile görüşülmüştür. Görüşmelerde öncelikle projelerin ayrıntılı niceliksel verileri¹⁶ elde edilmiştir. Mevcut yapılaşmış, boş ve enformel alanlar üzerinde elde edilen bilgiler¹⁷ yüzdeliklere bölünerek, kent bütününde karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma da, yasalardaki “söylem”ler ile “uygulama” arasındaki farklılıklar üzerine odaklanılmıştır.

Ancak araştırmada, 6306 sayılı yasanın diğer dönüşüm yasaları üzerindeki yetkisi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın ulaştığı yetki gücü ve mevcuttaki dönüşüm alanlarının birçoğunun riskli alana dönüştürülmesi gerekçesiyle, riskli alanlar üzerine daha ayrıntılı bilgiler elde edilmiştir. Dönüşüm alanlarındaki “risklilik” söylemleri ile gerçekte ortaya çıkan durumu anlamak üzere, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nde derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde; risklilik gerekçeleri, mevcut dönüşüm alanlarının “riskli alana” dönüştürülmesi, daha düşük yoğunlukta gelişim sağlanacağı söylemi, risklilik tespiti konularının detaylı cevapları görüşmeler yoluyla aktarılmıştır.

YASAL BOYUTTA KENTSEL DÖNÜŞÜM VE YETKİNİN MERKEZİLEŞTİRİLMESİ

Kentsel dönüşüm¹⁸ kavramı ilk olarak 2004 yılında belli bir alana yönelik olarak “Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu”yla resmiyete kavuşmuştur. Bu kanun bir alana özel olarak çıkarılmış ve gelecekte çıkarılacak olan yeni yasaların zeminini oluşturmuştur. Kanunun amaçlarını incelediğimizde “...sağlıklı bir yerleşim düzeni..., çevre görüntüsünün geliştirilmesi... ve kentsel yaşam düzeyinin yükseltilmesi” gibi cümlelerle tarif edilmektedir. Kanunla birlikte daha önceki yapılan kentin üst ölçekli planları yok sayılmakta ve kanuna göre yapılacak plan hükümleri geçerli olmaktadır. Proje sürecinde kişilerle anlaşma sağlanmadığı takdirde, büyükşehir belediyesi iskan amaçlı kamulaştırma yetkisini kullanabilmektedir. Bu kanunla birlikte ilk defa alana özel çıkarılan bir kanunla, kent planlarının önüne geçilmekte¹⁹ ve süreç alt ölçekten üst ölçekli plana revizyon şeklinde ilerlemektedir.

Dönüşümde TOKİ’nin Artan Yetkileri

Kentsel dönüşümde yetkili bir diğer kurum ise TOKİ²⁰’dir. TOKİ özellikle 2004 yılında 5162 sayılı “Toplu Konut Kanunu”ndaki değişikliklerle ciddi yetkilere sahip olmakta ve devlet şirketi olarak büyümeye devam etmektedir. 2004 yılında TOKİ gecekondü dönüşüm projeleri uygulama alanında plan yapma ve yaptırmaya yetkisine kavuşmuştur. TOKİ ilk olarak insan hakları bildirgesi çerçevesinde konut hakkını gerçekleştirmek üzere

kurulmuştur. Ancak TOKİ kuruluş amacını aşarak ayrıcalıklı bir yetkiye ulaşmıştır. Bu yetki ayrıcalıklarını incelersek;²¹

- Devletin herhangi bir kurumuna hesap vermek zorunda değil; örneğin Sayıştay’a hesap vermek zorunda değildir,
- Devletin iş görme biçimine tabi değildir, ihale kanunundan muaftır,
- Gerçek ve tüzel kişilerin topraklarını kamulaştırma yetkisine sahiptir,
- Hazine ve diğer devlet kurumlarının arazilerinin TOKİ’ye devri kolaylaştırılmıştır.

TOKİ bu yetkilerle birlikte ayrıcalıklı konuma gelmiş ve yerel yönetim üzerinde bir yetkiye sahip olmuştur.

5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun

5366 sayılı yasa; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeleri ile bu bölgelere ait koruma alanlarının yenilenmesini içermektedir. Yasada sit alanlarının türü ifade edilmemekte birlikte, doğal sit alanlarında da kanun kapsamında yenileme yapılabilmektedir. Yasanın getirdiği ayrıcalıklar ada bazında yenileme yapabilmeyi mümkün kılmaktadır. Ayrıca yenileme alanlarında TOKİ veya ÖİB²² ile ortak uygulama yapabilme olanağı tanınmıştır. Yasa kapsamında ilçe belediyeleri tek başına yenileme alanı belirlemeye yetkili değildirler. Büyükşehir belediyelerinden izin almak zorundadırlar. Yasada, yenileme alanındaki kiracılar için herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Belediye veya il özel idaresi alandaki ev sahipleri ile anlaşma sağlayamadığı durumda ise “Acele Kamulaştırma” yetkisi kullanılmaktadır. Kanun başlığında belirtilen “...Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması...” cümlesinin aslında gerçekleşmediğini görülmektedir. Yasa verdiği yetkiler neticesinde gerek duyulması halinde yerel halk (kiracılar/ev sahipleri) ile “...bilgilendirme toplantıları yapılabilir...” gibi olasılık bildiren bir cümle ile belirtilmektedir. Yenilenerek korunması aslında bölgedeki toplumsal ilişkileri ve yerel halkı yok sayarak binaları bir kabuk misali korumanın ötesine gidememektedir.

5393 Sayılı Belediye Yasasının 73. Maddesi

Bir diğer yasa ise 5393 sayılı Belediye Yasasının 73. maddesidir. Bu madde ile birlikte belediye meclis üyelerinin salt çoğunluğu ile kentin eskiyen kısımlarını yenilemek, deprem riski tedbiri veya kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak gibi nedenlerle, belediyelere kentsel dönüşüm projeleri uygulama yetkisi verilmektedir. Kentsel dönüşüm alanı, nüfusu 50.000 üzerine çıkan belediyeler en az 5 ha büyüklüğünde²³ belediyenin meclis üye tam sayısının salt çoğunluğu kararı ile verilebilmektedir. Yine bu madde ile birlikte kentsel dönüşüm tanımı yapılmakta ve kentin eskiyen kısımları hangi ölçütlere göre kimlerin kentsel dönüşümü gerçekleştireceği açıklanmamıştır.

¹⁶ Bulunduğu ilçe, ilan yılı, büyüklük, mevcut nitelik, proje aşaması ve yetkili kurum bilgileri elde edilmiştir. Ekteki tabloda sunulmuştur.

¹⁷ Kentsel dönüşüm alan sayıları, alan büyüklükleri, mevcut durum, ilan yılı, alandaki yetki dağılımı, proje aşamaları.

¹⁸ Öncelikle bu çalışmada kentsel dönüşüm temel bir başlık olarak ele alınmaktadır. Diğer alt başlıklarda çeşitli dönüşüm uygulamalarının yasal çerçevede nasıl realize oldukları

tartışmaya açılarak, yasal boyutta ortaya çıkan sorunlar ve yetkili kurumlar tespit edilmektedir.

¹⁹ Ankara Büyükşehir Belediyesi yetkisiyle ilan edilen kentsel dönüşümle birlikte, kentin üst ölçekli planları yok sayılmaktadır.

²⁰ Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

²¹ İlhan TEKELİ’nin “İstanbul: Siyaset, Ekonomi, Mekan; Prof. Dr. Kemali Saybaşı anısına” başlıklı sempozyumda YTÜ’de 12.04.2013 tarihinde yaptığı konuşmasından derlenmiştir.

²² Özelleştirme İdaresi Başkanlığı.

²³ Parça parça ilan edilebilmektedir.

5998 Sayılı Belediye Yasasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa

2010 yılında 5998 sayılı yasa kapsamında Belediye Yasasının 73. Maddesi kapsamlı bir şekilde revize edilmiştir. Bu yasayla birlikte, planlı, plansız, yapılaşmış veya boş alanlarda kentsel dönüşüm yapma yetkisi verilmektedir. Diğer yasalarda da olduğu gibi kentsel dönüşüm ilan edilecek alanlar, üst ölçekli plana bakılmaksızın ilan edilebilmektedir. Bu yasayla birlikte kamu arazileri, gecekondular, arazileri, açık alanlar, tarım alanları, askeri alanları vb. alanlar yargı engeline takılmadan, belediyelere harca değer bedel üzerinden devrini isteme yetkisi verilmiştir. Bu şekilde belediyeye devrolan araziler üçüncü şahıslara satılabilmektedir. Bu yetkiyle birlikte “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”nde mülkiyetin korunması başlığı altında geçen “...Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasa da öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir...” hükmüne açıkça aykırıdır.²⁴ Büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyesi sınırları içerisinde ilçe belediyesi görüşü alınmadan 500 hektara kadar dönüşüm alanı ilan edebilmektedir. Bu şekilde dönüşüm ilan edilen yerdeki tüm yetkileri büyükşehir belediyesi sahip olmakta ve ilçe belediyelerinin yetkisi kırılmaktadır. Aynı zamanda ilçe belediyeleri dönüşüm alanı ilan etmesi büyükşehir belediyesi iznine bağlanmıştır. Bu şekilde büyükşehir belediyesi, dönüşüm alanı içerisinde her ölçekteki imar planı, parselasyon planı, bina inşaat ruhsatı, yapı kullanma izni ve benzeri tüm imar yetkilerine sahip olabilmektedir. Ayrıca kentsel dönüşüm ilan edilen yerde altyapı ve rekreasyon harcamaları proje ortak gider başlığı altında dönüşüm alanı içerisinde vatandaşlara ödetilmektedir. Özetle bu yasa ilçe belediyesinin 3194 sayılı kanundaki yetkisini kullanamaz hale getirmektedir. Yasada kentsel dönüşüm alanı ilan edilebilmesi için belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunması şartı getirilmiştir. Ancak kamunun mülkiyetinde veya kullanımında olan yerlerin dönüşüm alanı ilan edilebilmesi ve uygulama yapılabilmesi bakanlar kurulu kararına bağlanmıştır. Bu durumda alanda kadastral bir yolun bulunması bile, her bir dönüşüm alanının bakanlar kurulu onayına sunulmasını gerektirmektedir.

6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun²⁵

Dönüşüm yasaları içerisinde en kapsamlı yetkilere sahip olunan yasa, 2012 yılında yürürlüğe giren 6306 sayılı “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun”dur. Bu yasa kapsamında, üç tip alanda uygulama yapılabilir. Bunlar riskli alan, rezerv alan ve riskli yapı’dır. Bu alanlardan riskli alan bakanlık/ideare teklifi ve bakanlar kurulu kararıyla verilebilmektedir. Rezerv alan ve riskli yapı ise bakanlıkça belirlenebilmektedir. Yasa da neredeyse tüm yetkiler Çevre ve Şehircilik Bakanlığında toplanmıştır. Riskli alan ilan edilme gerekçeleri iki madde de toplanmıştır. Bunlar “zemin yapısı” veya “üzerindeki yapılaşma” nedeniyle riskli alan ilan edilebil-

mektedir. Ancak süreci hızlandırmak adına bu kavramlar geniş ve belirsiz tutulmuştur. Riskli alan büyüklüğü tespit edilirken her zaman olmasa da minimum 15.000 m² büyüklük şartı belirlenmiştir. Riskli alan tespiti yapılırken herhangi bir riskli yapı tespiti yapılmamaktadır. Yasanın verdiği önemli yetkilerden biri de riskli alan sınırları içerisinde olup riskli yapılar dışında kalan diğer yapılarda da uygulama bütünlüğü bakımından bakanlıkça gerekli görülenler yine bu kanun hükümlerine tabi olmaktadır. Yine bu alanlar üzerinde bina yıkılmış ve en az 2/3 çoğunluk anlaşma sağlanmadığı takdirde Bakanlık, TOKİ veya idare “Acele Kamulaştırma” yetkisini riskli alan içerisinde, hem riskli yapılarda hem de riskli olmayan yapılar üzerinde kullanabilmektedir. Kalan 1/3'lük kesimini ise kamu yararı adına mı, yoksa başka bir gerekçelerle mülkiyet hakkına el konulması tartışılması gereken başka bir boyutu oluşturmaktadır. Uygulama alanındaki maliklere ya “faiz desteği” ya da “kira yardımı yapılabilir” denilmektedir. Kira yardımı ise maksimum 18 ay ve 680²⁶ TL ile sınırlı tutulmuştur. Ancak İstanbul gibi bir kentteki yaşam koşulları düşünüldüğünde bu tutar yeterli olmayabilir. Ayrıca mevcutta evini kredi ile almış olan hanehalklarına ilişkin herhangi bir düzenleme de bulunmamaktadır. Riskli bir binada oturan ve riskin gerçek sorumlularına değil, konut sahiplerine yüklenilmektedir. Ayrıca teknik bir heyet tarafından riskli ilan edilen bir yapıya on beş gün içerisinde itiraz edilebilmektedir. Ancak mahkemenin yürütmeyi durdurma kararı alma yetkisi bulunmamaktadır.

Bakanlık, TOKİ veya idare bu üç tip alanda her türlü imar ve yapılaşma işlemlerini geçici olarak durdurabilmektedir. Kanunla birlikte Bakanlık riskli alan, rezerv alan ve riskli yapıların bulunduğu yerlerde:

- Plan, proje, arazi ve arsa düzenleme işlemleri ile toplulaştırma yapmaya,
- Trampa, mülkiyet ve imar haklarını bir başka alana aktarmaya,
- Menkul değere dönüştürmeye,
- İnşaat yapmaya veya yaptırmaya, arsa paylarını belirlemeye,
- Kat mülkiyeti kanunundaki esaslara göre paylaşım, paylaşım ayırmaya veya birleştirmeye, sınırlı aynı hak tesis etmeye yetkili kılınmıştır.

Bakanlık riskli alan veya rezerv alanlarda özel kanunlar ile her tür ölçekteki planlama işlemlerine esas teşkil edecek standartları belirlemeye, bu standartlar ile plan kararları veya özel standartları ihtiva eden planlar yapmaya, onaylamaya, kentsel tasarım projeleri yapmaya yetkilidir. Riskli alanlarda sosyal donatıların yeniden organize edileceği vurgulansa da bu alanlarda belirlenen standartların ne olduğuna dair kanunda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ayrıca bu yapılacak olan yeni sosyal donatı mahalle ölçeğinde kalacak kentin üst ölçekli planlarıyla uyumsuzluğa sebep olabilecek, bütüncül planlama yaklaşımından uzaklaşılacaktır. Bakanlık isterse TOKİ veya idareye yetki devri verebilmektedir. Hazine dışındaki kamu idarelerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazlardan görüş alınarak

²⁴ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Ek Protokol, Madde I, Paris, 1952.

²⁵ Bu bölüm; Bektaş, Y. (2013). “Ankara'daki Riskli Alanlar Üzerine Bir De-

ğerlendirme”. 4. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu, 28-30 Kasım 2013, Mersin, s.193-205. bildirilerinden yararlanılarak üretilmiştir.

²⁶ 2014 yılı İstanbul, Ankara ve İzmir kentlerindeki değerler. <http://www.csb.gov.tr/db/altyapi/banner/banner342.pdf>

bakanlar kurulu kararıyla, bakanlığın talebi üzerine TOKİ veya idareye bedelsiz olarak devredilebilmektedir. Yine bu kanun uyarınca yapılacak olan planlarda; İmar Kanunu, Orman Kanunu, Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu, Turizm Teşvik Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Kıyı Kanunu, Mera Kanunu, Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun vb. kanunların engelleyici hükümleri ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmamaktadır. Bu şekilde bakanlık riskli alan veya rezerv alanda yukarıda belirlenen kanunlardaki hükümlerden sıyrılıp, kendi hükümlerini sürdürebilecektir.

Özetlemek gerekirse; 2004 yılında sadece bir alana özgü olarak çıkarılan kentsel dönüşüm alanları, artık günümüzde planlama üzerinde ciddi bir güç haline gelmiştir. Yasalar ayrıca gayrimenkul sektörü üzerinde bir sermaye birikimine de olanak sağlamaktadır. Yasalar genel olarak incelendiğinde “...kentsel yaşam düzeyinin yükseltilmesi... fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevreleri...” vb. söylemler etrafında meşrulaştırılmaktadır. Dönüşümler bu söylemler etrafında özellikle de deprem gerekçesiyle meşrulaştırılsa da, uygulamada ortaya çıkan sonuçlar farklılık göstermektedir. Bir sonraki bölümde Ankara’da ilan edilen tüm kentsel dönüşüm projeleri yasalardaki “söylem”ler ile “uygulama”da ortaya çıkan farklılıklar incelenmektedir.

ANKARA'DAKİ KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARI²⁷

2004 ve 2005 yıllarında çıkartılan yasalarla birlikte, Türkiye'nin diğer büyük metropollerinde olduğu gibi Ankara kentinde de dönüşüm projelerinin niteliği ve hızı büyük ölçüde değişmeye başlamıştır. Yetkili kurumlarla yapılan görüşmelerde; öncelikle ilan edildiği yılı, bulunduğu ilçesi, alan büyüklüğü, projenin geldiği aşamayı ve yetkili idare bilgileri elde edilmiştir.

Ankara'nın toplam 80.000 ha yerleşik alan sınırının,²⁸ yaklaşık %45'lik bir bölümü kentsel dönüşüm alanı kapsamındadır. Bu oran kentsel dönüşüm alanlarının ulaştığı boyutu bir kez daha gözler önüne sermektedir. Kentsel dönüşüm planlamaya bir seçenek olmasının yanı sıra, dönüşüm ilanlarıyla kentin yerleşik alanının yaklaşık yarısını kaplamış durumdadır. Yasanın verdiği olanaklarla birlikte boş ve kentin mevcut yapılaşmış alanları (gecekondu hariç) yaklaşık %75'lik bir orana sahiptir. Yasalarda belirlenen “plansız kentleşme, deprem, yasadışılık” gibi hedeflerin gerçekte yapılan uygulamaların farklı olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

İlçeler genelinde kentsel dönüşüm alan sayıları incelendiğinde, %50'lik bir oranın Çankaya ve Yenimahalle ilçelerinde ilan edildi-

Tablo 1. Kentsel dönüşüm alan sayıları

Dönüşüm alan sayıları	Sayı	Yüzde
Akyurt	1	1
Altındağ	16	17
Bala	1	1
Çankaya	24	25
Elmadag	1	1
Etimesgut	4	4
Gölbaşı	5	5
Keçiören	5	5
Mamak	11	11
Sincan	4	4
Yenimahalle	24	25
Toplam	96	100

ği görülmektedir. Bu ilçeleri takiben %17 oranıyla Altındağ İlçesi ve %11'lik oranla Mamak İlçesi takip etmektedir (Tablo 1).²⁹

Ancak kentsel dönüşüm alan büyüklükleri ile karşılaştırıldığında toplam 36.897 ha dönüşüm alanının %27'si Gölbaşı, %19'u Çankaya, %14 Mamak, %10 Sincan, %10 Etimesgut, %9 Yenimahalle ilçeleri izlemektedir. Parça parça ilan edilebilen, ayrıntılı sosyal ve ekonomik araştırmaların yapılmadan fizik mekanda sadece sınır olarak ilan edilen dönüşüm projeleri, kentin üst ölçekli planların bağımsız bir şekilde gelişmiştir. Tekeli [2003]'nin bahsettiği gibi, her bir dönüşümü bağımsız kabul etmenin veya ayrı ayrı açıklamanın ötesinde, genel bir dönüşüm probleminin farklı görüntüleri yaklaşımı burada daha açık hale gelmektedir (Tablo 2).

Kentin yaklaşık %47'lik bir alanını kaplayan dönüşüm alanlarının, %50'si bina, %25'si boş, %22'i gecekondu alanı ve %1'i tarihi binadan oluşmaktadır (Tablo 3).

2005 yılında 5393 sayılı Belediye yasası, 2010 yılında 5998 sayılı yasa ve 2012 yılında 6306 sayılı afet yasasıyla birlikte dönüşüm ilanları hız kazanmıştır. Kentsel dönüşüm ilan yılları incelendiğinde, %26'luk bir dilimin 2005 yılında yoğunlaştığı görülmektedir. 2006 yılında %13, 2010 yılında %11'lik bir orana sahiptir. 6306 sayılı yasayla birlikte riskli alan ilanları başlamakta ve 2013 yılında %18'e³⁰ yükselmektedir (Tablo 4).

5998 sayılı yasayla birlikte ilçe belediyelerinin dönüşüm alanlarındaki yetkileri azalmakta ve neredeyse tüm yetkiler büyük-

²⁷ 5104 Sayılı Kuzey Ankara Girişi Kanunu; 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5366 Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun, 5998 sayılı Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Ka-

nun, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamındaki tüm kentsel dönüşüm alanlarını içermektedir.

²⁸ 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı Açıklama Raporu, s. 67

²⁹ Ankara Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri ve Şehircilik Bakanlığı tarafından ilan edilmiş kentsel dönüşüm projelerini kapsamaktadır. Sadece kentsel dönüşüm ilanı olan ilçeler ele alınmıştır. Bütün tablolardaki verilerde, kentsel dönüşüm alan sınırı iptal edilen alanlar dahil edilmemiştir. Her bir kentsel dönüşüm projesinde farklı kişi ve birimlerle görüşmeler ger-

çekleştirilmiştir. Projelerin farklı aşamalarda ve kapsamlı konular olduğu belirtilerek eksikliklerin olabileceği ifade edilmiştir.

³⁰ 6306 sayılı yasa kapsamında ilan edilen projelerin, %94'lük bir kısmının daha önce belediye kanunu kapsamında ilan edilen projelerden dönüştürüldüğü de dikkate alınmalıdır.

Tablo 2. Kentsel dönüşüm alan büyüklükleri

Alan büyüklükleri	Büyüklik (Hektar)	Yüzde
Akyurt	330	1
Altındağ	594,72	2
Bala	1343	4
Beypazarı	68,4	0
Çankaya	7028,97	19
Elmadağ	52	0
Etimesgut	3742,5	10
Gölbaşı	9924	27
Keçiören	1736	5
Mamak	5066,96	14
Sincan	3593,5	10
Yenimahalle	3417,7	9
Toplam	36897,75	100

Tablo 3. Kentsel dönüşüm alanındaki mevcut durum

Dönüşüm alanındaki mevcut durum	Büyüklik (Hektar)	Yüzde
Gecekondu	8083,78	22
Bina	18559,27	50
Tarihi Bina	210	1
Boş	9217,7	25
Bilgi yok	827	2
Toplam	36897,75	100

Tablo 4. Kentsel dönüşüm ilan yılı

Yıl	Sayı	Yüzde
2004	1	1
2005	25	26
2006	12	13
2007	9	9
2008	3	3
2009	4	4
2010	10	11
2011	7	7
2012	3	3
2013	17	18
2014	5	5
Toplam	96	100

şehir belediyesine geçmektedir. Bu yasayla birlikte dönüşüm alanlarının %66'sı Ankara Büyükşehir Belediyesi'ndedir. Diğer yetki dağılımları incelendiğinde; %17'si ilçe belediyeleri, %11 TOKİ, %2 Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkisindedir (Tablo 5).

Tablo 5. Kentsel dönüşüm alanlarında yetki dağılımı

Yetki	Sayı	Yüzde
ABB	63	66
İlçe belediyesi	16	17
TOKİ	11	11
Bakanlık	2	2
Bilgi yok	4	4
Toplam	96	100

Tablo 6. Kentsel dönüşüm proje aşamaları

Proje aşaması	Sayı	Yüzde
Tamamlandı	10	10
Uygulama aşamasında	16	17
Proje aşamasında	2	2
Plan aşamasında	40	42
Analiz aşamasında	17	18
İlan sürecinde	7	7
Bilgi yok	4	4
Toplam	96	100

Dönüşüm alanlarının aşamaları incelendiğinde; %42'si plan aşamasında, %18'i analiz aşamasında, %17 uygulama aşamasında, %10 tamamlanmış, %7 ilan sürecinde ve %2'si proje aşamasındadır (Tablo 6).

Özetle, Ankara'daki dönüşüm alanlarının kentin çeşitli bölgelerine yayılmış durumdadır. Kent merkezindeki gecekondu bölgeleri, mevcut yapılaşmış alanlar ve kentin boş alanlarının büyük bir bölümü kentsel dönüşüm alanı ilan edilmiştir. Burada dikkat çekilmesi gereken bir diğer nokta ise, mevcut imar planları ile dönüşebilecek durumda olan mevcut yapılaşmış alanların da dönüşüm alanı ilan edilmiş olmasıdır. Ayrıca proje alanlarında verilen yetki ve avantajlarla birlikte, yargısal engellerden kurtulabilmekte, kamu mülkiyetindeki değerlendirilen kent arazileri üçüncü şahıslara satılabilmekte ve amacı dışında kullanılabilmektedir. Bu konuya ilişkin; Ankara Çukurambar semtinde, Gazi Üniversitesi'ne tahsis edilen ve TOKİ'ye devredilen bir alanın, yine TOKİ vasıtasıyla rezidans ve alış-veriş merkezine dönüştürüldüğü örneği verilebilir.³¹ Dönüşüm alanlarında kentin üst ölçekli ana plan kararlarını zedelemesi bir diğer problem alanını oluşturmaktadır. Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesi Alanının, kentin üst ölçekli planlarında heyelan bölgesi olarak belirlenmesi, dönüşüm projelerinin üst ölçekli ana plan kararlarını zedelediğini gösteren bir diğer örnektir.³² Ayrıca Belediye Kanunu kapsamındaki dönüşüm alanlarında "proje ortak gideri" başlığı altında, kendilerine ayrı

³¹ (<http://www.birgun.net/news/view/70-yillik-tarihi-mahalle-avmye-kurban-ediliyor/3630>).

³² (Uyar, N. 2013 "Kentsel Dönüşüm ve Çevre Hukuku" Konferansı).

ada ve parselde tahsis edilen gayrimenkul sahipleri arasında, altyapı ve rekreasyon harcamaları paylaştırılmaktadır. Altyapı harcamalarına katılmayan gayrimenkul sahipleri ise, inşaat ruhsatı ve yapı kullanma izni verilmemektedir.³³ Bu durum dar gelirli gayrimenkul sahipleri için “soylulaştırma” riskinin önünü açabilen bir diğer faktördür.

Bir diğer önemli nokta; planlama süreçleriyle elde edilmesi daha zor hale gelen boş alanların, dönüşüm ilanıyla rezerv alan olarak elde tutulabilmektedir. Örneğin, Ankara Güney-park Bölgesi kentsel dönüşüm alanı ilan edildiğinde, büyük bir bölümü boş arazi iken, günümüzde lüks bir konut alanı inşa edilmiştir.³⁴ Kentin yerleşik alan sınırının yaklaşık %47’lik bir alanını kaplayan dönüşüm alanlarının, yaklaşık %25’inin boş alanlarda olması, dönüşüm alanlarındaki “söylem-uygulama” problemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

Özetle, her bir dönüşüm alanının farklı aşamalarda ve farklı kişilerin sorumlu oldukları belirtilerek, toplam 107 adet dönüşüm alanlarıyla ilgili detaylı bilgilere ulaşılması güçleşmektedir. Yapılan görüşmelerde de dönüşüm alanlarının sadece sınır ilanı olarak gerçekleştiği gözlenmiştir.

3. 6306 Sayılı Yasa Kapsamında Riskli Alan “Söylemleri” ve Gerçekteki “Uygulamalar”³⁵

Ankara’da riskli alan ilan edilen bölgelerdeki uygulamalara ilişkin bilgi toplamak amacıyla, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Altındağ Belediyesi ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde öncelikle riskli alan ilan edilen bölgeler hakkında detaylı niceliksel bilgiler³⁶ elde edilmiş (riskli alan talebi gelen kurum, alan büyüklüğü, bina sayısı, nüfus, birim sayısı vb.) ve daha sonra riskli alan ilan edilme süreçleri, riskli alan ilanlarının gerçek riskli alanlara mı, yoksa başka bölgeleri mi yöneldiği, riskli alan gerekçe raporları, riskli alanda riskli yapı tespitinin yapılıp yapılmadığı, riskli alanlarda yetki devrinin yapılıp yapılmadığı vb. konularda görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bakanlık ile yapılan görüşmelerde, Ankara’da riskli alan ilan edilen bölgelerin hiç birinde uygulama yapılmadığı ve planlama çalışmalarının devam ettiği belirtilmiştir. Riskli alan ilan edilme gerekçeleri ve süreçleri incelendiğinde; **zemin yapısı** veya **üzerindeki yapılaşma** sebebiyle Ankara kentinin çeşitli bölgelerde riskli alan ilanları gerçekleştirilmiştir.

Risklilik Gerekçeleri

Riskli alanlarda, ilan edilme süreçlerinin daha hızlı hale getirebilmek için risklilik gerekçeleri geniş tutulmakta ve ilk aşamasında alanların imar planına esas jeolojik ve jeoteknik etüt

raporları istenilmemektedir. Ancak bazı kurum görüşlerinde bu raporların³⁷ dikkate alınması gerekliliği belirtilmiştir. Burada vurgulanması gereken nokta, çoğu yerel yönetimin hala 1999 depremi öncesine ait planlar çerçevesinde ruhsat vermeye devam etmesidir. Yapıların eski ve ekonomik ömrünü tamamlamış olması gerekmemektedir. Kent planlarının birçoğu 1999 depremine göre yeniden revize edilmemiştir. 1999 depremi öncesinde planların çoğu gözlemsel bir analiz yapılmaktaydı ve ayrıntılı jeolojik ve jeoteknik etütleri bulunmamaktadır. Bu alanların zemininin yerleşime uygun olup olmadığı şu an için bilinmemektedir.³⁸ Bu yüzden bir yandan riskli alan üretilirken, diğer yandan riskli yapı yıkma durumunda kalılabilmektedir.

Ankara’daki riskli alan ilan edilen bölgeler incelendiğinde toplam 785³⁹ ha büyüklüğündedir. Bu alanın yaklaşık %96’sı gecekondulu ve kaçak yapılaşmanın bulunduğu bölgelerde yoğunlaşmaktadır.

Ancak olası bir deprem anında 1-2 katlı gecekondular yerine, hem zeminindeki taban suyu yüksekliği hem de üzerindeki 13-15 katlı kaçak yapılaşmanın bulunduğu, bir Demetevler bölgesi riskli alan ilan edilme gerekçesi daha önem kazanmaktadır. Bu ve benzeri konular üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile yapılan görüşme:⁴⁰ “Demetevler ile ilgili çalışmada var. Şu anda orası direkt riskli alan olarak ilan edilmedi, şu anda oranın durumunun kestirilmesine yönelik master plan çalışması başlatıldı. Bu master planda oradaki yapıların genel durumu tespit edilecek. Orası çok yoğun bir bölge, oranın stratejileri belirlenecek, riskli yapı için hızlı tespit yöntemi uygulanacak hem de dönüşümün stratejisi belirlenecek, çok yoğun bir bölge dönüşümü kolay değil onun için rezerv alanlar bulunacak finans modelleriyle, önce bir yöntem çalışması planlıyoruz...” şeklindedir. Görüşmede Demetevler bölgesinin, ancak bir yöntem çalışmasıyla risk durumunun tespit edilebileceği belirtilmiştir. Riskli alan **ilan edilmeme** gerekçesi olarak, yoğun bir bölge olduğu ve dönüşümün kolay olmadığı belirtilmiştir.

Mevcut dönüşüm alanlarının “riskli alana” dönüştürülmesi ve kısmen düşük yoğunlukta gelişim sağlanacağı söylemi

Riskli alanların %94’ü ilk olarak Belediye Kanunu’nun 73. maddesi uyarınca ilan edilen dönüşüm bölgelerinden oluşmaktadır. Belediye Kanunu’nun 73. Maddesi ve 6306 sayılı afet yasası benzer amaçları içerirken, önceki dönüşüm alanlarının birer birer riskli alana dönüştürüldüğü gözlenmiştir. Bu konuya ilişkin bakanlıkla yapılan görüşmede: “...40 ha’lık bir alanda... sadece proje oda fiyatlarıyla hesapladığımız zaman 1 milyon lira maliyet çıkar... şu anda bir belediye riskli alan ilan ettiği zaman...

³³ TMMOB, Mimarlar ve Şehir Plancıları Odası açıklamalarından yararlanılmıştır.

³⁴ Güneypark Sinpaş Altınoran’da 1 oda 1 salon daire fiyatı 323 bin TL’den başlamaktadır. (15 Aralık 2014 fiyat listesi; <http://emlakkulisi.com/sinpas-altin-oran-evleri-satilik/321928>)

³⁵ Bu bölüm; Bektaş, Y. (2013). “Ankara’daki Riskli Alanlar Üzerine Bir Değerlendirme”. 4. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu, 28-30 Kasım 2013, Mersin, s.193-205. bildiriden yararlanılarak üretilmiştir.

³⁶ Ekteki tabloda sunulmuştur.

³⁷ Örneğin; Ankara’nın Altındağ İlçesi’nde bulunan, Çalışkanlar Mahallesi için AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı)’ın görüşünde; zemin raporlarının dikkate alınması önerilmiştir. Bu mahallede afete maruz kalan alanların olduğu, kaya düşmesinin tehlikesi sebebiyle toplamda 30 konutun etkileyebileceği, varsa

imar planına esas jeolojik ve jeoteknik etüt raporları yerel idarelerden temin edilip dikkate alınması gerekliliği belirtilmiştir.

³⁸ TMMOB, Mimarlar ve Şehir Plancıları Odası açıklamalarından yararlanılmıştır.

³⁹ İptal edilen riskli alanlar dahil değildir.

⁴⁰ Vurgu eklenmiştir.

hemen kaynağı aktarıyoruz ihale sonrası için; şimdi ben belediye başkanı olsam... 73. madde uyarınca yaptığım kentsel dönüşümde de vatandaşa kira yardımı kendim vereceğim, proje giderlerini kendim vereceğim, kamulaştırma gerekiyorsa eğer kendim vereceğim... ben belediyeye diyorum ki proje alanı içerisinde hazine arazisi varsa bunu proje için kullanabiliyorum... sana kira yardımı yaparım, sana proje giderini veriyorum ama sen bu maliyetleri projeye yansıtmayacaksın. Proje giderleri azaldığı için kısmen daha düşük yoğunluklu yapacaksın... çok ciddi yoğunluk artış talepleri gelse bile aşağısı baya bi o konuda şey yapıyor, 73. madde onların daha çok işine geliyor ama burada bakanlık onu tutuyor, ben sana kaynak aktarıyorum bu işin sorumluluğu bende burada uygulanabilecek kötü uygulamalar vatandaşın mağduriyeti, yaptığın dönüşüm uygulamasının tasarım ve planlama açısından başarısızlığı, beni bağlar o yüzden...” şeklinde belirtilmiştir. Görüşmede proje maliyetlerinin bakanlık tarafından karşılanıyor olması sebebiyle, önceki dönüşüm alanlarının, riskli alan kapsamına alındığı belirtilmiştir. Ancak burada vurgulanması gereken bir diğer nokta ise riskli alanlarda; mahkemenin “yürütmeyi durdurma” kararı alamaması, alandaki hanelerin “2/3 çoğunluk” sağlandığı takdirde uygulama yapılabilmesi, “acele kamulaştırma” gibi bir çok yetkinin kullanılabilmesidir.

Altındağ Belediyesi İmar müdürü ile yapılan görüşmede ise; “çarpık yapılaşma, gecekondu” gibi gerekçelerle bölgede riskli alan ilan talebinde bulunduklarını belirtmiştir. Önceden kentsel dönüşüm alanı olan yerlerin daha sonra neden riskli alana dönüştürüldüğü sorusuna ise; “...alandaki proje giderlerinin bakanlık tarafından karşılanması..., alandaki tüm haneler ile anlaşmak zorunda kalmadıkları...” cevabını veren imar müdürü, bu desteklerle **daha düşük yoğunlukta** dönüşüm gerçekleştireceklerini savunmuştur. İmar müdürü ayrıca önceki kentsel dönüşüm alanında, bir hanehalkıyla bile anlaşamaması durumunda, proje uygulanmasında sorun oluşturduğunu belirtmiştir. Şu anda ise böyle bir zorunlulukların kalmadığını, 2/3 çoğunluk ile anlaşmasının yeterli olduğunu veya aksi durumda acele kamulaştırma yetkilerinin kullanıldığını belirtmiştir. Daha önce kentsel dönüşüm alanı olup, şu anda riskli alana dönüştürülen bölgelerin imar planlarının revize edileceğini belirtmiştir. Ancak planlama süreci devam ettiği gerekçesiyle, yeni imar durumuyla ilgili veri elde edilememiştir. Gecekondu alanlarında daha önce yıkım parası verildiği ve bu ücretin kira yardımı gibi düşünüldüğünü belirtmiştir, şimdi ise yıkım ücretlerinin gecekondu hanehalkı tarafından karşılandığını ve hanelerin aleyhine olan bir durum olarak değerlendirmiştir.

Riskli alanda proje giderlerinin azaltıldığı için, **söylemde** daha düşük yoğunlukta gelişim olacağı savunulmaktadır. Riskli alandaki yoğunluk artırıcı plan değişikliklerinin,⁴¹ olumsuz olarak değerlendirildiği şu şekilde belirtilmiştir: “Sonuçta vatandaşta bunun içerisinde... en çok gelen talep emsal artışı 2 kat fazladan alırsam... müteahhit'e veririm bulunduğum konutu yenilemiş olu-

rum,... ana cadde boyunca her bina için 2 kat 2 kat ayrı ayrı emsal artışı verdiğiniz zaman o aksın altyapısını, ulaşım sisteminin o bölgenin sosyal donatısını karşılayamazsınız. Bu kanun çıktığı zaman Türkiye de birkaç kentsel dönüşüm rantla birlikte ele alınır oldu... bu rant hem idarelerin elde ettiği rant hem de vatandaşın beklediği rant olabilir.. I daireme karşılık kaç daire vereceksin kentsel dönüşümün temeli olamaz... bizim gibi afet odaklı bir dönüşüm iddia ediyorsan bunun temeli kesinlikle bu değildir... Ben sana biraz destek veriyorum, sen bunu bir nebze kendi cebinden eğer bu bölgenin ulaşım sistemi sosyal donatı altyapısı yeterliyse onu karşılayacaksa bu rant olmayacak şekilde bir miktar emsal artışı değerlendirilebilir emsal artırımı işin son noktalarından biri... bakanlık mevcut plan tutumu yoğunluk artışını negatif olarak değerlendiriliyor...”

Risklilik Tespiti

Bakanlıkta riskli alan içerisinde, riskli yapı tespitine ilişkin: “Biz onu çok geniş tutuyoruz şundan dolayı bir ambulansın itfaiyenin tehlike anında giremeyeceği kadar çarpık ve dar sokaklar bile bizim için bir risk...” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Riskli alan tespiti **zemin** veya **üzerindeki yapılaşma** nedeniyle ilan edilebilirken, **riskli yapı tespiti yapılmamaktadır**. Örneğin; riskli yapı tespiti yapılmadan Saraçoğlu Mahallesi'nde⁴² birer birer riskli ilanlar gerçekleştirirken,⁴³ Demetevler Bölgesi gibi olası bir deprem anında ciddi mal ve can güvenliği açısından risk taşıyan bir alanın, yoğun bir bölge olması sebebiyle dönüşüm gecikebilmektedir (Şekil 1).

Riskli yapı tespitinin, maliyetli ve uzun süren bir iş olduğu gerekçesiyle, belli yapılarda riskli yapı analizi yaptırılmaktadır. Gecekondu ve kaçak yapılaşma dışında, ekonomik ömrünü tamamlamış olan alanlarda 1 veya 2 bina üzerinde beton ve demir kalitesini içeren bir rapor istenilebilmektedir. Bu rapor sonunda “bu alanlar genelde risklidir” gerekçesiyle ilan gerçekleştirilebilmektedir. Ancak bu örneklem büyüklüğünün **% kaç olduğuna** ilişkin herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Diğer dönüşüm alanlarında da olduğu gibi, riskli alan **sadece bir sınır ilanı olarak** algılanmakta ve uygulanmaktadır.

Özetlemek gerekirse, genel ve riskli dönüşüm alanları tanımı büyük ve belirsiz durmaktadır. Genel ve riskli dönüşüm alanları örnekleri incelendiğinde, aynı alanda farklı kurumların parça parça ilanlar gerçekleştirdiği gözlenmiştir. Örneğin; Altındağ İlçesi sınırları içerisinde Altındağ Tepesi Gecekondu Bölgesi'nde bulunan dönüşüm alanlarının aynı bölgede bulunmasına rağmen, bir kısmı büyükşehir belediyesi tarafından, diğer bir kısmı ise ilçe belediyeleri teklifiyle ilan edilmiştir. Aşağıdaki tabloda genel ve riskli dönüşüm alanları üzerinde tespit edilen “söylem-uygulama” uyumsuzluğu problemi özetlenmektedir. Dönüşüm projeleri “yasadışı, plansız kentleşme, deprem, risklilik...” gibi söylemler etrafında toplanırken, uygulamada “boş alanların

⁴¹ Altındağ Belediyesi, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Planlama ve ÇAP şubesi ile yapılan görüşmede, daha önce belediye kanunu kapsamında dönüşüm alanı ilan edilen Gültepe Mahallesi 3. Etap bölgesinin, önceki imar durumu 1,5 emsal iken, riskli alan planlama aşamasında 2 emsal olarak önerildiği belirtilmiştir. Söz konusu plan değişikliği bakanlık değerlendirme aşamasındadır.

⁴² Saraçoğlu Mahallesi Jansen planında üst düzey memurlar için önerilen “Bahçe Şehir” planlama ilkelerine göre üretilmiş, Ankara'nın hatta Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk toplu konut projesidir. Bu alan halihazırda lojman

olarak kullanılmaktadır.

⁴³ Alan iki kez riskli alan ilan edilmiştir. Ancak meslek odalarının iptal gerekçesiyle Danıştay'a yaptığı başvuru sonucunda, sınır ikinci kez iptal edilmiştir.

Şekil 1. Saraçoğlu Mahallesi ve Demetevler Bölgesi. (a) Saraçoğlu Mahallesi* (b) Demetevler Bölgesi** *<http://gazetesolfasol.com/yazi/271/namik-kemal-saracoglu-mahallesi/> **<http://www.panoramio.com/photo/52702844>.

Tablo 7. Kentsel dönüşüm alanlarında söylem-uygulama uyumsuzluğu

	Söylem	Uygulama
Genel ve riskli dönüşüm alanları	Yasadışılık	Dönüşüm alanlarının %75'i boş ve mevcut yapılaşmış alanlar üzerindedir.
	Plansız Kentleşme	Kentin üst ölçekli plan kararlarının zedelenmesi
	Deprem riski	Riskli alanların %94'ü gecekondur ve kaçak yapılaşmanın olduğu alanlarda yoğunlaşmaktadır.
	"Düşük yoğunlukta" dönüşüm	Bazı riskli alan teklifleri* daha yüksek yoğunluktadır. Bakanlık değerlendirme aşamasındadır.
	Zemin veya üzerindeki yapılaşma nedeniyle risklilik oluşturduğu gerekçesi	Birçok yerel yönetim hala 1999 depremi öncesindeki planlar çerçevesinde ruhsat vererek, riskli yapı üretimini devam ettirmektedir. Ayrıca riskli alanda riskli yapı tespiti yapılmamaktadır.

*Altındağ Belediyesi tarafından teklif edilen riskli alanda daha yüksek yoğunlukta gelişim önerildiği belirtilmiştir.

dönüşüm kapsamına alınması, üst ölçekli plan kararlarını zedelemesi, riskli alanda riskli yapı tespitinin yapılmaması..." vb. türde uyumsuzluklar etrafında toplanmaktadır. (Tablo 7)

Sonuç Yerine

Dönüşüm yasaları kapsamındaki tüm alanların Ankara kenti örneği üzerinden değerlendirildiğinde, kentsel dönüşüm alanları üç temel başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki kentin mevcut yapılaşmış bölgeleridir. Bu bölgeler mevcut imar planları ile dönüşebilecek konumdaki alanların birçoğunu kapsamaktadır. Ankara kentinin toplam 80.000 ha yerleşik alan sınırının yaklaşık %24'lük bir kısmı mevcut yapılaşmış dönüşüm alanlarını kapsamaktadır. Bir diğer dönüşüm alanı ise kentin boş alanlarıdır. Yasalarda kentsel dönüşüm tanımsızlığıyla, kentin boş alanlarını dönüşüm alanı kapsamına alınabilmektedir. Toplam dönüşüm alanları içerisinde %25'lik bir alanın boş olduğu dikkate alınırsa, "Deprem, yasadışılık, standartlara uygun, planlı kentleşme..." gibi hedeflerle, yapılanların bir kez daha çeliştiği ortaya çıkmaktadır. Son olarak, özellikle değerlendirilen arazi üzerinde bulunan, ıslah imar planlarıyla dönüşememiş

veya kısmen dönüşmüş gecekondur alanları ve kaçak yapıların olduğu alanlarda yoğunlaşmaktadır.

Ancak 2012 yılında çıkarılan 6306 sayılı afet yasasıyla birlikte, acele kamulaştırma yetkisi ve bakanlıktan alınabilen maddi destekler gerekçesiyle, bu alanların⁴⁴ birer birer riskli alana dönüştüğü son günlerde gözlemlenmektedir. İlk bulgular sonucunda riskli alanların %94'lük bir kısmının önceden belediye kanunun 73. maddesi uyarınca kentsel dönüşüm alanı ilan edilen bölgelerde olduğu tespit edilmiştir. Ancak olası bir deprem anında kentte toplanma alanları, kentin daha riskli bölgeleri veya gecekondur nüfusunun yoğunlaştığı bölgeler daha dikkat edilmesi gereken başka bir husustur. Şu andaki sistemde bir yandan riskli yapı üretimi devam ederken, diğer yandan riskli yapı yıkım süreciyle karşı karşıya kalınmaktadır. Örneğin; Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Alanı kentin üst ölçekli planlarında heyelan bölgesi olarak belirlenmiştir. Bu bölge inşa halindeyken iki blokta kayma yaşandığı için blokların yerlerinin değiştirildiği başbakan-

⁴⁴ Özellikle daha önce 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73. Maddesi uyarınca kentsel dönüşüm alanı ilan edilen bölgeler.

lık yüksek denetleme kurulu raporlarında ifadesini bulmaktadır.⁴⁵ Bu süreçte öncelikle kentlerde riskli alanların ve yapıların oluşumu engellenmelidir. Riskli alan ilan edilen bölgelerde “... *fen ve sanat norm ve standartlarına uygun... yaşama çevreleri...*” vb. söylemler kullanılarak bölgedeki sorunların çözüleceği iddiasıyla ortaya çıkılmakta, ancak oluşturulan dönüşüm modelinde parçacıl riskli alanların ötesine geçilememekte ve bütüncül planlama anlayışından uzaklaşmaktadır. Bu süreçte dönüşümün sadece bir konut takası, inşaat hesaplarının tutturulması veya depremin bina güvenliği üzerinden meşrulaştırılması gibi yeni kentsel sorunları oluşturacağı açıktır (Bektaş, 2013, s.201).⁴⁶

2014 yılı Haziran ayında çıkarılan “Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği” ile birlikte kentteki tüm planlar 1 yıl içerisinde revize edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Özellikle afete yönelik mikro bölgeleme veya jeolojik etüt raporlarının Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından onaylanmadan imar planlarının hazırlanamayacağı, belediyelerce kentsel risk analizlerinin yapılacağı ve afet zararlarının azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınması gerekliliği belirtilmiştir. Ancak bu süreçte öncelikli olarak sakinin planlarına yer verilmemiş olması bir diğer önemli eksikliklerdir.⁴⁶ Kentlerimizde deprem, sel gibi her türlü riskten sakınarak planlama ve yapılaşmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden riskli alanlarda, rezerv alanlarda kısacası tüm dönüşüm alanları üzerinde rant sürecinin yaşanmaması adına, bakanlığın bu süreçte teklif edilen projeleri daha dikkatli bir şekilde incelemesi gerekliliği önem kazanmaktadır.

Özetlemek gerekirse, kentsel dönüşümün temel tanımı gereği ekonomik, sosyal mekansal ve çevresel bileşenlerini dikkate alan, daha adil, yerele ve yerel kimliğe yönelik projelerin üretilebilmesi için yasa içeriklerinin revize edilmesi gerekmektedir. Öncelikli olarak yasalarda bir kentsel dönüşüm tanımı yapılmalıdır. Dönüşüm gerçekleştirilen bir alanda içsel (alana özgü problemler) veya dışsal (sosyal dışlanma, yoksulluk, işsizlik vb.) problemler olabilir. Bu problemlerin mekansal, sosyal ve ekonomik boyutta temeline inilmesi; bu sorunları ortaya çıkaran değişkenlerin⁴⁷ belirlenerek, yerel düzeyde; sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, dernekler, muhtarlıklar, belediyeler gibi, daha merkezi düzeyde emniyet genel müdürlükleri, milli eğitim müdürlükleri, sağlık müdürlükleri, İŞKUR (Türkiye İş ve İşçi Bulma Kurumu) gibi kuruluşlarla ortaklıklar kurularak, ekonomik, sosyal ve mekansal boyutta sorun odaklı bir dönüşüm yaklaşımı öncelikle yasalarla ve planlama kademesi içerisinde belirlenmelidir.

Notlar: Bu çalışmada yapılan görüşmelerdeki katkıları için İlçe Belediyelerinde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nda, Ankara

Büyükşehir Belediyesi'nde görevli şehir plancılarına teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKLAR

1. Akkar, M. (2006). Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı'daki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye. Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 36, 29-38.
2. Ataöv, A., Osmay, S. (2007). Türkiye'de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir Yaklaşım. METU JFA, 24 (2), 57-82.
3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Ek Protokol, Madde 1, Paris, 1952.
4. Bektaş, Y. (2013). Ankara'daki Riskli Alanlar Üzerine Bir Değerlendirme. 4. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu, 28-30 Kasım 2013, Mersin, s.193-205
5. Erciyes, Ö. F. ve diğerleri (2006). 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı Açıklama Raporu, Etüdler ve Müdahale Biçimleri. Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, Ankara: Balkan.
6. <http://www.kentseldonusum.gov.tr>, 07.09.2013
7. <http://www.csb.gov.tr/db/altyapi/banner/banner342.pdf>
8. <http://www.birgun.net/news/view/70-yillik-tarihi-mahalle-avmye-kurban-ediliyor/3630>
9. <http://gazetesolfasol.com/yazi/271/namik-kemal-saracoglu-mahallesi/>
10. <http://www.panoramio.com/photo/52702844>
11. <http://emlakkulisi.com/sinpas-altin-oran-evleri-satilik/321928>
12. Özdemir, D. (2010). Kentsel Dönüşüm Olgusunun Süreç İçinde Değişen Anlamları. Dilek Özdemir (Ed.), Kentsel Dönüşümde Politika, Mevzuat, Uygulama: Avrupa Deneyimi, İstanbul Uygulamaları içinde (s.1-31). Ankara: Nobel.
13. Smith, N. (2006). Yeni Küresellik, Yeni Şehircilik: Küresel Kentsel Strateji Olarak Soylulaştırma. Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 36, 13-27.
14. Tekeli, İ. (2003). Kentleri Dönüşüm Mekanı Olarak Düşünmek. Pelin Pınar Özden, İlknur Karakaş, Sırma Turgut, Hülya Yakar, Demet Erdem, Neslihan Palaoğlu (Ed.), Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler içinde (s.2-7). İstanbul: YTÜ.
15. Tekeli, İ. (2013). “İstanbul: Siyaset, Ekonomi, Mekan; Prof. Dr. Kemali Saybaşılı anısına” başlıklı sempozyumda YTÜ’de yaptığı konuşması, 12 Nisan 2013.
16. TMMOB, Şehir Plancıları Odası Antalya Şubesi, (2010). 24.10.2010 Tarih ve 27621 Sayılı “5393 Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 5998 Sayılı Kanun” Hakkında Rapor.
17. TMMOB, Şehir Plancıları Odası Haber Bültenleri, (2012-2014).
18. TMMOB, Şehir Plancıları Odası. (2014). “Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği” Değerlendirmesi.
19. Turok İ. (2004). Kentsel Dönüşüm: Neler Yapılabilir ve Nelerden Kaçınılmalı? Dilek Özdemir, Pelin Pınar Özden, Sırma Turgut (Ed.), Uluslararası Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Sempozyumu: Küçükçekmece Belediyesi Atölye Çalışması, (s. 25-30). İstanbul: Küçükçekmece Belediyesi.
20. Türkün, A. (2014). Kentsel Ayrışmanın Son Aşaması Olarak Kentsel Dönüşüm. Asuman Türkün (Ed.), Mülk, Mahal, İnsan: İstanbul’da Kentsel Dönüşüm içinde (s.3-15). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
21. Uyar, N., (2013). “Kentsel Dönüşüm ve Çevre Hukuku” Konferansında yaptığı konuşması. 07 Mart 2013.

⁴⁵ Necati Uyar’ın 7 Mart 2013 tarihinde “Kentsel Dönüşüm ve Çevre Hukuku” Konferansında yaptığı konuşmasından derlenmiştir.

⁴⁶ TMMOB Şehir Plancıları Odası Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği Değerlendirmesi, Eylül 2014.

⁴⁷ Örneğin mekansal boyutta: yerel kimliğe özgü tasarımlar, teknik ve sosyal altyapı, kat yükseklikleri, yapı ve insan yoğunluğu, sokak örüntüleri, yapılar arası mesafe, yaya yolları vb. Sosyal-ekonomik boyutta: işsizlik, eğitim, kentsel suç, sağlık, komşuluk ilişkileri vb.

EKLER

EK ⁴⁸	Belediye	Kentsel dönüşüm adı	Yılı	Alan	Mevcut durumu	Proje aşaması	Yetki
1	Keçiören	Kuzey Ankara Girişi	2005	1396	Gecekondu	Öncelikli alan etabı ve Karacaören etabı tamamlandı. 2. etap plan aşamasında.	ABB ⁴⁹
2	Mamak	Yatıkmsuluk	2004	1,8	Gecekondu	Tamamlandı.	TOKİ
3	Keçiören	Kuzey Ankara - Şenyuva	2005	11	Gecekondu	Plan bitti. TOKİ inşaatlar başladı.	ABB
4	Altındağ	Aktaş	2005	2,2	Gecekondu	Tamamlandı.	TOKİ
5	Altındağ	Doğantepe	2005	1,7	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	TOKİ
6	Çankaya	Çaldağ - Dikmen	2005	320	Bina	—	ABB
7	Mamak	50. Yıl	2005	116	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
8	Çankaya	Lodumlu (Kamu)	2005	600	Bina	Sağlık kampusu. İmar Planları Sağlık Bakanlığınca hazırlanmaktadır.	ABB
9	Çankaya	İmrahor Vadisi-Mühye, İmrahor	2005	3560	Gecekondu	Parselasyon aşamasında.	ABB
10	Çankaya	Mühye Güneypark	2005	117	Gecekondu	İnşaat aşamasına gelinmiştir.	ABB
11	Çankaya, Gölbaşı	Yakubabdal, Karataş, Yaylabağ	2005	3600	Bina	Sınır onayı yapılmıştır. Planlanma öncesi analiz aşamasındadır.	ABB
12	Çankaya	Dikmen Vadisi 1,2,3	2005	87,3	Gecekondu	Tamamlandı.	ABB
13	Çankaya	Nasreddin Hoca	2005	7,3	Bina	Proje Aşamasında.	ABB
14	Çankaya	Güneytepe-Mühye	2005	60	Gecekondu	Kentsel dönüşüm sınırına iptal kararı geldi. TOKİ tarafından gecekondu önleme bölgesi ilan edildi.	TOKİ
15	Altındağ, Y.Mahalle	Merkezi İş Alanı (MİA)	2005	130	Bina	2 etaplıdır. MİA 1.etapta planlama çalışmaları (parselasyon planı) sürdürülmektedir MİA 2. etapta ise alanında 1/1000 uygulama imar planı ve parselasyon planı tamamlanmıştır. Projeyi hayata geçirmek için Büyükşehir Belediyesi, TOBAŞ, ATO ortak çalışma yapmaktadır.	ABB
16	Keçiören	Aliminyumcular - Ovacık	2005	78	Boş	Planlar bitti. (Uygulama Özel sektör)	ABB
17	Yenimahalle	Kasalar	2005	230	Bina	İmar planları tamamlandı. İnşaat aşamasında.	ABB
18	Etimesgut	Göksu-Susuz	2005	650	Bina+boş	Alanda jeolojik etüd çalışmaları tamamlanmıştır. Planlama çalışmaları onay aşamasındadır.	ABB
19	Mamak	Doğukent - Kusunlar	2005	758	Boş	Planlar tamamlandı. İnşaat hazır.	ABB
20	Mamak	Duralı Alış	2005	30	Gecekondu	Tamamlandı.	Mamak-TOKİ
21	Mamak	Ege	2005	97	Gecekondu	Tamamlandı.	Mamak-TOKİ
22	Mamak	Hüseyin Gazi	2005	16,5	Gecekondu	Tamamlandı.	Mamak-TOKİ
23	Yenimahalle	Şentepe Mahallesi	2005	425	Gecekondu	Tamamlandı.	Yenimahalle Belediyesi
24	Gölbaşı	İncek, Taşpınar, Kızılcaşar - K.şar, T.Pınar, İncek	2005	2235	Bina	Planlama çalışmaları devam etmektedir.	ABB
25	Çankaya	TOBB Lodumlu	2005	14,3	—	Planlama çalışmaları devam etmektedir.	ABB
26	Altındağ	Ulus Tarihi Kent Merkezi Yenileme Alanı	2005	210	Tarihi Bina	Uygulama aşamasında.	ABB

⁴⁸ Bu tablo Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, Metropolitan Nazım İmar Planlama Şube Müdürlüğü'nden elde edilen kentsel dönüşüm projeleri listesinin, Ankara Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile 2014 yılı Temmuz ve Ağustos aylarında yapılan görüşmeler sonucunda Ankara İli genelindeki tüm projelerin güncellenmiş halidir. Her bir kent-

sel dönüşüm projesinde farklı kişi ve birimlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Projelerin farklı aşamalarda ve kapsamlı konular olması nedeniyle eksikliklerin olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Kentsel dönüşüm sınırı iptal edilenler veya kentsel dönüşüm kapsamından çıkarılan alanlar kırmızı renk ile gösterilmiştir.

⁴⁹ Ankara Büyükşehir Belediyesi

27	Yenimahalle	TOBB Söğütözü	2005	43,7	Bina	Planlama çalışmaları devam etmektedir.	ABB
28	Altındağ	İsmetpaşa-Ulus	2006	6,7	Gecekondu	Sınır onaylandı.	ABB
29	Altındağ	Gültepe	2006	4,8	Gecekondu	Tamamlandı.	TOKİ
30	Yenimahalle	BHA-Hipodrum-Fen İşleri	2006	200	Bina	Planlama çalışmaları tamamlanmıştır.	ABB
31	Bala	Karaali Beynam	2006	930	Boş	Sınır onayı yapılmıştır.	ABB
32	Çankaya	Ahlatlıbel (Anayasa Mhk.) Yalınca	2006	6,3	Boş	İnşaat aşamasına gelinmiştir.	ABB
33	Keçiören	Yükseltepe -Taşlıtepe	2006	108	Gecekondu	Planlar tamamlandı. İnşaat hazır. ABB başlattı. Plan aşamasında Keçiören Belediyesine devretti.	Keçiören Belediyesi
34	Yenimahalle	Saklıkent - Karacakaya, Susuz	2006	1205	Boş	İmar planları onaylanmıştır. Parselasyon planı çalışmaları devam etmektedir.	ABB
35	Gölbaşı	Mevlana Kapı-Karaoğlan	2006	420	Boş	Plan revizyonu onaylandı. Özel çevre koruma alanı sınırı içinde.	ABB
36	Altındağ	Şükriye Mah. - Ulucanlar	2006	19,6	Bina	Sınır onayı yapılmıştır.	ABB
37	Çankaya	Tanyeli Kavşağı - Konya Yolu	2006	9,6	Bina	Sınır onayı yapılmıştır.	ABB
38	Gölbaşı	Güneykent - Tulumtaş	2006	3800	Bina	Sınır onaması yapılmıştır.	ABB
39	Mamak, Sincan	TCDD Güzergahı- Sincan-Mamak	2006	5935	Bina	Sınır onaması yapılmıştır.	ABB
40	Çankaya	Anadolu Bulvarı KDGPA	2006	5	Boş	Sınır onaması yapılmıştır.	ABB
41	Gölbaşı	Karagedik Bilkent KDGPA	2007	1669	Boş	Sınır ve plan onayı yapılmıştır.	ABB
42	Yenimahalle	Demetevler-TOKİ	2007	16,8	Gecekondu	Tamamlandı.	TOKİ
43	Etimesgut	Temakent KDGPA	2007	2860	Boş	Sınır ve plan onaylandı. (TOKİ)	ABB
44	Çankaya	Çukurambar KDGPA	2007	96,4	Boş	İmar planları onaylanmıştır. Parselasyon planı aşamasındadır.	ABB
45	Yenimahalle	Tilkiler Çiftliği KDGPA	2007	224	Gecekondu	Sınır ve plan onaylandı. (Özel)	ABB
46	Sincan	Fatih KDGPA	2007	220	Bina (1-5 katlı)	Sınır, Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planı onaylandı.	ABB
47	Mamak	Yatıkmsuluk - Altınevler	2007	22	Gecekondu	2000 konutun 1500'ü teslim edildi.	Mamak-TOKİ
48	Etimesgut- Yenimahalle	İstanbul Yolu	2007	365	Boş	Sınır ve plan onaylandı.	ABB
49	Yenimahalle	Batıkent KDGPA	2007	108	Bina	—	ABB
50	Çankaya	Büyükesat vadisi	2008	36	Gecekondu	Sınır onaylandı.	ABB
51	Bala	Beynam Çimşit	2008	413	—	Sınır onaylandı.	ABB
52	Yenimahalle	M. Akif Ersoy	2008	59	Gecekondu	Dönüşüm tamamlanmak üzere.	Yenimahalle Belediyesi
53	Çankaya	Balgat	2009	11	Bina ve yol	Planlar tamamlandı. Sınır iptal edildi.	ABB
54	Yenimahalle	Pamuklar Mahallesi	2009	3,5	Gecekondu	Tamamlandı.	TOKİ
55	Etimesgut	Güven Üniversitesi	2009	50	—	Planlar onaylandı.	ABB
56	Mamak	Yeni Mamak 1. etap KDGPA	2009	49	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
	Mamak	2. etap KDGPA	2009	193	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
	Mamak	3. etap KDGPA	2009	67	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
	Mamak	4. etap KDGPA	2009	46	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
	Mamak	5. etap KDGPA	2009	54	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
	Mamak	6. Etap Kuzey KDGPA	2009	67	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
	Mamak	7. Etap Kuzey KDGPA	2009	68	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
	Mamak	8. Etap Kuzey KDGPA	2009	27	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
	Mamak	9. Etap Kuzey KDGPA	2009	50	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB

	Mamak	10. Etap Kuzey KDGA	2009	117	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
	Mamak	11. Etap Kuzey KDGA	2009	42	Gecekondu	Uygulama aşamasında.	ABB
57	Altındağ	Yıba - K. Karabekir Cd.	2009	22	Bina	Sınır Onaylandı.	ABB
58	Sincan	Seyirce (Poliskent) KDGA	2010	175	Boş	Sınır onaylandı.	ABB
59	Yenimahalle	Macun	2010	52	Gecekondu+boş	1. etap tamamlandı. 2. etap bitmek üzere.	TOKİ
60	Çankaya	Maltepe KDGA	2010	6,5	Bina	Sınır onaylandı.	ABB
61	Çankaya	Beytepe KDGA	2010	7,7	Bina	Sınır ve planlar onaylandı.	ABB
	Çankaya	Beytepe 2 KDGA	2010	7	Bina	Sınır ve planlar onaylandı.	ABB
	Çankaya	Beytepe 3 KDGA	2010	14,4	Bina	Sınır ve planlar onaylandı.	ABB
62	Çankaya	Yıldız KDGA	2010	8	—	Sınır yenilendi.	ABB
63	Çankaya	Çaldağ KDGA	2010	76,3	Bina	Sınır yenilendi.	ABB
64	Çankaya	Mühye Güneypark KDGA	2010	185	Kaçak yapı ve boş	İnşaat aşamasında. 500 konut tamamlandı. Dönüşüm sınırı iptal edildi.	ABB
65	Altındağ	Kuzey Ankara Solfasol KDGA	2010	16,2	Gecekondu ve boş	Kentsel tasarım proje aşamasında. Kentsel dönüşüm sınır ilanına yürtmeyi durdurma kararı var. Kuzey Ankara kentsel dönüşüm projesi 2. etap kısmına ilaveten ilan edilmiştir.	ABB
66	Yenimahalle	Balıkuymcu KDGA	2010	300	Boş	Planlar onaylandı. TOKİ'ye gelir paylaşımı kapsamında satıldı.	ABB
67	Yenimahalle	Aşot KDGA	2010	180	Bina	Planlar onaylandı. MİA park ve belediye hizmet alanlarından oluşuyor.	ABB
68	Çankaya	Çayyolu Karadede KDGA	2010	15	—	Sınır onaylandı.	—
69	Yenimahalle	Karakakaya 1. Etap KDGA	2010	413	Boş	Bakanlıktan reddedildi.	ABB
70	Yenimahalle	Karakakaya 2. Etap KDGA	2010	411	Boş	Bakanlıktan reddedildi.	ABB
71	Yenimahalle	Karakakaya 3. Etap KDGA	2010	342	Boş	Bakanlıktan reddedildi.	ABB
72	Yenimahalle	OGM Fidanlık KDGA-Söğütözü	2010	7	—	Sınır ve Planlar onaylandı. Kentsel Dönüşüm Sınırı iptal edildi.	ABB
73	Yenimahalle	Alacaatlı	2011	7,2	Boş	Sınır ve plan tadilatı onandı.	ABB
74	Yenimahalle	Alacaatlı	2011	7,6	Boş	Sınır ve plan tadilatı onandı.	ABB
75	Akyurt	Güzelhisar - Büyük Ankara Fuarı	2011	330	Boş	Plan ve parselasyon tamamlandı. Uygulama aşamasında.	ABB
76	Çankaya	Akçalı	2011	202	—	1/5000 planları onaylandı. Kentsel dönüşüm alanından çıkarıldı.	ABB
77	Çankaya	Sukent	2011	7,9	—	Bakanlıkta	ABB
78	Çankaya	Söğütözü-Tarım Kredi	2011	5,1	—	Bakanlıkta	ABB
79	Çankaya	Kepekli-Turan Güneş Tp.	2011	5,2	Boş	1/25.000, 1/5.000, 1/1000 planlar onaylandı. Konut ve ticaret alanı.	ABB
80	Çankaya	Mustafa Kemal - TOBB KDGA	2011	14,3	—	Sınır ve plan onaylandı.	ABB
81	Sincan	Polatlar Mahallesi	2012	231	Bina+Boş	—	—
82	Beypazarı	Ayvaşık	2012	68,4	—	—	—
83	Keçiören	Hacıkadın Vadisi	2012	143	Gecekondu ve boş	Gecekondu, imarsız arsa ve imarlı parsellerden oluşmaktadır. Bakanlar kurulu kararı ile dönüşüm alanı ilan edildi. ABB tarafından analiz ve mülkiyet çalışmaları yapıldı.	ABB
84	Yenimahalle	AOÇ Hayvanat Bahçesi	2012	212,55	Boş	Kentsel Dönüşüm sınır ilanına yürütmeyi	ABB

		Yenileme Alanı				durdurma kararı geldi.	
85	Yenimahalle	Barış Alanı	2013	4	Bina	Plan değişikliği	Yenimahalle Belediyesi
86	Yenimahalle	Ariş Alanı	2013	4	Bina	Plan değişikliği	Yenimahalle Belediyesi
87	Yenimahalle	Seylap	2013	1,4	Bina	Riskli alan ilan sürecinde	Bakanlık
88	Altındağ	Atırbey, Hıdırlık Tepe, İsmetpaşa Mah.	2013	105	Gecekond	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında. Alanda toplam 6289 adet bina bulunmakta ve 22680 kişi yaşamaktadır. Belediye kanunun 73. maddesi kapsamında kentsel dönüşüm alanı iken, riskli alana dönüştürülmüştür.	ABB
89	Altındağ	Seyfi Demirsoy Mahallesi	2013	32,7	Bina (toplu konut)	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında	Altındağ Belediyesi
90	Altındağ	Hacılar Mahallesi	2013	4,9	Gecekond	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında	Altındağ Belediyesi
91	Altındağ	Önder Mahallesi	2013	15,9	Gecekond +Ruhsatsız yapılaşma	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında	Altındağ Belediyesi
92	Altındağ	Gültepe Mahallesi 3. Etap	2013	3,52	Gecekond	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında. Belediye kanunun 73. maddesi kapsamında kentsel dönüşüm alanı iken, riskli alana dönüştürülmüştür.	Altındağ Belediyesi
93	Altındağ	Çalışkanlar Mahallesi	2013	19,7	Gecekond	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında	Altındağ Belediyesi
94	Altındağ	Beşikkaya, Feridun Çelik Mahalleleri	2013	64,8	Gecekond +Ruhsatsız yapılaşma	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında	Altındağ Belediyesi
95	Çankaya	Akpınar Mahallesi	2013	1,07	Bina	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında. Alan 1,07 ha büyüklüğündedir. Toplam 7 bina bulunmakta ve 308 kişi yaşamaktadır. Bu alan heyelan bölgesinde bulunduğu gerekçesiyle, Ankara Büyükşehir Belediyesi teklifiyle 2013 Şubat ayında riskli alan ilan edilmiştir. Bölge daha önce afete maruz bölge ilan edilmiştir. Proje alanının aşağı kısmındaki bir inşaat çalışması sebebiyle zemininde bir hareket meydana gelerek bu alana ciddi hasar verdiği belirtilmiştir.	ABB
96	Çankaya	İlker, Metin Akkuş, Yukarı Dikmen Mahalleleri (Dikmen Vadisi kentsel dönüşüm projesi)	2013	189	Gecekond	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında. Alan 189 ha büyüklüğündedir. Toplam 1940 bina bulunmakta ve toplam 2367 kişi yaşamaktadır. Dikmen Vadisi projesi, Belediye kanunun 73. maddesi kapsamında kentsel dönüşüm alanı iken, hem jeolojik yapı hem de üzerindeki yapılaşmalar sebebiyle riskli alan ilan edilmiştir. Türkiye'nin ilk kentsel dönüşüm projesi	ABB

						olarak bilinen Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi toplam 264 ha büyüklüğünde ve 5 etaptan oluşmaktadır. Bunlardan ilk üç etabı tamamlanmıştır (87,3 ha).	
97	Çankaya	Saraçoğlu (Namık Kemal) Mahallesi	2013	11,8	Bina	Bakanlık önerisiyle 2013 Şubat ayında riskli ilan edilmiştir. Ancak meslek odalarının ⁵⁰ iptal talebiyle, Danıştay'a yaptığı başvuru sonucunda, Danıştay gerekçeli kararında can ve mal kaybı riskine ilişkin herhangi bir somut bilgi içermediği gerekçesiyle iptal edilmiştir. Alan ikinci kez Aralık 2013 tarihinde tekrardan riskli alan ilan edilmiştir. Meslek odalarının ikinci iptal talebiyle, riskli alan ilanı tekrardan iptal edilmiştir. 11,38 ha büyüklüğündedir. Alanda 71 bina bulunmakta ve toplam 2756 kişi yaşamaktadır.	Bakanlık
98	Çankaya	Şirindere Bölgesi, Karakusunlar Mahallesi	2013	17,3	Gecekondu	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında. Alan toplam 17,30 ha büyüklüğündedir. Toplamda 243 bina bulunmakta ve 972 kişi yaşamaktadır. Daha önce Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından, Belediye kanunun 73. maddesi kapsamında kentsel dönüşüm alanı ilan edilmişken, üzerindeki yapılaşma ve lokal toprak kayması nedeniyle riskli alana dönüştürülmüştür. 2981 sayılı af yasası kapsamında kısmen tapu tahsis belgelilerin yoğunlukta olduğu bir bölgedir. Proje aşaması devam etmektedir.	ABB
99	Elmadag	Yenice, Yenidoğan, Yenipınar Mahalleleri	2013	52	Gecekondu	Gecekondu sebebiyle Elmadag Belediyesi teklifiyle riskli alan ilan edilmiştir. Planlama aşamasında. Alan toplam 52 ha büyüklüğündedir. Toplam 937 bina bulunmakta ve 3200 kişi yaşamaktadır.	Elmadag Belediyesi
100	Mamak	Araplar, Derbent, Dostlar, Köstence Mah. (4.,5.,6. Etap)	2013	168	Gecekondu	Riskli alan ilan edildi. Planlama aşamasında. Bu bölge 168 ha büyüklüğündedir. Toplam 1061 bina bulunmakta ve 4200 kişi yaşamaktadır. Üzerinde yoğun gecekondulaşma sebebiyle Ankara Büyükşehir Belediyesi teklifiyle 2013 Ocak ayında riskli alan ilan edilmiştir.	ABB
101	Mamak	Anayurt, Gülseren Mahalleleri	2013	41,7	Gecekondu	Mamak Belediyesi teklifiyle yoğun gecekondulaşma gerekçesiyle alan ilan edilmiştir. Riskli alan ilan edildi. İnşaat	Mamak Belediyesi

⁵⁰ Mimarlar Odası ve Şehir Plancıları Odası, Ankara şubeleri

						Aşamasında.	
102	Mamak	Hüseyin Gazi, Altıağaç ve Karaağaç Mahalleleri	2013	68,46	Gecekondü	Mamak Belediyesi teklifiyle, yoğun gecekondulaşma gerekçesiyle alan ilan edilmiştir. Riskli alanda %80 anlaşıma yapıldı. Plan onama aşamasında.	Mamak Belediyesi
103	Yenimahalle	Yamaçevler	2014	63	Bina	Ankara Büyükşehir Belediyesi onay aşamasında.	Yenimahalle Belediyesi
104	Yenimahalle	Demetevler	2014	192	Bina	Riskli alan dönüşüm master planı analiz sürecinde.	Bakanlık
105	Yenimahalle	Aktopuklar	2014	17	Bina ve boş	Onaylandı.	ABB
106	Yenimahalle	Gayret	2014	9,6	Bina	Mahalle sakinleri kendileri bir dönüşüm yapmak istiyor.	—
107	Yenimahalle	SSK Blokları	2014	12,4	Bina	Ankara Büyükşehir Belediyesi onay aşamasında.	Yenimahalle Belediyesi

ARAŞTIRMA / ARTICLE

Bursa Tarihi Ticaret Merkezinde 16. Yüzyıldan Günümüze Ticari Fonksiyonların Değişimi

Commercial Functions Changes of Bursa Historical City Centre in the 16th Century and Today

Ayşegül Keleş Eriçok

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Van

ÖZET

Kentsel mekân; sosyal ve ekonomik özellikleriyle, üretim ve tüketim yapısı ile zaman içinde değişim göstererek farklı özellikler kazanmaktadır. Bu değişim ve dönüşümlerin en belirgin olarak gözlemlenebildiği mekânlar ise kent merkezleri ve yakın çevreleridir. Tarihi kentlerde eski mekanların oluşumu, temsil ettikleri dönemin toplumsal ve ekonomik koşullarının gereklerine göre yapılan tercihlerle oluşmuştur. Başka bir deyişle neyin ne ile birlikte yada ayrı olması gereğine göre biçimlenmiştir. Bu durum kentin o dönemde yüklendiği ekonomik işlevle ilgilidir. Tarihsel süreçte değişen sosyo-ekonomik ve kültürel yapı ve farklılaşan üretim-tüketim ilişkiler nedeniyle tarihi ticaret merkezlerinde sürekli bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Bu mekânlar geleneksel bir düzene göre örgütlenmiş, değişen anlamları ve farklı kimlikleri ile ve ayrıca sosyo-ekonomik dönüşüm süreçlerinin etkisiyle yeniden biçimlenerek çağımıza ulaşmış alanlardır. Ayrıca söz konusu mekanlar sadece alışverişin ya da tüketimin gerçekleştiği alan değil, geleneksel tarzda üretimin ve zanaatın var olduğu bir kent mekanı niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada Bursa Tarihi Ticaret Merkezinde Ticaret fonksiyonlarının mekânsal değişimi, tarihi ticaret merkezinin oluşumunu tamamladığı 16. YY'da ve günümüzde olmak üzere iki ayrı kesitte incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: Arazi kullanımı; Bursa; mekânsal değişim; tarihi ticaret merkezi, ticari fonksiyonlar.

GİRİŞ

Tarihi kentlerde kent merkezleri, temsil ettikleri dönemin toplumsal ve ekonomik koşullarının gereklerine göre yapılan tercihlerle oluşmuştur. Bu durum kentin o dönemde yüklen-

ABSTRACT

Urban space acquires different features over time through the changes in its social and economic characteristics and production and consumption structure. Urban centres and their environs are the spaces where these changes and transformations could be observed most clearly (Gökçe 2005, 73). Spaces in historical cities are shaped by the choices made in accordance with the requirements of the social and economic conditions of the era that they represent. In other words, these spaces are shaped by the choice regarding what function should be together or separate, which is related to the economic function of the city during that period. Historic commercial centres are subject to continuous change and transformation due to the changing socio-economic and cultural structure and relations of production and consumption. Organized within a traditional structure, these spaces have survived until today with their altering meanings and different identities as well as the re-structuration they went through because of the socio-economic transformation processes. Besides, they are not only shopping areas or consumption spaces but also urban areas with a traditional style of manufacture and crafts. In this study, spatial change of commercial functions is reviewed in two time periods: in the 16th century, when the historical commercial centre completed its formation, and at the present time in Bursa Historical City Centre.

Key words: Land use; Bursa; spatial changes; historical city centre, commercial functions.

diği ekonomik işlevle ilgilidir. Sjöberg'e göre sanayi öncesi dönemde kentler, dışarıdan aldıkları gıda malları ve hammaddeye dayalı birer pazar merkezidirler. Ayrıca bu kentler el yapımı maddelerin üretildiği bir merkez konumundadırlar (Kıray 1998, 9; Sjöberg 2002, 39).

Kentler, tarihsel süreç içerisinde birçok ek fonksiyona sahip olmuşlardır. Ticaret, yönetim, eğlence, barınma gibi temel fonksiyonlar kent içinde belirli bir düzene göre yer almıştır. Kentlerde; kenti tanımlayan temel işlevlerden ticaret, yönetim fonksiyonları ve eğlence ve kültürel fonksiyonlar gibi kentsel hizmetlerin en üst düzeyde karşılandığı mekânlar kent merkezleridir. Kent merkezi, kentlerin süreç içerisinde geçirdiği aşamalarda kentin odak noktası olarak gelişmiş, mekânsal dokunun oluşumunu ve gelişimini etkilemiştir. Bu süreçte kent merkezleri, fiziksel ve işlevsel olarak değişime uğramışlardır (Tekeli, Gülöksüz, Okyay, 1976, 39; Johnson 1972, 113).

Değişen yaşam koşulları çerçevesinde yeni tüketim alışkanlıklarının ortaya çıkması, geleneksel ve küçük imalathanelerin yer aldığı tarihi kent merkezlerinin içerdikleri geleneksel fonksiyonlara olan talebin azalmasına neden olmuş, değişen ihtiyaçlar doğrultusunda değişim başlamıştır (Osmay, 1998, 143-145).

Bu makalede Bursa Tarihi Ticaret Merkezinde yer alan geleneksel çarşıların tarihsel gelişim süreci, işlevsel yapısındaki değişim ve günümüzdeki nitelikleri araştırılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak Osmanlı şehirlerinde, tarihi kent merkezinin en önemli unsurlarından olan “çarşı” incelenmiş ikinci olarak Bursa Tarihi Ticaret Merkezinin gelişimi, çarşıların işlevleri ve kent içindeki konumları hakkında bilgi verilmiştir. Sonuç olarak bu makale, Bursa Tarihi Ticaret Merkezinde yer alan çarşıların işlevsel yapısının değişimini 16. yüzyılda ve günümüzde olmak üzere iki ayrı kesitte sunmaktadır. Çarşıların işlevsel yapısı incelenirken mekândaki ticaret türlerinin bir araya geliş biçimleri ve kullanım biçimlerindeki değişimler üzerinde durulmuştur. Bu nedenle Tarihi Ticaret Merkezinin gelişim süreci incelenirken, fiziksel mekânın gelişim sürecini etkileyen dönemler dikkate alınmış, alanın korunma sorunlarına değinilmemiştir.

Osmanlı Kentinde Çarşı

Farsça anlamı dört taraf olan “cihar-su” dan Türkçeleşen çarşı sözcüğü, Arapça “Suk” yani alım satım yeri demektir. Çarşı dört tarafında dükkânların sıralandığı, sokaklardan oluşan daimi Pazar yeridir. Osmanlılar döneminde, merkezde yer alan bir caminin ya da bedesten veya kapalıçarşının etrafında gelişen tüm ticaret birimlerinin oluşturduğu alana çarşı denilmektedir (Sakaoğlu ve Akbayar 1999, 175). Özdeş’e göre çarşı; alışveriş etmeye elverişli, iki tarafı dükkân, üstü örtülü veya açık sokak veya meydanlara verilen isimdir (Özdeş 1953, 17).

Osmanlı kentinde çarşı, kent ve çevresindeki halkın bir araya geldiği, üretim ve satış hizmetlerinin verildiği alandır (Cezar 1985, 31). Kentlerde çarşı bir sokak üzerinde oluşturulmuş uzun bir ana cadde ve farklı işkollarından esnafların faaliyet gösterdikleri yan sokaklardan oluşmaktadır (Cezar 1985, 17-20; Cerasi 1999, 121-125). Ergenç’e göre, çarşılar Osmanlı kentlerinde ticaret alanının ikinci belirleyici ögesidir (Ergenç 2010, 55). Çarşılar, hanlarla fonksiyonel bütünlük gösteren esnafın tek tek ve ya birlikte yer aldıkları mekânlardır (Kuban 2007, 395). Aynı zamanda, çarşıda işlenmiş zanaat ürünlerinin alışverişi yapılmaktadır (Mortan ve Küçükerman 2010, 58).

Bursa Tarihi Kent Merkezinin Gelişimi

Bursa, 13. yüzyıldan itibaren Doğu ve Batı arasındaki ticaretin kavşak noktası haline gelmiş olan Anadolu’nun önemli ticaret yolları üzerinde yer almıştır (Yenal 1996, 11). Tarihsel süreç içinde kuruluşundan günümüze kadar farklı dönemlerde önemli yapısal değişiklikler geçirmiştir. Bu değişimlerden ilki 14. yüzyılda kentin Osmanlı egemenliği altına girmesiyle kale dışında, bedesten merkezli bir çarşının oluşmasıdır (Tekeli 1999, 7). İkincisi, 19 yüzyılın ikinci yarısında, Tanzimat Fermanı ile başlayan değişimlerin etkisi altında kentin yeniden yapılanmasıdır. Üçüncüsü ise Cumhuriyet döneminde, özellikle 1960’lı yıllardan sonra sanayideki gelişmeye paralel olarak yaşanan nüfus artışı ve hızlı kentleşmenin kentte yarattığı dönüşümdür (Tekeli 1999, 8).

Kentin yaşadığı bu değişim dönüşüm sürecine paralel olarak, Tarihi Ticaret Merkezinde de değişimler yaşanmıştır. 14. yüzyılda, hanlar, bedesten, çarşılar, pazarlar, hamamlar, camiler ve medreselerin yapılmasıyla oluşmaya başlayan tarihi ticaret merkezi 16. yüzyılın ortalarına doğru gelişimini tamamlamıştır (İnalıcık 1971, 1334, Tanyeli 1987, 138). 17. ve 18. yüzyıllarda merkezin fiziki ve sosyal yapısında önemli değişimler olmamıştır. Tarihi Ticaret Merkezi’nin mekânsal yapısını ve fiziksel bütünlüğünü etkileyen ilk müdahale 19. yüzyılda yapılan imar çalışmalarıdır. Daha sonraki süreçte 20. yüzyıl sonrasında özellikle de 1958 yılında çıkan yangından sonra Tarihi Ticaret Merkezinde önemli değişimler yaşanmıştır.

19. Yüzyıl Öncesinde Tarihi Ticaret Merkezinin Gelişimi

Kentin ticaret merkezi, 14. yüzyılın ilk yarısında, kalenin doğusundaki boş bir alanda kurulmuştur. Şehrin doğu-batı aksında gelişmesine paralel olarak, merkezi ticaret alanı da bu aks üzerinde gelişmiştir (Şekil 1). Ticaret merkezini oluşturan ilk yapılar Orhan Gazi’nin yaptırdığı cami, imaret, han ve hamamdan oluşan kültürel ve ticari yapılarıdır (Vural 2007, 291; Tekeli 1999, 13). Daha sonra gelen sultanların inşa ettirdikleri hanlarla ticaret merkezinin gelişimi devam etmiştir. I. Murad Orhan Gazi Külliyesiyle Kale duvarı arasında Kapan Han; Orhan Caminin, kuzey doğusunda ise Vezir Hanı yaptırılmıştır (Tekeli 1999, 13; Dörtok Abacı 2007, 166).

Yıldırım Bayezid döneminde ise Orhan Beyin yaptırdığı Emir Hanın karşısında Bedesten, Ulucami (Tekeli 1999, 13; Dörtok Abacı 2007, 166; Bursa Ansiklopedisi, 2002:988; Vural 2007, 291) ve Şengül Hamamı yaptırılmıştır (Yenen 2010, 191). İş merkezinin yoğunlaşması, yapım dönemleri genellikle 14. ve 15. yüzyıl olan yeni hanların yapılmasıyla sürmüştür.

15. yüzyıl başlarında İpek Han, Geyve Han ve Yeni İpek Hanın inşasıyla birlikte doğu-batı doğrultusunda, kuzeyinden sınırlandırılmış “uzun çarşı” aksı şekillenmeye başlamıştır (Şekil 2). 15. yüzyıl sonlarında güneyde Koza Han ve kuzeyde Fidan Hanın yapılmasıyla kuzey ve güney yönlerinden sınırlandırılmış Uzun Çarşı aksı belirgin hale gelmiştir. Zamanla Uzun Çarşı aksının iki yanında küçük iş yerleri kurulmuş, sonradan da üstleri ka-

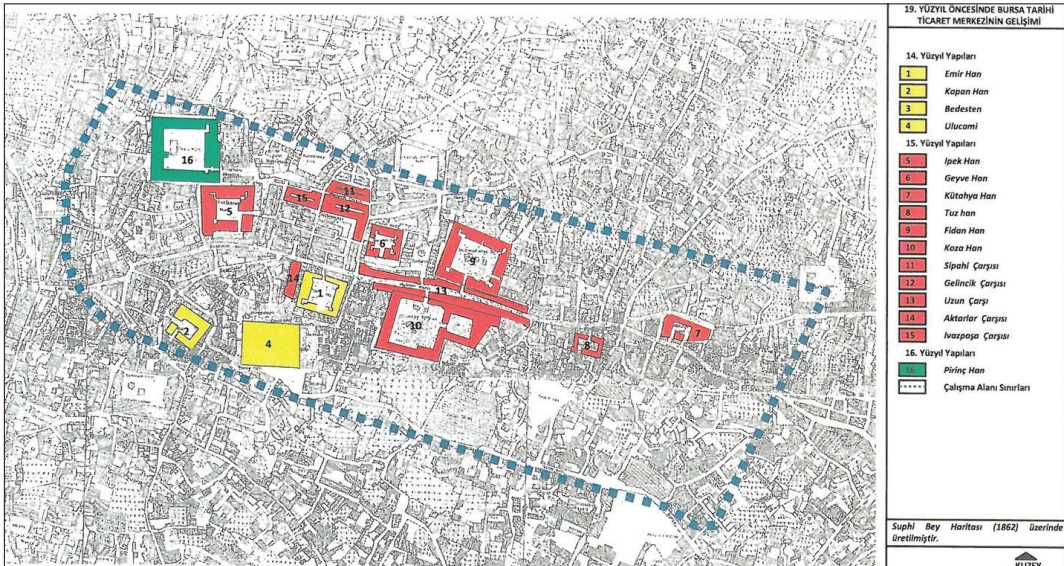

Şekil 1. Suphi Bey haritasında (1862) Bursa Tarihi Ticaret Merkezi.

patılmıştır. Böylece Bursa Kapalıçarşısı'nın ilk bölümleri olan Sahafılar ve Aktarlar Çarşıları oluşmuştur (Akkılıç 1999, 73). Zamanla kuzeye doğru giderek bedestenle birleşen bu çarşı, 1420'lerde Gelincik ve Sipahi Çarşılarının yapılmasıyla kuzey yönündeki ilerlemesini sürdürmüştür.

16. yüzyılda hanların sayısı arttıkça aralarında bir iş bölümü ortaya çıkmıştır. Hanları birbirine bağlayan yollar üzerinde üretim ve satış işlevleri farklılaşmış, belli mallarda uzmanlaşmış çarşılar gelişmiştir. (Tekeli 1999, 14). Kentin ticaret merkezinde,

zanaat ürünlerinin üretiminin yapıldığı hanlar ve çarşıların yanı sıra, ibadet, eğitim ve temizlik gibi hizmet yapıları yer seçmiştir. Ticaret merkezini oluşturan çarşıların mekânsal gelişmesi esnaf loncalarının denetiminde gerçekleşmiştir. Loncaların dükkan sayısından yerleşme düzenine kadar uyguladığı kurallar sayesinde mekan örgütlenmesinde belirli bir düzen kurulmuş ve korunması sağlanmıştır (Ergenç 1979, 8,12,97,189; Kaygılak 2008, 126). Lonca sistemine dayalı örgütlenme ile biçimlenen çarşıların iç düzeninde belirli işlevler bir arada yer seçmiştir. Örneğin kumaşçıların ağırlıklı olduğu alanın yakınında

Şekil 2. 19. Yüzyıl öncesinde Bursa Tarihi Ticaret Merkezinin gelişimi.

terziler yer almaktadır. Geçmişteki çarşı düzeninde manifatura dükkânlarının arasında kebabçı dükkânı; dingin çarşıların olduğu yerlerde hallaç dükkânı olamazken, dericilerin yanında saraçlar, debbağlar ve ayakkabıcılar olabilmektedir. Dükkânların sıralanışı bir sisteme bağlıdır (Sakaoğlu 2010, 256).

Bursa kentinde 14. yüzyılda gelişmeye başlayan kent merkezinde, ticaret ve küçük zanaatlarla ilgili esnaf kollarının birbirleriyle olan işlevsel ilişkileri 19. yüzyıla kadar değişmeden devam etmiştir. Bu dönemde tarihi ticaret merkezi, hanları birbirine bağlayan yollar üzerinde loncalar halinde örgütlenmiş, üretim ve satış işlevleri farklılaşmış ve belirli alanlarda uzmanlaşmış çarşıların oluşmasıyla gelişmiştir (Tankut 1973, 775; Yenen 1987, 91).

16. yüzyılda tarihi ticaret merkezinde yer alan çarşılar faaliyet alanlarına göre şu şekildedir:

Gıda ticareti üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Ulucami'nin kuzeyinde yoğunlaşmaktadır (Şekil 3).

Attarlar Çarşısı: Ulucami yakınlarında, Aynalı Çarşı ile Emir Han arasında yer almaktadır (Kaplanoğlu 1996, 63).

Kebabçılar Çarşısı: Köfteciler Çarşısı olarak da anılmaktadır. Kapan Han ile Doğan Gözü Han'ın kuzeyinden Bedestene uzanan yol üzerindedir (Yenen 1987, 161).

Şekerciler Çarşısı: Kapan Han civarında, Ulucami ile Bakırcılar Çarşısı arasında yer almaktadır.

Dokuma ve giyim ticareti üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Bedestenin kuzeyinde, Ulucami'nin batısında, Uzun Çarşı-da ve Koza Han'ın batısında bir arada yer almaktadırlar (Şekil 3).

Alboyacılar Çarşısı: Kaplanoğlu uzun çarşı üzerinde boyacı dükkânlarının olduğunu belirtmektedir. Bu dükkânlarda çoğunlukla kırmızı boya satıldığı için Alboyacılar Çarşısı adıyla anılmaktadır (Kaplanoğlu 2003, 65).

Çuhacılar Çarşısı: Kaplanoğlu çarşının Ertuğrul mescidinin arkasında Yorgancılar Çarşısı ve Sandıkçılar Çarşıları ile bütünlük oluşturduğunu belirtmektedir (Kaplanoğlu 2003, 106).

Taftacılar Çarşısı: Emir Han yakınında yer almaktadır (Bağbancı 2007, 66).

Ketenciler Çarşısı: Kapan Han yakınlarında yer almaktadır (Kaplanoğlu 1996, 197).

Kazzazhane: İpek Han civarında yer almaktadır (Kaplanoğlu 1996, 196).

Erakıyeciler Çarşısı: Ulucami'nin doğusundaki sokakta yer almaktadır.

Bükümcüler Çarşısı: Bedestenin güneyinde yer almaktadır. (Bağbancı 2007, 66).

Ahşap işleme üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Bedestenin kuzeyinde, Okçular Çarşısında ve Bakırcılar Çarşısının güneyinde yer almaktadır (Şekil 3).

Çıkrıkçılar çarşısı: Okçular Çarşısının yanındaki sokakta yer almaktadır (Kaplanoğlu 2003, 104).

Köföncüler Çarşısı: Ulucami'nin batısında, Kapan Han ile Bakırcılar Çarşısı arasında yer almaktadır. Çarşıda ağaçtan sepet ve benzeri eşya yapılmaktadır (Kaplanoğlu 1996, 206).

Neccarlar Çarşısı: Yenen çarşının Karacabey Hanı ile Sipahi Çarşısı arasında olduğunu belirtmektedir (Yenen 1987, 160).

Sandıkçılar Çarşısı: Kaplanoğlu, günümüzde bulunmayan çarşının Ertuğrul camisinin güneydoğusunda olduğunu belirtmektedir (Kaplanoğlu 1996, 253).

Sepetçiler Çarşısı: Sepetçilerin bir kısmı Tatarlar yakınında, bir kısmı ise Tavuk Pazarında yer almaktadır (Bağbancı 2007, 68 aktarılan kaynak Yediyıldız 2003).

Deri işleme üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Tuz Pazarı Çarşısında ve Bedestenin güneyinde bir arada yer almaktadır (Şekil 3).

Postalıcılar Çarşısı: Tuz Pazarı Çarşısı ile Nalıncılar Hamamı arasında yer almaktadır (Kaplanoğlu 1996, 248).

Kavaflar Çarşısı: Suphi Bey haritasında Bedestenin güneyinde yer aldığı görülmektedir.

Kuyumculuk üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Bedestenin kuzeyinde yer almaktadır (Şekil 3).

Maden işleme ve silah yapımı üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Tarihi Ticaret Merkezinin doğusunda ve batısında yoğunlaşmıştır (Şekil 3).

Bakırcılar Çarşısı: Çalışma alanının batısından başlayan Bakırcılar Çarşısı, Kapalı Çarşıya kadar uzanmaktadır.

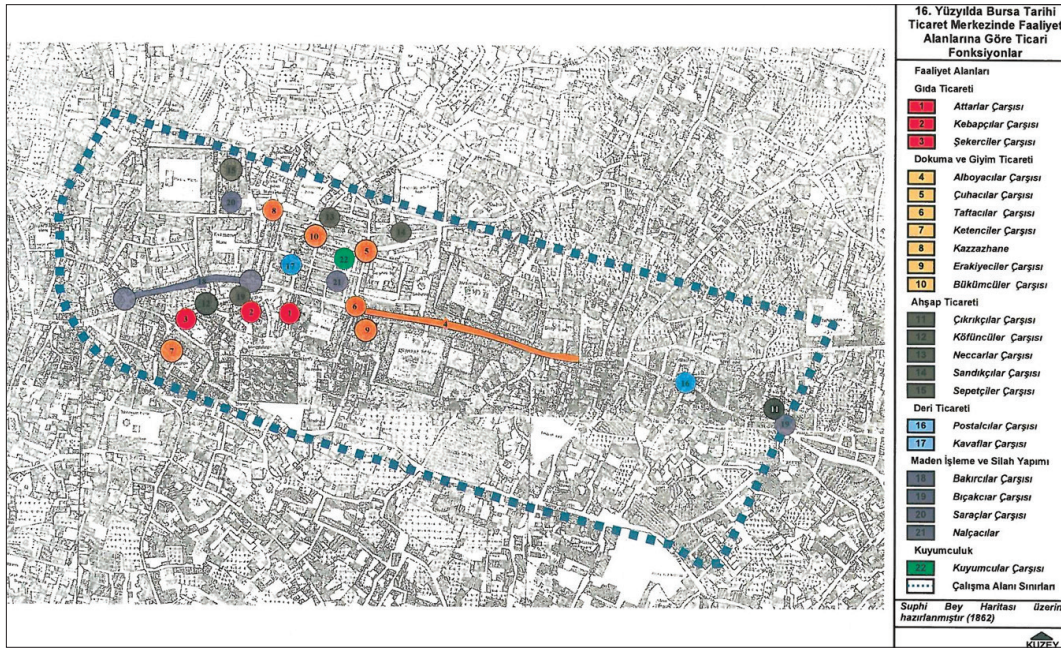
Bıçakçılar Çarşısı: Bursa'nın en eski çarşılarından. Tahıl Han yakınlarında yer almıştır (Kaplanoğlu 1996, 87). Günümüzde Çancılar Caddesi ile Tuz Pazarı Caddesi arasında Bıçakçılar adı ile anılan bir sokak yer almaktadır.

Saraçlar Çarşısı: Kaplanoğlu çarşının İvaz Paşa Çarşısının batısında yer aldığını belirtmektedir (Kaplanoğlu 1996, 253).

Demirciler Çarşısı: Balık Pazarı yakınında yer almıştır (Bağbancı 2007, 69).

Nalbantlar: Yoğurt Hanın karşısında yer almıştır (Bağbancı 2007, 69).

Nalçacılar: Kavaflar çarşısında yer almıştır (Bağbancı 2007, 69 aktarılan kaynak Yediyıldız 2003).

Şekil 3. 16. Yüzyılda Bursa Tarihi Ticaret Merkezinde faaliyet alanlarına göre ticari fonksiyonlar.

19. Yüzyılda ve 20. Yüzyılın Başlarında Tarihi Ticaret Merkezinin Gelişimi

19. yüzyılda Tarihi Ticaret Merkezinin gelişimini etkileyen iki önemli kırılma noktası yaşanmıştır. Birinci kırılma noktası 1839'da Tanzimat fermanı ile başlayan, devleti ve toplumu modernleştirmeyi hedefleyen bir dizi reform ile sosyal, politik, ekonomik ve kültürel alanda yaşanan dönüşüm sürecidir (Enlil 1999, 286). İkinci kırılma noktası ise 1855 yılında gerçekleşen ve kentin üçte ikisinin yıkılmasına neden olan depremdir. Tanzimat reformları sonrasında kentsel mekânda değişimler yaşanmış, 1855 depremi sonrasında ise kentin imar çalışmaları başlatılmıştır.¹ Tarihi ticaret Merkezinin yeniden yapılanması sürecinde, yeni yönetim biçiminin simgesi olan Hükümet konağı ve belediye kent merkezinde yer almıştır. Bu dönemde kent merkezinde yer alan diğer kullanımlar ise posta telgraf idaresi, tiyatro, müze ve karakoldur (Saint Laurent 1996, 111).

Kentin geleneksel merkezindeki yenilikler, yönetim binalarının yapılmasıyla sınırlı kalmamış, bedesten ve çevresinde geleneksel çarşı ile bankalar, iş hanları, oteller, büro ve ipek fabrikalarından oluşan farklı ticaret yapıları yer almıştır (Yenen 1987, 31). Ulucami ve çevresinde, geleneksel pazarların yerini almaya başlayan çok sayıda yeni mağaza ve dükkân açılmıştır (Dörtok Abacı 2005, 158).

20. yüzyılın başlarında da, 19. yüzyılda olduğu gibi yeni ticaret yapıları ile yönetim ve kültür yapıları inşa edilmiştir. (Dostoglu, Oral, 1999, s 221). Bu dönemde üretim biçimlerinin de-

ğişmesi tüketimde de değişimlere neden olmuştur. Değişen bu tüketim anlayışı nedeniyle, geleneksel yapı değişmeye başlamış, kent mekânında geleneksel dükkân ve pazar yerlerinin dışında, lüks ithal mallar satan dükkân ve mağazalar görülmeye başlamıştır (Dörtok Abacı 2007, 181).

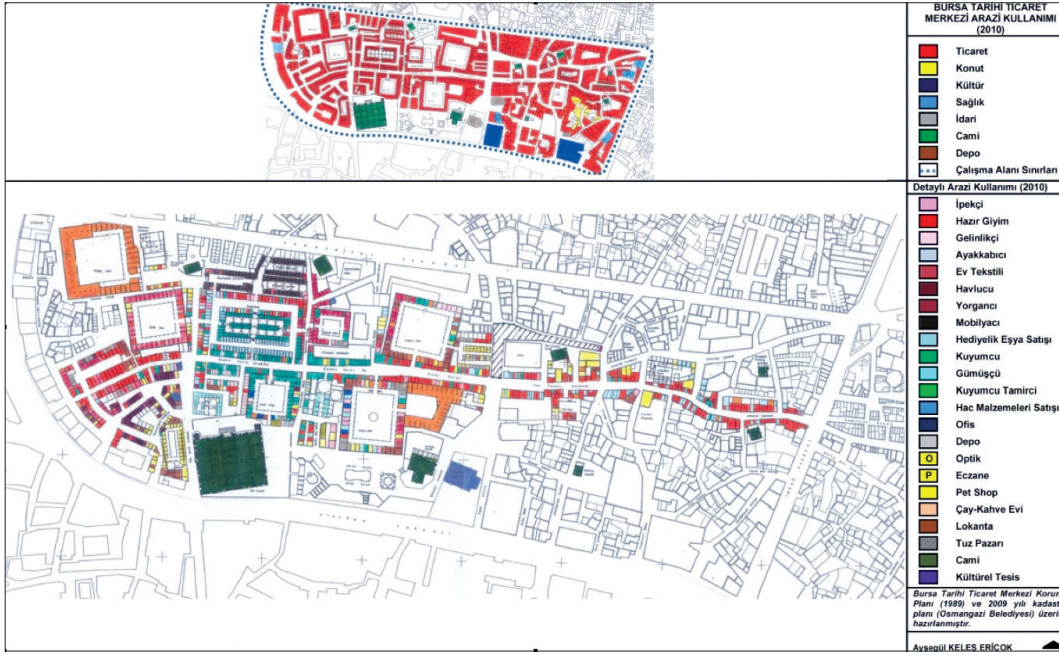
20. Yüzyılda Tarihi Ticaret Merkezinin Gelişimi

19. yüzyılda batılılaşma ile birlikte yönetim ve kültür yapılarının yapılması ile başlayan değişim süreci, 20. yüzyılda da gelişerek devam etmiştir. Bu dönemde tarihi ticaret Merkezinin mekânsal yapısına etki eden üç farklı süreç yaşanmıştır. Bunlardan birincisi, kentin sanayileşmesi ile birlikte kent merkezine yeni kullanıcıların eklenmesi sürecidir. İkincisi, özellikle 1958 yılında yaşanan Kapalı Çarşı yangını başta olmak üzere kentte yaşanan afetler nedeniyle tarihi ticaret merkezinde yer alan işlevlerin mekânda yer alış biçimlerinde yaşanan değişim sürecidir. Sonuncusu ise planlama çalışmaları sonucunda tarihi ticaret merkezinde yaşanan değişim sürecidir.

1960'larda kentte organize sanayi bölgesinin kurulmasıyla, kentin ekonomik ve sosyal yaşantısında değişimler yaşanmıştır. Bu değişim sürecinde kent merkezine yeni kullanıcılar eklenmiştir. Bu dönemde geleneksel çarşının çevresinde banka, sigorta kuruluşları ve serbest meslek ofisleri yer almıştır (Üstündağ 1999, 113). Yapı ve Kredi Bankası, Merkez Bankası ve Hal inşa edilmiş ve günümüzde de en önemli kent meydanı olan "Heykel" gelişmiştir (Oğuz 1999, 183). Atatürk Caddesi üzerinde otel, mağaza, pastane gibi kentin, sosyal ve kültürel gereksinimlerine karşılık verecek kullanımlar yer almıştır. Ayrıca bu süreçte kent merkezinde pasajlar ve iş hanları oluşmaya başlamıştır (Kayın 2002, 28).

20. yüzyılda tarihi ticaret merkezinde, Vilayet, Defterdarlık ve Adliye'den oluşan yönetim yapıları ile Tayyare Kültür Merkezi,

¹ 1855 depremi ile kentin üçte ikisinin yıkılmış olması kente müdahaleyi kolaylaştırmıştır. Bu dönemde kentin imar çalışmaları kentte görev yapan valiler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte bir taraftan kent merkezine yeni yapılar yapılırken bir taraftan da ulaşım ağında önemli değişiklikler yapılmıştır.

Şekil 4. Bursa Tarihi Ticaret Merkezi arazi kullanımı.

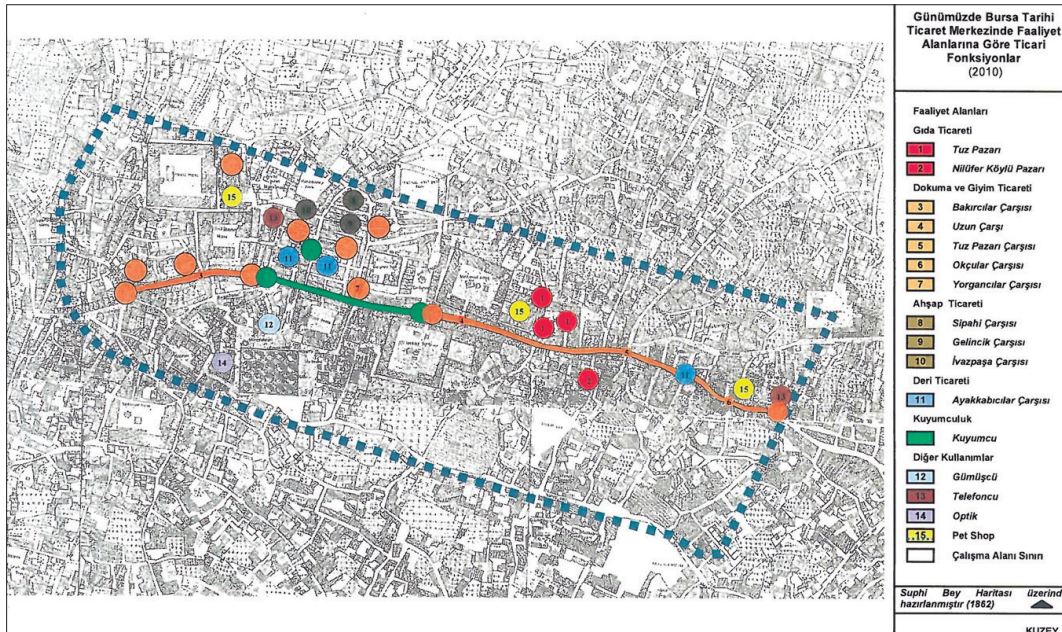
Halkevi ve Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu'ndan oluşan kültür yapıları yapılmıştır (Tekeli 1999, 26). Yine bu dönemde değişen ekonomik hayatın bir göstergesi olarak 1973 yılında Fidan Han ve Geyve Han arasında kalan açık alanda "Bursa Sanayi ve Ticaret Odası" inşa edilmiştir. Tarihi ticaret merkezinin geçirdiği değişim süreci Cumhuriyet Caddesi'nde 1979 yılında Gökçen İş Sarayının açılmasıyla devam etmiştir. Daha sonraki yıllarda Doruk Çarşısı ve Birleşik Onur Çarşısı da bu aks üzerinde yer almışlardır. 90'lı yıllara gelindiğinde ise değişen tüketim alışkanlıklarının bir göstergesi olarak alışveriş merkezleri ortaya çıkmıştır (Vural 2007, 304).

20. Yüzyılda 1958 yılında yaşanan ve çarşının tamamına yakınına tahrip eden Kapalı Çarşı yangınında Sahaflar Çarşısı, Emir Han, Kapalı çarşı, Aynalı Çarşı, Kuyumcular Çarşısı, Gelincik Çarşısı, Yorgancılar Çarşısı, Arakiyeciler, Saraçhane, Bakırcılar, Köfüncüler Çarşıları ve Çıra Pazarı tamamen; Koza Han ve Ticaret Borsası da kısmen yanmıştır. 1958 yangını tarihi ticaret merkezindeki değişimlerin öncüsü olmuştur. Yangın öncesi geleneksel merkezi oluşturan kullanışlar ağırlıklı olarak perakende ticaret, sınırlı ölçüde küçük imalat ve depolama, toptan ticaret, meslek ofisleri (doktor ve avukatlar), banka, sigorta ve komisyoncular ile yönetim birimlerinden oluşmaktadır. Yangına kadar merkezdeki işlevlerin fiziki ve ekonomik yapısı önemli bir değişime uğramamıştır (Bursa Merkez Koruma Geliştirme Projesi Açıklama Raporu). Bu tarihe kadar kapalı çarşı çoğunluğu ipekçi, kumaşçı ve tekstilciler olmak üzere kuyumcu, ayakkabıcı, aktar ve hırdavatçılar tarafından kullanılmaktadır. Kapalı çarşının yanında yer alan sokaklarda ise sahaflar, kuyumcular, çeyiz ve hediyelik eşya satışı, havlucular, mobilyacılar yer almaktadır (Kaplanoglu ve Elbas 2009, 11). Ulucami tarafında saraçlar, bakırcılar, takunyacılar ve bir miktar gıda maddeleri satışı yapan işyerleri bulunmaktadır.

1958 yangınından sonra merkezde dışarı açılan yollar boyunca merkezi iş faaliyetlerinin uzantıları oluşmaya başlamış, işyerlerinin bir kısmı Zafer Meydanı ile Şehreküstü arasında yerleşmiştir. (Bursa Merkez Koruma Geliştirme Projesi Açıklama Raporu). Fevzi Çakmak Caddesi ve merkez arasında otomotiv endüstrisi ile ilgili bazı faaliyetler yer almıştır. Altıparmak Caddesi ve Setbaşı'na doğru daha çok üst ve orta gelirliilerin tüketim ihtiyacını karşılayan ticaret gelişimi olmuştur. Tarihi ticaret merkezinin onarımı sırasında, sahaflar, saraçlar, bakırcılar, takunyacılar gibi geleneksel bazı işlevler ile küçük imalat yer değiştirmiştir. Ayakkabı imalatçıları Pirinç Han arkasına, kavaflar Zafer Meydanı altına, bakırcılar önce İnönü Caddesi ile Gazlılar Caddesi arasında bir alana ve sonrada küçük sanayi alanına taşınmışlardır (Bursa Merkez Koruma Geliştirme Projesi Açıklama Raporu). 1958 yangınından sonra tarihi ticaret merkezi civarındaki dokuma tezgâhlarının bulunduğu küçük atölyeler değişim göstermiş, yerini toptan ve perakende ticaretin yapıldığı birimlere bırakmıştır.

Çalışma alanının özgün yapısını oluşturan lonca örgütlenme sistemine dayalı uzmanlaşmış çarşı dokusunun izlerine günümüzde de devam edip etmediğini tespit edebilmek için 2010 yılında zemin kat arazi kullanım çalışması yapılmıştır. Yapılan arazi kullanım çalışması sonucunda faaliyet alanlarına göre ticari fonksiyonlar sınıflandırılmıştır.

Günümüzde Bursa Tarihi Ticaret Merkezindeki ağırlıklı kullanım ticaret olmakla birlikte bölgede konut, depolama, yönetim, sağlık ve kültür yapıları ile dini yapılar da yer almaktadır. Çalışma alanında yapılan detaylı arazi kullanım analiz çalışmalarında ise hanlar bölgesinde ağırlıklı olarak hazır giyim, ayakkabı, kuyumcu, ev tekstili, havlucu, dini eşya, gıda, hediyelik eşya ve mobilya satışı yapan dükkanlar yer almaktadır. Ayrıca günümüzde internet kafe, telefoncu, döviz bürosu, optik, evcil

Şekil 5. Günümüzde Bursa Tarihi Ticaret Merkezinde faaliyet alanlarına göre ticari fonksiyonlar.

hayvanlar ve ihtiyaçlarının satıldığı dükkânlar gibi işyerleri çoğalmıştır. Geçmişin bazı meslekleri günümüzde ya tamamen yok olmuş ya da bıçakçılık gibi bazı mesleklerin birkaç temsilcisi kalmıştır (Şekil 4).

Günümüzde tarihi ticaret merkezinde yer alan çarşılar faaliyet alanlarına göre şu şekildedir:²

Gıda ticareti üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Tuz Pazarı Çarşısının kuzeyinde ve güneyinde yer almaktadır (Şekil 5). **Tuz Pazarı:** Sebze ve meyve çeşitlerinin bulunduğu Pazar olarak kullanılmaktadır.

Nilüfer Köylü Pazarı: Baharat, süt ürünleri ve meyve-sebze satan esnaf ağırlıklı olmak üzere birçok esnaf grubu tarafından kullanılmaktadır.

Ev tekstili ve giyim ticareti üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Bakırcılar Çarşısı, Uzun Çarşı, Tuz Pazarı Çarşısı ve Okçular Çarşısı ağırlıklı olarak ev tekstili ve giyim ticareti üzerine faaliyet gösteren çarşılardır. Bunların dışında ev tekstili ürünleri Bedestenin doğusunda bir arada yer almaktadır (Şekil 5).

Yorgancılar Çarşısı: Kapalı çarşının bir bölümünü oluşturmaktadır. Bedestenin doğusunda yer almaktadır. Sof (yün) pazarı olarak da anılmıştır. İplik ve pamuk yapan esnafın bulunduğu çarşıdır. Günümüzde hazır yorgan ve tekstil ticareti yapan esnaf tarafından kullanılmaktadır.

Bakırcılar Çarşısı: Kapalı çarşıya kadar uzanmaktadır. Çarşıda ağırlıklı işlevin hazır giyimdir. Hazır giyim dışında gelinlikçi, havlu ve çeyizci, kuyumcu, ayakkabı ve çantacı, saatçi ve lokanta

gibi işlevler de yer almaktadır.

Uzun Çarşı: Kapalı Çarşı ile Tuzpazarı Çarşısı arasında yer almaktadır. Uzun Çarşıda ağırlıklı olarak hazır giyim yer almaktadır. Hazır giyim dışında kuyumcu, çeyizci, kozmetik, saatçi, eczane, ayakkabı ve çantacı, bijuteri ve lokanta gibi işlevler de yer almaktadır.

Tuzpazarı Çarşısı: Tuz pazarı çarşısı kapalı çarşı ile okçular çarşısı arasında yer almaktadır. Çarşıdaki ağırlıklı işlevin hazır giyim ve ayakkabı-çantacı olduğu tespit edilmiştir. Bu kullanımlar dışında kuyumcu, mutfak eşyası, saatçi, kolonyacı ve lokanta gibi işlevlerinde yer aldığı görülmektedir.

Okçular Çarşısı: Batıda tuz pazarı çarşısına kadar uzanmaktadır. Zaman içinde işlevsel yapısı çok fazla değişen çarşılarıdır. Okçular çarşısı, devletin ilk kurulduğundan bu yana, orduya gerekli olan silahların üretildiği bir çarşı olarak kurulmuştur (Kaplanoğlu ve Elbas 2009, 32). Çarşı'da ok, bıçak ve kılıç yapımının yanı sıra çıkırıkcılık yapılmaktadır (Kaplanoğlu ve Elbas 2009, 32). 1970'li yıllardan sonra da, Okçular Çarşısı'ndaki bıçakçılar çarşısı terk etmeye başlamıştır (Kaplanoğlu ve Elbas 2009, 32). Bugün çarşıda sadece iki bıçakçı kalmıştır. Çarşıda ağırlıklı işlev hazır giyimdir. Hazır giyim dışında ayakkabı ve çantacı, kuyumcu, çeyizci, mutfak eşyası ve lokanta gibi işlevler de yer almaktadır.

Ahşap işleme üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Sipahi Çarşısı, İvazpaşa Çarşısı ve Gelincik Çarşısıdır. Mobilyacılar Bedestenin kuzeyinde bir arada yer almaktadırlar.

Deri işleme üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Ayakkabıcılar Bedesten ile Kapalı Çarşı arasında ve Okçular Çarşısının da bir arada yer almaktadır.

Kuyumculuk üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Kapalı

² Faaliyet alanlarına göre ticari fonksiyonlar 2010 yılı arazi kullanım verilerine göre yapılmıştır.

Çarşı ve Bedesten içidir. Kapalı Çarşıda kuyumculuk dışında hazır giyim, döviz bürosu, ayakkabı ve çantacı, saatçi, bijuteri, oyuncakçı ve lokanta gibi işlevlerde yer almaktadır.

Maden işleme ve silah yapımı üzerine faaliyet gösteren çarşılar: Günümüzde bu tür kullanım alanına rastlanmamaktadır. Sadece Okçular Çarşısında bir tane olmak üzere çarşının kuzeyinde birkaç tane bıçakçı yer almaktadır.

Diğer kullanımlar: Gümüşçülerin Emir Hanın doğusunda, Telefoncuların bir kısmının İpek Hanın doğusunda bir kısmının da Okçular Çarşısının doğusunda İnönü Caddesi üzerinde, Optikçilerin Ulu caminin batısında, evcil hayvanlar ve ihtiyaçlarının satıldığı dükkânlar Pirinç Hanın doğusunda, Fidan Han ve Halin arasında kalan alanda ve Okçular Çarşısının kuzeyinde bir arada yer seçtiği tespit edilmiştir (Şekil 5).

Sonuç ve Değerlendirme

Tarihsel süreç içerisinde, kuruluş dönemindeki arazi kullanımı ile günümüzdeki arazi kullanım değişimi karşılaştırıldığında mekânın işlevsel yapısındaki değişim şu şekildedir:

Benzer işlevin geçmişten günümüze biçim değiştirerek geldiği alanlar:

- Ahşap işleme üzerine faaliyet gösteren çarşılar arasında kabul edilen mobilyacılar çarşısı günümüzde de bedestenin kuzeyinde yer almaktadır.
- Deri işleme üzerine faaliyet gösteren çarşılar arasında kabul edilen ayakkabıcılar günümüzde de aynı alanda yer almaktadır.

İşlevsel yapısı tamamen değişmiş alanlar:

- 19. yüzyılda ipek hanın doğusunda deri işleme üzerine faaliyet gösteren saraçların yer aldığı alanda günümüzde ağırlıklı olarak evcil hayvanlar ve ihtiyaçlarının satıldığı dükkânlar ve telefoncular yer almaktadır.
- 19. yüzyılda Ulu Caminin kuzeyinde gıda ticareti üzerine faaliyet gösteren çarşılar yer alırken günümüzde bu alanda ev tekstili ve giyim ticareti üzerine faaliyet gösteren çarşılar yer almaktadır.
- 19. yüzyılda maden işleme ve silah yapımı üzerine faaliyet gösteren çarşılar günümüzde ev tekstili ve giyim ticareti üzerine faaliyet gösteren çarşılarla dönüşmüştür.

Tarihi ticaret merkezinde, Kapalı Çarşı hariç çalışma alanında doğu-batı doğrultusunda yer alan çarşılarda yer alan dükkânlar son 10 yılda çok sık işlev değiştirmiş, günümüzde alandaki ağırlıklı kullanım hazır giyim olmuştur. Hazır giyim dışında eczane, optikçi, bijuteri, kolonyacı gibi farklı kullanım türleri ile kuyumcu, ipekçi gibi kullanımların da çarşının farklı alanlarında, mekânsal olarak kümelenme eğilimi göstermeden, farklı işlevlerle bir arada yer seçtiği tespit edilmiştir. Buna karşılık Bedesten çevresinde yer alan çarşılar işlevsel açıdan değişim geçirmemiştir. Geçmişten gelen kullanım türleri günün ihtiyaçlarına göre değişim geçirerek bir arada yer seçmeye devam etmiştir.

Uzun tarihi geçmişi boyunca bazı değişikliklere uğramış olsa da Bursa Tarihi Ticaret Merkezi, esnaf loncalarının örgütlenmesinin mekâna yansması olan çarşı düzenini bir anlamda korumaya çalışmaktadır. Bu alan geçmişten günümüze gelen süreklilik içinde kentin ekonomik ve sosyal hayatının değişimlerini yansıtmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Bağbancı, Ö., K., (2007), Bursa Hanlar Bölgesi Değişim ve Dönüşüm Sürecinin İncelenmesi ve Bölgenin Korunması Üzerine Bir Araştırma, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
2. Bursa Ansiklopedisi, (2002), Burdef Yayınları, Bursa.
3. Bursa Merkez Koruma ve Geliştirme Planı Açıklama Raporu, (1989), Osmangazi Belediyesi Arşivi.
4. Cerasi, M., (1999), Osmanlı Kenti: Osmanlı İmparatorluğunda 18. ve 19. Yüzyıllarda Kent Uygurluğu ve Kent Mimarisi, Çev:A. Ataöv, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
5. Cezar, M., (1985), Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klasik Dönem İmar Sistemi, M.S.Ü. Yayını, İstanbul.
6. Dörtok Abacı, Z., (2005), Modernleşme Sürecinde Bursa Kenti'nin Mekansal ve Sosyal Değişimi (1860-1910), Basılmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
7. Dörtok Abacı, Z., (2007), "Bursa'nın Kent Dokusundaki Değişim (18-19.yüzyıl)", Bursa'nın Kentsel ve Mimari Gelişimi, Ed: Cafer Çiftçi.
8. Enlil, Z.M., (1999), "19. yy İstanbul'unda Konut Yapı Gelenekleri ve Kent Kültürü", Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı "Uluslararası Bir Miras", Uluslararası Kongre, 25-27 Kasım 1999, YEM, İstanbul.
9. Ergenç, Ö., (1979), "Osmanlı Şehirlerinde Esnaf Örgütlerinin Fiziki Yapıya Etkileri", Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Tarihi (1071-1920), Ankara.
10. Ergenç, Ö., (2010), "Arşiv Kayıtlarına Göre Osmanlı Döneminde Bursa Çarşısı", Çarşının Öyküsü, Bursa.
11. Johnson, J. H., (1972), Urban Geography: An Introductory Analysis, 2nd edition, Pergamon Press.
12. Kaplanoğlu, R., (1996), Bursa Yer Adları Ansiklopedisi, Bursa Ticaret Borsası Yayınları, Bursa.
13. Kaplanoğlu, R., (2003), Doğal ve Tarihi Değerleri ile Bursa, Osmangazi Belediyesi, Bursa.
14. Kaplanoğlu, R., Elbas, A., (2009), Bursa Çarşısının İncisi: Koza Han, Osmangazi Belediyesi Yayını, Bursa.
15. Kaygalak, S., (2008), Kapitalizmin Taşrası, 16. Yüzyıldan 19. Yüzyıla Bursa'da Toplumsal Süreçler ve Mekansal Değişim, İletişim Yayınları.
16. Kayın, E., (2002), "Tarihi Ticaret Merkezi Kemeraltı'nda Değişen Üretim ve Tüketim Modellerinin Yansımaları", <http://www.egemimarlik.org/40-41/40-41-8.pdf>, son erişim 02.04.2009.
17. Kıray, M., (1998), "Modern Şehirlerin Gelişmesi ve Türkiye'ye Has Bazı Eğilimler", Kentleşme Yazıları, Bağlam Yayınları.
18. Kuban, D., (2007), Osmanlı Mimarisi, YEM Yayınları.
19. Mortan, K., Küçükerman, Ö., (2010), Çarşı, Pazar, Ticaret ve Kapalıçarşı, Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları.
20. Oğuz, M., (1999), Bursa Tarihi Kent Merkezi ve Yakın Çevresini Oluşturan MİA Alt Bölgesi (Hanlar Bölgesi-Reyhan-Kayhan) İşlevsel Mekansal ve Mimari Analizi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi, İstanbul.
21. Osmay, S., (1998), "1923'den Bugüne Kent Merkezinin Dönüşümü", 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, Bilanço 98.
22. Özdeş, G., (1953), Türk Çarşıları, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Doçentlik Çalışması.
23. Saint-Laurent., (1996), "Bir Tiyatro Aşığı: Ahmet Vefik Paşa ve XIX. Yy sonlarında Bursa'nın Yeniden Biçimlendirilişi", Bir Masaldı Bursa, Haz: Engin Yenil.

24. Sakaoğlu, N., Akbayan, N., (1999), Osmanlı'da Zenaatten Sanata, I. Cilt Esnaf ve Sanatkarlar, Creative Yayıncılık.
25. Sakaoğlu, N., (2010), "Geleneksel Meslek Örgütlenmeleri ve Anadolu Çarşıları", Osmanlı Çarşıları Atlası, Doğan Burda Dergi Yayıncılık.
26. Sjoberg, G., (2002), "Sanayi Öncesi Kent", 20. Yüzyıl Kenti, Der. Bülent Duru, Ayten Alkan, İmge Kitabevi.
27. Tankut G., (1973), "Osmanlı Şehrinde Ticari Fonksiyonların Mekansal Dağılımı", VII. Türk Tarih Kongresi, 25-29 Eylül 1970, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
28. Tanyeli, U., (1987), Anadolu Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci: 11-15. yüzyıl, İTÜ Yayını, İstanbul.
29. Tekeli, İ., (1999), "Bursa'nın Tarihinde Üç Ayrı Dönüşüm Dönemi", Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. Yıldönümünde Bursa ve Yöresi, 06-08 Mayıs 1999, Uludağ Üniversitesi.
30. Tekeli, İ., Gülöksüz, Y., Okyay, T., (1976), Gecekondulu, Dolmuşlu, İşportalı Şehir, Cem Yayınevi.
31. Üstündağ, N., (1999), Bursa'nın Kentsel Gelişim Sürecinde Merkez Yapısının Analizi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü, Basılmamış Y. Lisans Tezi, Bursa.
32. Yenal, E., (1996), "Osmanlı Başkenti, Osmanlı Kenti Bursa", Bir Masaldı Bursa, Haz: Engin Yenal, Yapı Kredi Yayınları.
33. Yenen, Z., (1987), Vakıf Kurumu-İmarat Sistemi- Bağlamında Osmanlı Dönemi Türk Kentlerinin Kuruluş ve Gelişim İlkeleri, Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü.
34. Yenen, Z., (2010), "Kurumsal ve Ekonomik Yapılanma Koşutunda Bursa Ticaret Merkezinin Fizik Mekanının Oluşumu", Çarşının Öyküsü-Bursa, Bursa Büyükşehir Belediyesi.
35. Vural, T., (2007), "Tarihsel Süreklilik İçinde Bursa Kapalıçarşı ve Hanlar Bölgesi", Bursa'nın Kentsel Ve Mimari Gelişimi Sempozyum Kitabı, Ed: Cafer Çiftçi, 07-08 Nisan 2007, Bursa.

ARAŞTIRMA / ARTICLE

İstanbul'da Suça Sürüklenen Çocukların Yaşadığı Mahallelerde Arazi Değerleri

Price Value of Urban Land in Delinquents' Neighbourhood in Istanbul

Ufuk Altunbaş

Beyoğlu Belediyesi, Kentsel Dönüşüm ve Tasarım Müdürlüğü, İstanbul

ÖZET

Kent yöneticileri, yaşanabilir kentler meydana getirme vizyonundan bahsedebilmeleri için öncelikle suç ve suçlu kavramlarını temel sorun olarak göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Bu çerçevede yaşanabilir kentler oluşturma ilk ayağı bir yönetim misyonu olarak günümüz çocuklarının geleceğin suçluları olmasının önüne geçilmesidir. Dolayısıyla çocukların yetişkinlere oranla çevresel faktörlerden daha fazla etkilendikleri gerçeği göz önünde bulundurularak, suç önleme çalışmalarında çocuklar açısından odaklanılması gereken, suçun işlendiği mekandan çok çocuğun yaşadığı mekan olmalıdır. Ancak kentin yerlileri tarafından gösterilen ön yargı ile ötekileştirilen çocuklar, kentin belirli bölgelerinde yaşamak suretiyle dışlanmaktadır. Yaşanan mekansal dışlanma aynı zamanda, mekanın ekonomik değerine de belirgin biçimde yansımaktadır. Bu makale, söz konusu mekansal dışlanma ile mekanın ekonomik (arazi) değeri arasındaki ilişkinin paralellik arz edip etmediğini sorgulamaktadır.

ABSTRACT

Considering the fact that crime rates and criminals must be taken as source matters before all else, if it's necessary for creating a vision of more suitable cities for living by city administrators being the main decision makers. First step for achieving spacious surroundings for urban space is to prevent any unpleasant possibility such as children included in current generation turning into a criminal in the future. It's known that environmental factors may affect children more than adults; therefore, the main focus on most of the crime preventing study cases must deal with the surroundings of the children rather than where the crime itself has been committed. However, prejudiced manners and behaviors of local citizens might alienate children, casting them out of certain urban areas. In the end, spatial-originated casting out evidently leaves an influence for price value of urban land. This case study evaluates any relevant correlation between spatial-originated casting out and the price value of urban lands.

KURALLAR YIĞINI KENTLER VE ÇOCUK

Suç kavramı; insanlık tarihi kadar eski, hukuksal boyutunun yanı sıra bireylerin ve toplumun değer yargılarına ve zamana bağlı olarak her coğrafyada farklı anlamlar içeren bir olgudur. Suçun, içeriği ve tanımı ne olursa olsun tüm toplumlar açısından kritik nokta ise suç istatistiklerinin her geçen zaman diliminde giderek arttığı gerçeği ve kentlerin sürdürülebilirliklerini olumsuz etkilediğidir. İstatistiksel artışın en büyük kaynağı ise toplumsal değişimlere paralel bireyin bir arada yaşama zorunluluğunun getirmiş olduğu etkileşimdir. Daha küçük coğrafyalarda daha fazla bireyin yaşamaya zorlandığı günümüz kentlerinin nüfusu, Birleşmiş Milletler "Dünya Kentleşme

Beklentileri" (<http://esa.un.org/unpd/wup/>) 2014 yılı raporuna göre toplam dünya nüfusunun %54'üne denk gelmektedir. Söz konusu kentli nüfus oranı hızlı yükselme eğiliminde olup rapora göre 2050 yılına gelindiğinde toplam nüfusun yaklaşık %66'sının kentlerde yaşamaya başlayacağı öngörülmektedir.

Kentli nüfusun artışı her ne kadar modernlik kavramının bir göstergesi gibi kabul edilse de aslında "çocuklar açısından bakıldığında kentler bir kurallar yığınıdır" (Sivri Gökmen, 2008) ve çocukların psikolojik durumları dikkate alındığında konunun hassasiyeti yüksektir. Özellikle büyük kentlerde daha fazla yaşanan sosyo-kültürel çatışmalar, ekonomik zorluklar, kamu alanlarının yetersizliği, ulaşım problemleri, nüfusun fazlalığı gibi

unsurlar, sosyal ilişkilerin ve doğal denetimin azalmasına yol açmakta ve bu da çocukların suça sürüklenmesini kolaylaştırmaktadır (Centel, 2000).

Çocukların suça sürüklenmesindeki sebepler temelde yetişkinlerin suça sürüklenmesiyle benzer özellikler taşımaktadır. Ancak biyolojik ve fizyolojik gelişimlerini tamamlamamış çocukların, toplumsal şartlardan ve çevrenin yönlendirmesinden daha fazla etkilendiği de bir gerçektir. Zaten çocukların ergenlik döneminde yaşadığı değişim sürecinin etkisiyle suç kabul edilen davranışları göstermesi beklenen bir şeydir, önemli olan bu davranışların devamlılığının önüne geçmek adına çocukların, suça sürüklenmesine ortam hazırlayan unsurlardan uzak tutulmasıdır. Bu bağlamda ön plana çıkan etkenler çocuğun ailesi ve ilk sosyalleşmeye başladığı evinin etrafında yaşadığı çevredir.

Esasen aile bir dış sınırlayıcı niteliğinde olup, aile içinde suçlu bireylerin varlığı, aile içi ilişkiler, ailenin ekonomik durumu, eğitim seviyesi, sosyol-kültürel yapısı gibi etkenler çocuğun suça sürüklenmesinde belirleyici niteliktedir. Ancak sosyo-ekonomik veriler olarak tanımlanabilecek olan bu verilerin birbirleriyle ve çevresiyle etkileşim içinde bulundukları süreç her ne kadar sosyal bir olgu olsa da aynı zamanda bu etkileşimin gerçekleştiği uzam bağlamında çevresel bir yönü bulunmaktadır (Yılmaz, 2006). Ayrıca B. Hillier'in (Kırşan, 2004), dediği gibi bireyin sahip olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik durum, bireyin yaşadığı çevreyi etkileyerek mekanı şekillendirmektedir. Pedagojik durumları göz önünde bulundurulduğunda ise söz konusu sosyal faktörler doğrultusunda şekillenen çevresel faktörlerden, çocukların yetişkinlere oranla daha fazla etkilendiği de bir gerçektir (Yılmaz, 2008). Dolayısıyla büyük kentlerde ailelerin çocuk üzerindeki kontrolü sağlamada ve çocuğu suçtan uzak tutmada çevrenin yardımı olmadan başarması pek mümkün gözükmemektedir (Kopar, 2008).

Çevre deyince akla öncelikle çocuğun ilk sosyalleşmeye başladığı mahalle kavramı gelmektedir (Onur, 2005). Mahalle kavramı içinde çocuğun yaşadığı evin etrafı, arkadaş grubu, okul yaşantısı ve boş zaman aktivitelerini gerçekleştirdiği mekanları barındırmaktadır. Bu mekanlarda çocukların çevreyle iletişim kurabilecekleri, suça sürüklenmelerini engelleyici ve topluma kazandırıcı nitelikte eşitlikçi düzenlemeler yapılmalıdır. Ancak bu sayede, göç ile büyük kentlere gelen ailelerin kente uyum sürecinde yaşamış oldukları zorlukların etkisiyle çocuklarda kentlilik bilincinin oluşamamasının önüne geçmek mümkün olacaktır. Kentlilik bilincinin oluşmasında ailesinden yeteri desteği alamayan çocuğun aynı zamanda kente uyum sürecinde yaşamış olduğu mekansal eşitsizlik hali, daha çok kırdan kente göç edenlerin çocukları olan ikinci nesil üzerinde etkili olmaktadır. Şöyle ki; kente ilk göç edenler, yaşadıkları mekanın karşılaştırmasını kent içindeki her türlü eşitsizliğe rağmen geldikleri kırsal mekanla yaptıklarından dolayı kenti tercih ederken, ikinci nesil olan göç edenlerin çocukları, yaşadıkları mekanın karşılaştırmasını kırsal hakkında fikirleri olmadığı için daha çok kentin modern mekanlarıyla yaparak mekansal eşitsizliği daha iyi fark etmektedir (Hancı, 1999) (Ceylan, 2006). Bu etkileşimin bir sonucu olarak daha çok kente göç ile gelmiş olan insanların bir

arada yaşadığı ve mekansal eşitsizliğin hakim olduğu mahalleler diğer kentliler tarafından gösterilen önyargı ile dışlanmaktadır. Yaşanan mekansal dışlanmadan en çok etkilenen çocuklar, toplumsal ayrıışmanın etkisiyle otoriteye baş kaldırmakta ve suça sürüklenmektedir (Ceylan, 2006) (Kentleşme Şurası, 2009).

Günümüzde özellikle çocukların suça sürüklenmelerinde giderek daha belirleyici konumuna gelen mekansal faktörler ışığında, suça sürüklenen çocuklara ilişkin çalışmalarda suçun işlendiği mekandan ziyade çocuğun yaşadığı mekana odaklanılması gerekmektedir. Çünkü mekanın taşıdığı izler, yaşayanların sosyal hayatı hakkında fikirler vermektedir. Nitekim arazi değeri de, mekanın kalitesini ortaya koyan bir parametre niteliğinde olup mekanın tüm bileşenleriyle yoksulluğu ve yoksunluğunu yansıtmaktadır. Çocuklar arası etkileşimin öneminden yola çıkarak bu makalede, suça sürüklenen çocukların yoğun olarak yaşadığı mahallelerde, mekanın arazi değerleri üzerinden bir dışlanmanın söz konusu olup olmadığı irdelenecektir.

ETKİLEŞİM RİSKLİ ALANLARIN EKONOMİK DEĞERİ

Mekansal dışlanmanın ekonomik yansımalarını ortaya koymak adına, ülkemizdeki suça sürüklenen çocuk istatistiklerinde lider kent konumundaki İstanbul'da, çocukların yoğun olarak yaşadığı mekanlar ve bu mekanların arazi değerlerinin ilçe içindeki karşılaştırmalı durumu incelenmiştir. İnceleme kapsamında suça sürüklenen çocukların yaşadıkları adres bilgileri (tam adres değil), resmi kayıtlara göre 2009 (Eylül)-2013 (Ocak) yılları arasında mahkeme kararıyla suçu kesinleşerek hüküm giyen çocuklara aittir. Toplam çocuk sayısı 14546 olup, Adalet Bakanlığı'ndan alınan verilere göre çocukların bir kısmı denetimli serbestlik kapsamında, bir kısmı herhangi bir ceza infaz kurumuna konulmak suretiyle cezalarını çekmiş veya çekmektedir. Arazi değerlerine ilişkin veriler ise İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'ndan alınmıştır. Arazi değerleri genel olarak bölgedeki nüfusa ilişkin veriler, demografik yapı, topografya, kullanım şekli, tarihi doku içinde yer alıp almadığı, altyapı hizmetlerinin varlığı, bölgenin gelişim potansiyeli ile piyasa koşullarına göre satılma durumu göz önüne alınarak belirlenen 2014 yılına ait sokak değerleridir.

Suçta sürüklenen çocuklara ilişkin veriler istatistiksel olarak irdelendiğinde Bağcılar ilçesi %7.25 oranı ile ilk sırada yer almakla birlikte, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ilçelerin çocuk nüfusları (12-17 yaş) göz önünde bulundurularak yapılan yoğunluk değerlendirmesinde ise %3.68 değeriyle Beyoğlu ilçesi açık ara ilk sıradadır (Tablo 1). Adalar ilçesi suça sürüklenen çocuk sayısı (3 çocuk), Şile ilçesi ise suça sürüklenen çocuk oranı (%0.22) değerleriyle listenin son sırasında yer almaktadır. İstatistiklerde belirgin olarak gözlemlenen bir başka husus ise hem yoğunluk hem de sayısal olarak Avrupa yakasındaki ilçelerde suça sürüklenen çocuk değerlerinin Anadolu yakasına oranla daha yüksek olduğudur.

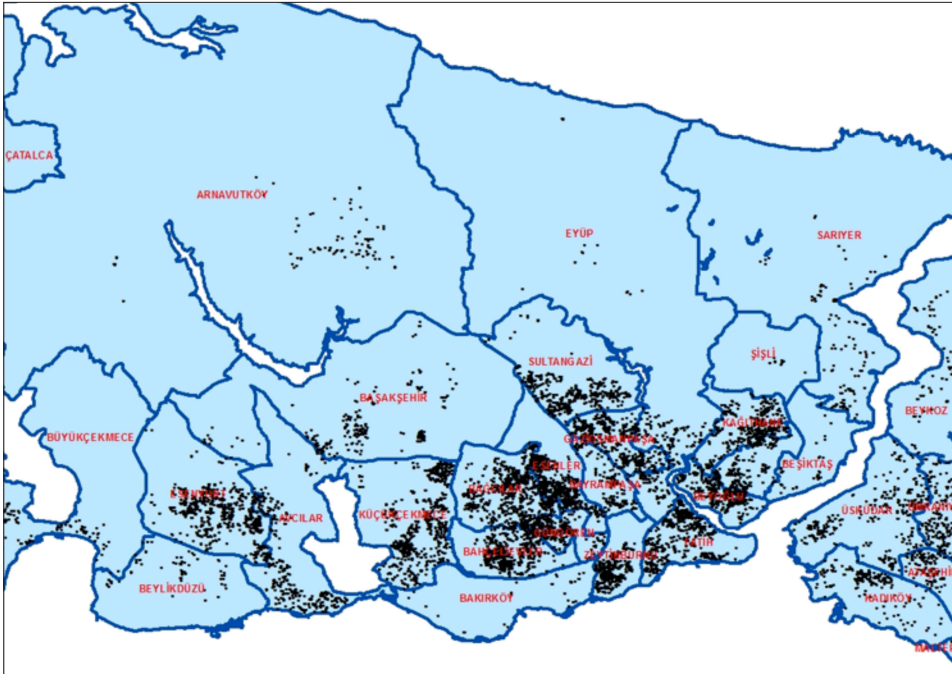
İstatistiksel olarak suça sürüklenen çocuk sayısının en fazla olduğu 5 ilçe (Bağcılar, Küçükçekmece, Esenyurt, Beyoğlu, Fa-

Tablo 1. Suça sürüklenen çocukların ilçelere göre dağılımı

Sıra	İlçe	Sayı	Oran (Sayı)	Nüfus (12-17)	Oran (Nüfus)
1	Bağcılar	1054	7.25	82.950	1.27
2	Küçükçekmece	871	5.99	70.045	1.24
3	Esenyurt	862	5.93	55.459	1.55
4	Beyoğlu	823	5.66	22.345	3.68
5	Fatih	815	5.60	34.613	2.35
6	Gaziosmanpaşa	699	4.81	49.619	1.41
7	Esenler	689	4.74	52.097	1.32
8	Bahçelievler	607	4.17	55.322	1.10
9	Sultangazi	584	4.01	55.653	1.05
10	Ümraniye	580	3.99	60.510	0.96
11	Ataşehir	567	3.90	34.403	1.65
12	Kağıthane	526	3.62	40.730	1.29
13	Zeytinburnu	493	3.39	29.327	1.68
14	Pendik	471	3.24	61.429	0.77
15	Üsküdar	427	2.94	44.818	0.95
16	Avcılar	423	2.91	35.349	1.20
17	Şişli	396	2.72	22.422	1.77
18	Güngören	351	2.41	27.948	1.26
19	Eyüp	336	2.31	33.360	1.01
20	Kartal	323	2.22	38.815	0.83
21	Sultanbeyli	315	2.17	37.532	0.84
22	Başakşehir	294	2.02	35.415	0.83
23	Kadıköy	274	1.88	28.030	0.98
24	Maltepe	251	1.73	36.316	0.69
25	Bayrampaşa	219	1.51	25.126	0.87
26	Sancaktepe	210	1.44	29.561	0.71
27	Büyükçekmece	169	1.16	18.799	0.90
28	Sarıyer	152	1.04	23.038	0.66
29	Beykoz	135	0.93	22.484	0.60
30	Arnavutköy	130	0.89	23.776	0.55
31	Çekmeköy	116	0.80	18.778	0.62
32	Tuzla	100	0.69	19.668	0.51
33	Beylikdüzü	93	0.64	20.546	0.45
34	Silivri	80	0.55	12.866	0.62
35	Beşiktaş	55	0.38	9.529	0.58
36	Bakırköy	35	0.24	14.088	0.25
37	Çatalca	13	0.09	5.769	0.23
38	Şile	5	0.03	2.230	0.22
39	Adalar	3	0.02	749	0.40
	Genel Toplam	14546	100	1291514	1.13

tihi) toplam çocuk sayısının %30'unu oluşturmaktadır. Söz konusu ilçelerden Beyoğlu ve Fatih ilçeleri diğer ilçelerden farklı olarak tarihi kent dokusunun İstanbul'da en yoğun olduğu iki yerleşmedir. Bağcılar (1. sırada), Küçükçekmece (2. sırada) ve Esenyurt (5. sırada) ilçeleri ise 2013 yılı genel nüfus sayımına

göre İstanbul'un en kalabalık nüfusa sahip ilk 5 ilçesi arasındadır. Aslında adı geçen 5 ilçe, özellikle ekonomik sebeplere dayalı olarak İstanbul'a göç edenlerin, kentte yerleşmeyi ilk tercih ettikleri mekan özelliklerini yansıtan yerleşmelerdir. Bu özelliklerin yansımaları Beyoğlu ve Fatih ilçelerinde, kentin dı-

Şekil 1. Avrupa yakası suça sürüklenen çocukların ikametgah dağılım haritası.

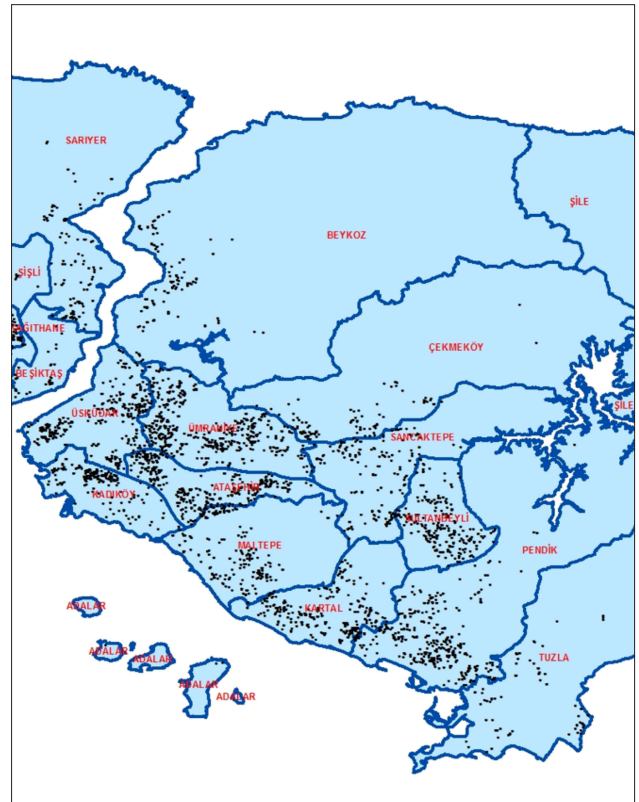
şarı doğru büyümesi ve azınlıkların İstanbul'u terk etmesi sonrası boş kalan tarihi yapıların göç edenler tarafından kullanılmaya başlanmasıyla; diğer ilçelerde ise İstanbul Boğazı'na inşa edilen köprüler sonrası kentin doğu-batı aksında büyümesiyle göç edenler tarafından yapılan kaçak ve plansız gecekondu tipi yapılaşmalarda görmek mümkündür.

İstatistiksel olarak ilçelerin dağılımı Tablo 1'deki gibi olsa da dikkat edilmesi gereken asıl konu, resmi rakamlara göre İstanbul genelindeki çocukların %1.13'ünün suça sürüklendiği gerçeğidir. Ayrıca ülkemizdeki resmi kayıtların, gerçek sayılardan uzak olduğu (Kopar, 2008) göz önüne alındığında konunun ciddiyeti daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Suçla sürüklenen çocuğun yaşadığı mekan olarak bazı ilçeler ön plana çıksa da genel olarak İstanbul kentinin gelişim yönü olan doğu-batı aksı üzerinde yoğunluklar daha fazladır (Şekil 1, 2). Suçla sürüklenen çocukların ilçe bazında mekansal yoğunluk değerlendirmesinde ise homojen bir dağılım gözlemlenmemektedir. Mekansal yoğunluk farklılaşması, çocukların birbirleriyle etkileşim içinde olma halleri ile farklı ilçelerde mekansal benzerliklerin varlığını akla getirmektedir. Buradan hareketle suçla sürüklenen çocukların yaşadığı mekanların birbirine yakınlığı üzerinden etkileşim risk analizi yapılmıştır. Etkileşim mesafesi olarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube’de görev yapan emniyet yetkilileriyle yapılan görüşmeler doğrultusunda 500 metre referans olarak kullanılmıştır. Etkileşim risk haritaları Arcgis programı kullanılarak “Kernel Density” yöntemiyle 5 kademede hazırlanmıştır. Etkileşim riskinin en az olduğu birinci kademeden en fazla olduğu beşinci kademeye kadar kent bütününde analiz edilmiştir. Etkileşim kademelenmesine göre orta (3. kademe) ve daha yüksek (4.-5. kademe) etkileşim riskinin olduğu bölgeler olarak Beyoğlu ilçesinde 2,

Kağıthane-Şişli ilçe sınırında I ve Bağcılar ilçesinde I olmak üzere toplam 4 bölge belirlenmiştir.

Etkileşimin yüksek olduğu bölgelerin yer aldığı 4 ilçedeki sokaklar, arazi değerlerine göre ölçeklendirme yöntemi

Şekil 2. Anadolu yakası suça sürüklenen çocukların ikametgah dağılım haritası.

Tablo 2. Sokakların eş değer arazi değerleri gruplaması

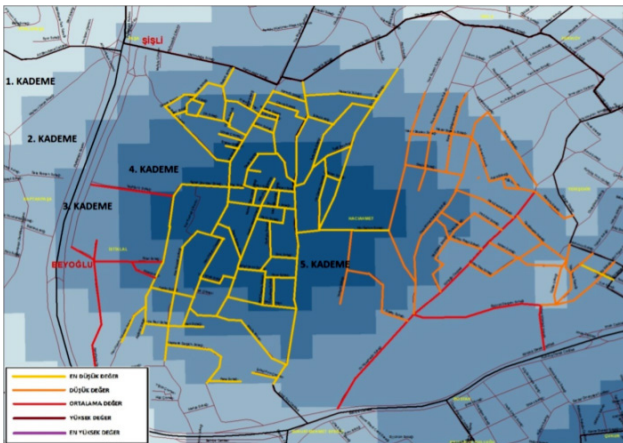
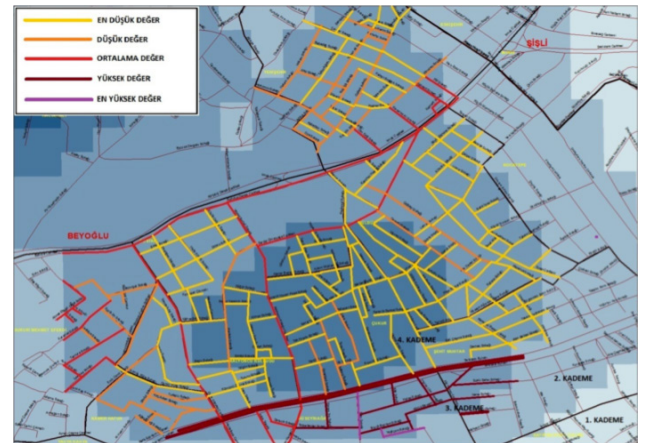
	Ortalama arazi değeri Bağcılar (TL)	Ortalama arazi değeri Beyoğlu (TL)	Ortalama arazi değeri Kağıthane (TL)	Ortalama arazi değeri Şişli (TL)
1	871.46 (225-1260)	608.95 (550-650)	230.31 (200-250)	660.70 (350-800)
2	1596.62 (1260-1800)	672.44 (650-700)	252.69 (250-275)	1641.53 (800-2500)
3	2573.48 (1900-3150)	758.70 (700-800)	296.03 (275-300)	3281.74 (2500-4200)
4	5302.20 (3150-7450)	890.33 (800-900)	334.53 (300-400)	6012.45 (4200-8125)
5	12101.85 (7450-32000)	1394.43 (900-3000)	799.78 (400-5000)	15189.46 (8125-32300)

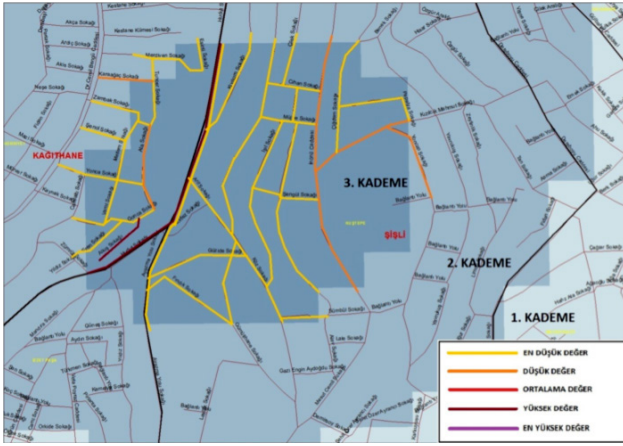
kullanılarak ucuzdan pahalıya olmak üzere eş değer 5 gruba ayrılmıştır. Bağcılar'da 2876, Beyoğlu'nda 1484 (Fetihtepe, Kaptanpaşa, Piyalepaşa, Piripaşa ve Keçecipiri mahallelerinde yürütülen kentsel dönüşüm projesi kapsamında arazi değerleri vakıf mülkiyetinden şahıs mülkiyetine geçiş sürecinde belediye tarafından tercihen azatlığı için çalışma kapsamı dışında tutulmuştur), Kağıthane'de 2233 ve Şişli'de 1173 sokağın değerlendirilmesiyle eş değer grupların ortalama arazi değeri belirlenmiştir (Tablo 2).

İstanbul genelinde 500m mesafe referansı ile yapılan etkileşim risk haritasında riskin en yüksek olduğu 5. kademeye giren tek bölge, Beyoğlu İlçesi'nde İstiklal ve Hacı Ahmet Mahalle sınırları içinde kalmaktadır (Şekil 3). Etkileşim riskinin en yüksek olduğu bu bölge ile etrafında kalan 4. ve 3. kademe bölgelerin bütünü hemem hemen adı geçen ilçe sınırları ile çakışmaktadır. İstiklal Mahallesi'nde, etkileşim riskinin olduğu tüm bölgelerde (3.-4.-5. kademe) Taşköprü, Polat ve Baruthane Deresi Sokak hariç diğer tüm sokakların arazi değeri ilçe genelinde en düşük arazi değeri grubunda kalmaktadır. Ortalama arazi değeri içinde kalan 3 sokağın daha yüksek değer alması, bölge-

nin resmi olarak riskli alan ilan edilmiş olmasıyla yapılacak olan kentsel dönüşüm projesinden kaynaklanmaktadır. Hacı Ahmet Mahallesi'nde ise 5. kademe içindeki tüm sokaklar en düşük arazi değeri grubunda, 4. ve 3. kademe içindeki sokaklar ise genellikle ortalamanın altı arazi değeri grubunda kalmaktadır. Mekansal olarak İstiklal Mahallesi'ne benzer özellikler göstermesine rağmen Hacı Ahmet Mahallesi'nde arazi değerlerinin daha yüksek çıkmasında bölgede yer alan üniversite fonksiyonunun etkisi büyüktür.

Suçta sürüklenen çocuklar açısından etkileşim riskinin orta ve yüksek düzeyde kaldığı bir diğer bölge; Beyoğlu İlçesi Bostan, Bülbül, Çukur ve Kalyoncu Kulluğu Mahalleleri'nin tamamı, Yenışehir, Şehit Muhtar, Hüseyin Ağa, Kamer Hatun ve Sururi Mehmet Efendi Mahalleri'nin bir kısmından oluşmaktadır (Şekil 4). Söz konusu mahallelere mekansal ve coğrafi olarak bakıldığında Kurtuluş Deresi Caddesi ve devamında İrmak Caddesi genişliği, tasarımı ve coğrafi konumu ile hem yapay hem de doğal bir eşik durumundadır. Eşiğin kuzeyinde yer alan Yenışehir mahallesinde; İrmak Caddesi ve bu caddeye bağlantısı olan Can Eriği, Keresteci Ali, Katmerli ve Fıtlı So-

Şekil 3. Beyoğlu İstiklal-Hacı Ahmet mahalleleri etkileşim risk haritası.**Şekil 4.** Beyoğlu Tarlabası ve Dolapdere semtleri etkileşim risk haritası.

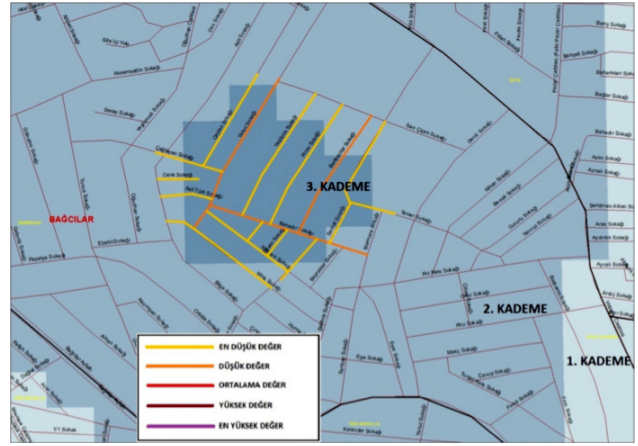

Şekil 5. Şişli-Kağıthane ilçeleri etkileşim risk haritası.

kaklar hariç diğer sokaklar, en düşük arazi değeri veya düşük arazi değerine sahip grup içinde yer almaktadır. Sokaklar arasında belirgin bir kümelenme yoktur. Özellikle komşu Hacı Ahmet Mahallesi ile birlikte Dolapdere Semti olarak adlandırılan Yenişehir Mahallesi içindeki sokaklarda, üniversitenin ve ana ticaret aksı niteliğindeki İrmak Caddesi ile Kurtuluş Deresi Caddesinin etkisiyle arazi değerleri artmaktadır. Eşiğin güneyinde yer alan etkileşim riskli bölge, aynı zamanda halk arasında Tarlabası Semti olarak bilinen ve adı suç ile beraber anılan İstanbul'un en meşhur bölgelerden birisidir. Etkileşim riskinin yüksek olduğu (4. kademe) bölge içinde ana aks niteliğinde olan Kalyoncu Kulluğu Caddesi hariç tüm sokaklar ortalama arazi değeri altında değere sahip olup çoğunluğu en düşük arazi değeri grubundadır. Etkileşim riskinin orta düzeyde (3. kademe) olduğu bölgelerde, Tarlabası Bulvarı ve güneyinde kalan sokakların arazi değeri ilçe ortalamasının üzerindedir. Ancak bölgede konut fonksiyonunun bulunmadığı ve ana ticaret aksı niteliğinde kentin en pahalı sokaklarından biri olan İstiklal Caddesi'nin bulunduğu göz önünde bulundurulduğunda değerler istisnai niteliktedir. Orta düzeyde riskli alanın tam sınırında kalan Sururi Mehmet Efendi Mahallesi sınırları içindeki sokaklar ise Kasımpaşa ticaret aksı ile üniversiteye yakın olması sebebiyle ortalama değer grubu içinde yer almaktadır.

Kağıthane İlçesi Hürriyet Mahallesi ile Şişli İlçesi Kuştepe Mahallesi kesişiminde yer alan etkileşim riskinin orta düzeyde (3. kademe) olduğu bölgenin her iki tarafında farklı arazi değerleri bulunmaktadır (Şekil 5). Şişli İlçesi yaklaşık 3200 TL genel arazi değeri ortalaması ile 300 TL civarındaki genel arazi değeri ortalamasına sahip Kağıthane ilçesinden belirgin olarak ayrılmaktadır. Bu nedenle riskli bölgedeki sokakların arazi değeri analizi, bağlı bulundukları ilçedeki değerlere göre yapılmıştır.

Etkileşim riskli bölgenin Şişli İlçesi sınırları içinde kalan kısmının, coğrafi olarak en tepe noktasında yer alan üniversite yapısını çevreleyen İnönü Caddesi ve Kızılıcak Mahmut Sokak dışındaki tüm sokaklar en düşük arazi değeri grubuna girmektedir. İlginç olan ise üniversite fonksiyonu alan içerisinde arazi değerlerini belirleyici nitelikte olmasına rağmen üniversiteyi çevreleyen İnönü Caddesi ve Kızılıcak Mahmut Sokağı'nın arazi

Şekil 6. Bağcılar ilçesi etkileşim risk haritası.

değerinin ortalamasının altında kalmasıdır. Etkileşim riskli bölgenin Kağıthane İlçesinde kalan kısmında ise Alkış ve Hudut Sokak hariç diğer sokaklar, ortalama arazi değerinin altındadır. Hudut ve Alkış Sokakların, ortalama üstü arazi değerine sahip olmasının sebebi Şişli İlçesine olan mekansal yakınlığıdır.

Genel istatistiklerde Bağcılar İlçesi, sayısal olarak birinci sırada olmasına rağmen etkileşim risk haritasında sadece bir bölgenin orta düzeyde çıkmış olması ve daha yüksek risk düzeylerinin bulunmaması, suça sürüklenen çocukların ilçe geneline dağılmış olduğunun bir göstergesidir. Etkileşim risk haritasında orta düzeyde (3. kademe) kalan tek bölge, Demirkapı Mahallesi içinde yer almaktadır (Şekil 6). Bölge içinde kalan sokaklardan Bankacılar, Yakut ve Bahadır Sokak hariç tamamı Bağcılar İlçesi'ndeki arazi değerleri ortalamasının en alt grubundadır. Söz konusu sokaklarda arazi değerinin bir üst grupta yer almasının sebebi sokak üzerindeki yapıların nitelik olarak farklılaşmalarından kaynaklanmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Günümüzde yapılan bilimsel çalışmalar ortaya koymaktadır ki, bireylerin sahip olduğu ekonomik koşullar, kültürel yapı, eğitim seviyesi, demografik özellikler gibi sosyo-ekonomik faktörlerle birlikte arazi kullanıma kararlarıyla şekillenen mekan suça doğrudan etki etmektedir. Giderek kalabalıklaşan kentlerde, hem sosyal hem de mekansal anlamda olumsuzlukların bir araya geldiği bölgelerde suç ve suçluya daha fazla rastlanılmaktadır. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri programında (Unicef, 2012) "yoksul mahalleler" olarak tanımlanan bu tarz mekanlar farklı toplumalarda "getto, slum, gecekondu" gibi isimler tanımlanmaktadır. İsimleri ne olursa olsun bu tarz yerleşmeler, yaşanan kültürel çatışmalar, sosyal ve mekansal kalite düşüklüğü ile yoksulluk kültürünün bir yansıması niteliğinde olup (Es, 2004) bu durum çocuğun suça sürüklenmesini kolaylaştırmaktadır.

İstanbul'da ise henüz getto veya slum tanımlamaları içine giren yerleşim mekanlarından bahsetmek mümkün değildir. Daha çok göç hareketine bağlı ve kentleşmenin plansızlığına dayalı olarak ortaya çıkan gecekondu mahalleleri ile zamanla terk edilmiş ta-

rihi kent dokusu içinde köhnemiş yerleşmeler söz konusudur. Bu tarz yerleşmelerde yaşayan çocuklar, yoksulluk kültürünün bir yansıması olarak kentten beklentilerini tam olarak karşılayamamakta veya kentleşmesi için gerekli kentsel imkanlara ulaşamamaktadır. Bu durumun yaratmış olduğu toplumsal bozulma giderek derinleşerek mekansal dışlanmayla sonuçlanmaktadır. Mekansal dışlanmanın yaşandığı bölgelerde, kentsel çevre kalitesinin bir göstergesi kabul edilebilecek olan mekanın ekonomik değeri belirgin olarak diğer bölgelerden ayrılmaktadır.

Çocukların suça sürüklenmelerinde önemli faktörlerden biri olarak kabul edilebilecek olan mekansal dışlanışlığın ekonomik yansımasını ispat için “suça sürüklenen çocuklar ve aileleri yaşamak için daha çok kentin arazi değerlerinin düşük olduğu bölgeleri tercih etmektedir” hipotezi üzerine bu çalışma yapılmıştır. Çalışma yöntemi olarak örneklem kümesini oluşturan 14546 çocuğun yaşadığı mekanlarda, “Kernel Density” yöntemi kullanılarak ve 500metre mesafe referans alınarak İstanbul için etkileşim risk yoğunluğu haritaları oluşturulmuştur. Etkileşim riskinin orta ve orta üstü olduğu 4 farklı bölge belirlenmiştir. Bölge içine giren sokakların arazi değerleri üzerinden ilçe özelinde yapılan karşılaştırmalı analizlere göre; ana akslar, konut dışı fonksiyonların hakim olduğu ve üniversite gibi arazi değerine doğrudan etki eden özel fonksiyonlara yakın sokaklar hariç tüm sokakların arazi değeri ilçe arazi değerlerinin ortalamasının altında ve hatta çoğunluğu en alt grupta yer kalmaktadır.

Sonuç olarak çalışmanın hipotezi İstanbul’da suça sürüklenen çocukların yoğun olarak yaşadığı mekanlar ile bu mekanların arazi değerleri karşılaştırması üzerinden ispat edilmiştir. UNICEF raporlarında çocuklar tarafından bir kurallar yığını ve tehdit olarak algılanan kentlerin, “Çocuk Dostu Kentler” kavramından yola çıkarak tüm çocuklar için sağlıklı, güvenli, dost ve sürdürülebilir kılınması gerekmektedir. Bunun sağlanması için mekanın sosyal yönü bir kenara bırakılarak gerçekleştirilen kentsel dönüşüm projelerinde ziyade eşitlikçi bir anlayışla mekanın sağlıklılaştırıldığı ve daha insan odaklı projelere ihtiyaç vardır. Aksi taktirde geleceğin kentleri için sürdürülebilirlikten söz etmek mümkün değildir.

KAYNAKLAR

1. Centel, N. (2000). Mala Karşı Suçlarda Artışın Kriminolojik Bakımdan Açıklanması ve Nedenleri. Mala Karşı İşlenen Suçlarla Mücadele Semineri, İstanbul.
2. Ceylan, C. (2006). Yoksulluğun Çocuk Suçluluğuna Etkisi. URL: http://www.rehabilitasyon.com/action/makale/1/Yoksullugun_cocuk_sucluluguna_etkisi-1615.
3. Ceylan, C. (2006). Türkiye’de Son 20 Yıl İçerisinde Kırsal Alanlardan Kent Merkezlerin Yapılan Göçlerin Çocuk Suçluluğu Üzerindeki Etkileri Nelerdir. URL: http://www.rehabilitasyon.com/action/makale/1/Turkiye_de_son_20_yil_icerisinde_kirsal_alanlardan_kent_merkezlerine_yapilan_goclerin_cocuk_suclulugu_uzerindeki_etkileri_nelerdir_arastirma_onerisi-1612.
4. Es, M. (2004). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözümler Önerileri 1. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 8, 26-38.
5. Hancı, İ.H. (1999). Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara “İç Göçler ve Çarpık Kentleşme”. URL: http://www.kriminoloji.com/Carpik_Kentlesme-Hamit_Hanci.htm.
6. Kentlilik Bilinci, Kültür ve Eğitim Komisyonu. (2009). Kentleşme Şurası (Rapor 1). Ankara.
7. Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu. (2009). Kentleşme Şurası (Rapor 1). Ankara.
8. Kırşan, Ç., Çağdaş, G. (2004). Etnik Kimlik ve Eysel Mekan. Konut Değerlendirme Sempozyumu. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
9. Kopar, H. (2008). Uluslararası İlkeler Işığında Türkiye’de Çocuk Suçluluğunun Önlenmesinde Kamusal Tedbirlerin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
10. Onur, B. (2005). Türkiye’de Çocukluğun Tarihi. Ankara: İmge
11. Sivri Gökmen, Hikmet. (2008). Çocuk Dostu Kentler Oluşturmak. Mimar.ist Dergisi, 28, 49-55.
12. UNICEF. (2012) The State of The World’s Children 2012 Children In An Urban World. Newyork.
13. Yılmaz, E. (2008). İstanbul’un Çocuk Suçluları: Çocukların Suça Yönelme Nedenleri. Mimar.ist Dergisi, 28, 82-90.
14. Yılmaz, G. (2006). Suç ve Mekan: Suçun Temsili Üzerine Düşünceler. Mimarlık Dergisi, 328, 37-42.
15. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>.
16. <http://esa.un.org/unpd/wup/Highlights/WUP2014-Highlights.pdf>.

DİZİN / INDEX

PLANLAMA Dergisi 2014 Yılı 24. Cilt Konu Dizini

Afete hazırlık *bkz.* 2014;24(2):55-63Akıllı Kent *bkz.* 2014;24(2):64-66Ankara *bkz.* 2014;24(2):95-106

Arazi

değerleri *bkz.* 2014;24(3):182-188kullanımı *bkz.* 2014;24(3):173-181Belediye *bkz.* 2014;24(2):55-63Bilgi ve iletişim teknolojileri *bkz.* 2014;24(3):131-138Bilişim teknolojileri *bkz.* 2014;24(1):35-41Bursa *bkz.* 2014;24(3):173-181Çevre hareketi *bkz.* 2014;24(2):67-73

Çevresel

adalet *bkz.* 2014;24(2):67-73değişimler *bkz.* 2014;24(3):131-138Dere ıslahı *bkz.* 2014;24(2):107-120Dönüşüm yasaları *bkz.* 2014;24(3):157-172e-belediye *bkz.* 2014;24(1):35-41e-yönetim *bkz.* 2014;24(1):35-41

Eko

belediyecilik *bkz.* 2014;24(1):4-5kent *bkz.* 2014;24(2):95-106Ekolojik tasarım *bkz.* 2014;24(2):95-106Elektronik devlet *bkz.* 2014;24(3):131-138Enformasyonel *bkz.* 2014;24(1):6-9Fizyoloji *bkz.* 2014;24(2):107-120Gedik *bkz.* 2014;24(1):1-3Halk katılımı *bkz.* 2014;24(1):18-25Havalimanı master planlaması *bkz.* 2014;24(2):85-94Hegemonya *bkz.* 2014;24(3):139-156İmaj *bkz.* 2014;24(3):125-130

İmar

mevzuatının etkin uygulanması

bkz. 2014;24(2):55-63yapı ruhsatı süreçleri *bkz.* 2014;24(2):55-63

İnsan

ihtiyaçları *bkz.* 2014;24(2):74-84

kaynakları ve mali kaynakların kullanımı

bkz. 2014;24(1):18-25İnsan-mekan ilişkisi *bkz.* 2014;24(2):74-84İran *bkz.* 2014;24(3):131-138

İstanbul

bkz. 2014;24(2):107-120ili çevre düzeni planı *bkz.* 2014;24(1):18-25kentsel yeşil alanlar *bkz.* 2014;24(1):26-34İstanbul Büyükşehir Belediyesi *bkz.* 2014;24(1):35-41Kamusal alan *bkz.* 2014;24(3):125-130Karşılaştırmalı perspektif *bkz.* 2014;24(1):42-53Katılım *bkz.* 2014;24(3):157-172Kent yöneticileri *bkz.* 2014;24(3):182-188Kentlere bakış *bkz.* 2014;24(1):6-9

Kentsel dönüşüm

bkz. 2014;24(1):42-53*bkz.* 2014;24(3):157-172

Kentsel

mekan üretimi *bkz.* 2014;24(3):139-156söylem *bkz.* 2014;24(3):139-156yönetim stratejileri *bkz.* 2014;24(3):131-138Kimlik *bkz.* 2014;24(3):125-130

Konut

alanları *bkz.* 2014;24(1):26-34projeleri *bkz.* 2014;24(3):139-156Medya *bkz.* 2014;24(3):139-156Megaproje *bkz.* 2014;24(1):10-17

Mekansal

değişim *bkz.* 2014;24(3):173-181dönüşüm *bkz.* 2014;24(3):125-130elverişlilik *bkz.* 2014;24(2):74-84kalite *bkz.* 2014;24(2):74-84planlama *bkz.* 2014;24(2):121-124Metropolitan kent *bkz.* 2014;24(1):18-25Plan başarı ölçütleri *bkz.* 2014;24(1):18-25Plan-süreç-sonuç yöntemi *bkz.* 2014;24(1):18-25Planın etkileme derecesi *bkz.* 2014;24(1):18-25

Planlama

bkz. 2014;24(3):139-156*bkz.* 2014;24(3):157-172Restorasyon *bkz.* 2014;24(2):107-120Riskli alan *bkz.* 2014;24(3):157-172Sinpaş Altınoran *bkz.* 2014;24(2):95-106Sivil toplum *bkz.* 2014;24(3):139-156Sosyoekonomik *bkz.* 2014;24(2):121-124

PLANLAMA Dergisi 2014 Yılı 24. Cilt Konu Dizini

Soylulaştırma <i>bkz.</i> 2014;24(1):42-53	Web site değerlendirme <i>bkz.</i> 2014;24(1):35-41
Stratejik planlama yaklaşımı <i>bkz.</i> 2014;24(2):85-94	Yargı <i>bkz.</i> 2014;24(3):139-156
Sürdürülebilirlik <i>bkz.</i> 2014;24(2):64-66 <i>bkz.</i> 2014;24(2):95-106	Yaşanılabilirlik <i>bkz.</i> 2014;24(2):74-84
Tarihi ticaret merkezi <i>bkz.</i> 2014;24(3):173-181	Yeni inşa yoluyla soylulaştırma <i>bkz.</i> 2014;24(1):42-53
Tasarımla aldatmak <i>bkz.</i> 2014;24(1):10-17	Yerel yönetim <i>bkz.</i> 2014;24(3):139-156
Ticari fonksiyonlar <i>bkz.</i> 2014;24(3):173-181	Yerinden edilme <i>bkz.</i> 2014;24(1):42-53
Trabzon havalimanı <i>bkz.</i> 2014;24(2):85-94	Yerleşim alanı <i>bkz.</i> 2014;24(2):107-120
Türkiye’de bilgi toplumu <i>bkz.</i> 2014;24(1):6-9	Yeşil alanlardan memnuniyet <i>bkz.</i> 2014;24(1):26-34

PLANLAMA Dergisi 2014 Yılı 24. Cilt Yazar Dizini

Altunbaş U <i>bkz.</i> 2014;24(3):182-188	Kahraman MD <i>bkz.</i> 2014;24(2):74-84	Seifloo A <i>bkz.</i> 2014;24(3):131-138
Aydemir S <i>bkz.</i> 2014;24(2):85-94	Keleş Eriçok A <i>bkz.</i> 2014;24(3):173-181	Sezgin E <i>bkz.</i> 2014;24(2):121-124
Aydemir Ş <i>bkz.</i> 2014;24(2):85-94	Kısar Koramaz E <i>bkz.</i> 2014;24(1):26-34	Sönmez B <i>bkz.</i> 2014;24(1):42-53
Bektaş Y <i>bkz.</i> 2014;24(3):157-172	Kimyon D <i>bkz.</i> 2014;24(3):139-156	Şahin SZ <i>bkz.</i> 2014;24(1):1-3
Beyazlı D <i>bkz.</i> 2014;24(2):85-94	Koramaz TK <i>bkz.</i> 2014;24(2):64-66	Tunç G <i>bkz.</i> 2014;24(1):10-17
Borna T <i>bkz.</i> 2014;24(3):131-138	Kürkçüoğlu E <i>bkz.</i> 2014;24(3):125-130	Turan SÖ <i>bkz.</i> 2014;24(2):85-94
Bostancı SH <i>bkz.</i> 2014;24(1):4-5	Öğüt Erbil A <i>bkz.</i> 2014;24(2):67-73	Türk E <i>bkz.</i> 2014;24(2):85-94
Bölen F <i>bkz.</i> 2014;24(2):107-120	Özdemir Z <i>bkz.</i> 2014;24(1):6-9	Türkoğlu H <i>bkz.</i> 2014;24(1):26-34
Dinç H <i>bkz.</i> 2014;24(2):107-120	Reis YK <i>bkz.</i> 2014;24(2):55-63	Ünal SG <i>bkz.</i> 2014;24(2):95-106
Erkut G <i>bkz.</i> 2014;24(2):121-124	Rezafer A <i>bkz.</i> 2014;24(2):64-66	Zeka E <i>bkz.</i> 2014;24(1):35-41
Gölbaş İ <i>bkz.</i> 2014;24(1):18-25		

TEŞEKKÜR

Planlama Dergisi’nin 2014 yılında basılan 24. Cilt ve 1-2 ve 3. sayılarında yayımlanmak üzere gönderilen yayınların değerlendirilme sürecinde katkıları bulunan ve hakemlik yapan Bilimsel Danışma Kurulu üyelerine ve aşağıda isimleri belirtilen hakemlere Yayın Kurulu adına teşekkür ederiz.

Ulaş AKIN	Anlı ATAÖV	Turgay Kerem KORAMAZ	Savaş Zafer ŞAHİN
Müslüm AKINCI	Erhan DEMİRDİZEN	Ufuk Fatih KÜÇÜKALİ	Fahriye Gül TÜZÜN

